

Tenketé

Di mpátíri tɔ̀ tìi náàntì

Bè yu di mpátíri Tenketé ke yé dii náammè Kuyie ndòò mèè botí kutenkù. Kàa dó kébanté kutenkù ti fòu kùu miéke kù dòmme nè onitì kó mǝfiè ntúmè dii pátíri miéke nke de kó tináàntì bomè.

Di pátíri múnke ti náá nKuyie ndómè kédeetè onitì ke tǎatè benitibè mabè ke bè dònè metaummè, bèè mabè kó yeyètè tu: Abarahammu nè Isaki nè Sakɔ̀bu, kè dè mboní ke kùu dònè metaummè Isidayεεribe.

Di ti náá nKuyie mbenkemè kumáà benitibè nè ku yóó bè bekénèmè nè kù nimè bèè kù tũ nke bè teénnè.

De kó difɔ̀nkúò ke né ti náá nti bo yiemme kù yé mmù ke nyé ke dò nkù nàké tì yóó dàò, ke nyié nku tannò nè ku kuó. Di múnke ti náá ndimònni kɔ̀be bèè do tũ nKuyie mbè do kù tũ mmèè botí.

Di mpátíri náàntì dú ke dòmme

1. Kuyie ndòòme kutenkù nè onitì 1:1-2:25
2. Onitì yetemè Kuyie nkè kù wète koò dounnè dinùu kù yóó ò deetémè 3
3. Kayɛɛ nè Abεεdi be kó tináàntì 4
4. Adammu kó kufuku kétuɔ̀kenè Nɔ̀wee 5
5. Menie nkùòmè benitibè kè Nɔ̀wee yenté nè o kɔ̀be 6-9
6. Nɔ̀wee kó kufuku 10
7. Benitibè maámè didènni Babεεdi kè Kuyie ncánné cánné be náàntì 11
8. Abarahammu kó tináàntì 12:1-25:18
9. Sakɔ̀bu kó tináàntì 25:19-37:1

10. Sosɛfu kó tináqàntì 37:2-50:26

KUTENKÙ KETÈ MÈE BOTÍ

Kutenkù kó mudàrìmù

¹ Kuyie nyóó dàò kute nkù kédàò tiwɛtì nti nè ketenkè.

² Kè ketenkè í mmàkè kè dòm m̀m̀, dèmarè í mbo, kè do dò nkubinku nku kè dò mbì. Kè Kuyie nYáá nnónké ku ìnkè kè nampú. ³ Kè Kuyie mbéi nke dà: Kuwennikuu yènní! Kè kùu yènní. ⁴ Kè kùu p̀nsìrì kuwenniku kè kù cànné nè dibìnnì, ⁵ kèyú kuwenniku kè dà kuyie, nkèyú dibìnnì kè dà keyènkè. Kè kuyuokuu buoté kè dikũnweñnì buoté. Diyè ketirì ndi.

⁶ Kè Kuyie ndò: Tiwɛtì buoté kètóté m̀niè kè m̀iè nní m̀bo kè ìnkè kè m̀tēm̀ bo ketenkè. ⁷ Kù b́i m̀m̀m̀ kè tiwɛtì buoté kètóté m̀niè, m̀iè nkè ìnkè m̀tēm̀ ketenkè. ⁸ Kè kùu yú kè ìnkè kè dà tiwɛtì. Kè kuyuokuu buoté kè dikũnweñnì buoté. Diyè d̀rì ndi.

⁹ Kè Kuyie mbéi nke dà: M̀niè m̀m̀è kpaá m̀è tíí ndèmarè m̀áà, kè ketenkè fèitè. Kè d̀è dàò kù yèmm̀. ¹⁰ Kè kùu yú d̀è wáánnì kè dà ketenkè, kèyú m̀niè nke dà dà m̀èrì. ¹¹ Kè Kuyie ndò: Títietì nè timútì d̀è yènní dèbotí dèbotí kèmpéi yèbè. Kè d̀è dàò kù yèmm̀. ¹² Timútì nè títietì kè d̀è yènní kèmpéi dè b̀, dè b̀. Kè kùu dè p̀nsìrì. ¹³ Kè kuyuokuu buoté kè dikũnweñnì buoté. Diyè t̀áánnì ndi.

¹⁴ Kè Kuyie nyíé kèb́i nke dà: Kuwenniku m̀bo kè ìnkè kèmbaàtì keyènkè nè kuyie nnè yem̀rè nè yewe nè yèbie, ¹⁵ kèmmí kè ìnkè nè ketenkè. Kè d̀è dàò kù yèmm̀. ¹⁶ Kè Kuyie ndò dèmarè dèdèrè d̀è

bo mmí, kè dædierè ntú diyie dìi bo mmí kuyie, kè desámprè ntú otànkù wèè bo mmí keyènkè, ke yiénè siwàã. ¹⁷ Kè Kuyie ndè ãnné kèĩnkè kè dè mmí ketenkè. ¹⁸ Kè dè mmí kuyie nnè keyènkè, ke baàtì kuwenniku nè dibiinnì. Kè kùu dè pènsirì. ¹⁹ Kè kuyuokuu buoté kè dikũnweńnì buoté. Diyie naannì ndi.

²⁰ Kè Kuyie ndò: Desĩntékpere deməuu buoté menie mmieke, kè sinə buoté kénheinte kèĩnkè, kè dèe dɔɔ kù béimmè. ²¹ Kè kùu dɔɔ siyĩ diesì nè dèe kó dimàà fòu menie mmieke, debotí debotí nè sinə sibotí sibotí. Kè kùu dè pènsirì, ²² kè dè pã mesàà nke dɔ dèe pié kəsũũ, nkè siyĩ sũũ mmenie mmieke, kè sinə sũũ nketenkè ĩnkè. ²³ Kè kuyuokuu buoté kè dikũnweńnì buoté. Diyie nummurì ndi.

²⁴ Kè Kuyie ndò: Ketenkèe pèité iwũ iməu botí. Icẽwũ diɛyì nè isámpoi nè ikpawũ ibotí ibotí nè debambaànnè debotí debotí. Kè dèe dɔɔ kù yẽmmè. ²⁵ Kè Kuyie ndò iwũ ibotí ibotí nè icẽwũ nè debambaànnè deməu. Kè kùu dè pènsirì. ²⁶ Kè Kuyie ndò: Tí dɔnnè onìtì kòo nti dònne, kémbaké siyĩ nè sinə sù pùtì kèĩnkè, nè iwũ ìi bo ketenkè nè debambaànnè deməu.

²⁷ Kè Kuyie ndò onìtì kòo nkù dònne.

Kù do dɔɔ onitidɔ̀u nè onitipòkù nwe.

Kù bè dɔɔ kè bè nkù dònne mu.

²⁸ Kè kùu bè pã mesàà nké bè nàké ke dɔ: Piènnè kəsũũ nképíe nketenkè keməu, ké nkè baké, kémbaké siyĩ nè sinə sù pùtì kèĩnkè, nè iwũ iməu ìi bo ketenkè ĩnkè. ²⁹ Kè Kuyie ndò: N di duómumu timútì timəu tìi pèi nè detie ndeməu dèe pèi, kè dè bo ntú di kó mudìi. ³⁰ N duómumu timútì nè titietì kè tì bo ntú iwũ iməu nè tinàtì timəu, nè

debaambaànnè demou de kó mudii. Kè dèe dɔɔ kù yèmmè. ³¹ Kè kùu yà kù dɔɔ dè demou ké dè pènsirì. Kè kuyuokuu buoté, kè dikünweñni buoté. Diyiè kuónni ndi.

2

¹ Mèmmè kéĩnkè nè ketenkè dè dɔɔmè nè dèe kó dimàà bo. ² Kuyie mpĩ nku tãmmú mumou yewe yèkuò ndi, kéom̃pè diyiè yiènni yiè. ³ Kù dì pãmu mesàà nkè dì cànné kè dì tu ku kp̃eri, ké yé kù dèèmè ku tãmmú mumou ké òmpè dii yiè. ⁴ Mìe m̃botí nku Kuyie ndɔɔmè kéĩnkè nè ketenkè, nè dèe kó dimàà bo.

Kuyie nkànnemè onìti kupúú sààkù Edenni

Ti Yiè nKuyie ndɔɔ dii m̃onni ketenkè nè kéĩnkè, ⁵ titietì nè timútì dè do í bo, ti Yiè nKuyie mmu ndo í duonni fetaafè, onìti mu ndo í bo ké bo nkuuti. ⁶ Mupàã mmamù muù do yièni ké yóórì ketenkè.

⁷ Kè ti Yiè nKuyie ndɔɔ onìti nè mutáá, nkéfuute o ãnni muaá nkòo m̃ɔɔte mufòm̃mu. ⁸ Kè ti Yiè nKuyie mbuotí d̃etie nkupúú sààkù Edenni, diyiè yièni kèè bíékè, kékanne kù dɔɔ wèè nìti dè mièké. ⁹ Kè ti Yiè nKuyie nduó nkè detesààrè d̃ebotí d̃ebotíi yènni, kémp̃ei yebé kè yè wenni ké naati. Kè kùu soó nkupúú cuokè mutie muù duò mmufòm̃mu nè muù yíékũnko mesàà ñnè m̃eyei.

¹⁰ Kè kukó ndiekù nyièni Edenni ké yóórì dè kó kupúú kétoté kuce m̃enàà. ¹¹ Kuketikù yètìrì tu Pisɔɔ kè kù fité dihei bè tu dì Afidaa. Kè mesɔɔ mbo dè kó dihei mièké, ¹² mesɔɔ nkperimè nè tihúúnti f̃ɔɔti nè yetásàayè yèè donku d̃eu. ¹³ Kè kudéríkù yètìrì tu Kiyɔɔ kuù fité dihei bè tu dì Kuusi. ¹⁴ Kè

kutãánkù kperi tú Tikidi, kuù pũð ndiyiè yìèní kèè bíékè kè firì dihéì bè tu dì Asidii, kè kunaankù kperi tú Efadati.

¹⁵ Kè ti Yiè nKuyie nkanne onitì de kó kupúú miéke kòò bo nkù kuuti kè kù bàà. ¹⁶ Kè ti Yiè nKuyie nhò nàké yetannò kè dò: A bo na kényo ndetie ndemou dèè bo kupúú de kó yebe. ¹⁷ A né báá di mùù yíékunko mesàà nnè meyei mmu be, kàa yè di dìi yiè a kumu.

¹⁸ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò: Dè í wenni onitì bo mbomè omáà, m bo ò dòò wèè yó nhò dònnè koò teénnè. ¹⁹ Kè ti Yiè nKuyie ntúóté mutáá nkédònnè iwũð imou, nè tinòti timou kéduó nkè dè nkòrini onitì borè, kè kù bo yà ò yóó dè yu yèè yètè. Bá dè, dè do dò nkémmakemu diyètiri. ²⁰ Kè Adammuu duó nyicewũð i yètè kéduó nyikpakpeyi i yètè, kéduó nsinoo si yètè. Ò me nyí mpètè wèè bo nhò dònnè koò teénnè. ²¹ Kè ti Yiè nKuyie nduó nkòo yè nkéduó, kè kùu deite kucĩntóo kùmáà kéwète képōnné tikònti, ²² kètúóté de kó kucĩntóo kédònnè onitipòkù kòò duó nhonitidòu. ²³ Kòò ò yà kè dò:

èhéhè! Nte wèè tu n kũð kó dikóũ,

n kònti kó tikònti.

Bè bo nhò yu kè tú onitipòkù

kè yé Kuyie nhò dònnèmè onitidòu kó dikóũ ndi.

²⁴ Dèè te kòò nitidòu bo yóu o cice nè o yō, kétaunnè o pokù kè bèè naà nhonitì omáà.

²⁵ Onitidòu nè o pokù bè do bo yefòkperè nyé, ifei me nyí mbè bo.

3

Onitì yeténèmè Kuyie

¹ Fɛwààfɛ fɛɛ do cìlɛ̀nè tiwanwantì timəu ti Yìè nKuyie ndòò tì. Kè fɛɛ beke onitipòkù ke dò: Mómмуə nwe Kuyie nyɛmmè di bá nyo nkupúú kó yetebe yeməuà?

² Kòo nitipòkùu fɛ tɛ́ɛ́nɛ ke dò: Ti yommu kupúú kó yetebe. ³ Mutie mùu né bo kupúú cuokè, Kuyie ntú ti báa di mu kó yetebe, ti keté ke báa yè kàáké. Kè ti yè di ti bo kú.

⁴ Kè fɛwààfɛ dò: Di í yóó kú bìtì. ⁵ Kuyie nyɛmu ke tú kè di yè di dīi yìè, di nuə mbo wénté, kè di kù naánnè kényíété mesàà nɛ̀nè mɛyɛi.

⁶ Kòo nitipòkùu wénté kɛ̀yà yetebe bo nnaatimè, ke wenni fɛ̀nɛ̀nɛ̀, ke bo na kóò duó mmɛ̀cìi, kɛ̀tɔ̀tɛ̀, kédì kédúú nho dɔ̀u wèè ò bonè, kòo di. ⁷ Kè be nuə nwénté, kè bèe banté bè bomè yefòkperè, kɛ̀waa ntifaàtì kɛ̀yì.

⁸ Kuyuoku mǎnnì kè ti Yìè nKuyie nní ncètì kupúú miɛke ke náa nkè bè yo, kɛ̀sɔ̀rì titietì miɛke.

⁹ Kè ti Yìè nKuyie nyú onitidòu ke dò: A bore?

¹⁰ Kòo kù tɛ́ɛ́nɛ ke dò: N kèè a tammè mme kupúú miɛke kè kufɔ̀waa nni mpĩ nkè n sàri, ke yɛ̀ m bomè difòkperì. ¹¹ Kè ti Yìè nKuyie ndò: We nda nàké ke tú a bo difòkperì, yàa a di ditebii n yɛ̀ nha báa di dī ndi?

¹² Kòo nitidòu dò: Onitipòkù a mɛ nni nduó nwè kè ti bo, wèè n duó nde kó ditebii kè n di.

¹³ Kè ti Yìè nKuyie mbekɛ onitipòkù ke dò: Dè yĩme kaa dòò memme? Kòò dò: Fɛwààfɛ fɛɛ n soute kè n di ditebii.

14 Kè ti Yiè nKuyie nnáké fɛwààfè ke dò:

Fɔ̃ɔ̃ mɛ ntemè kè dè dɔ̃ɔ̃ miɛ
n da cɔ̃ɔ̃mu tiwanwanti timɔu miɛke,
a bo nfūrì a pouti,
ke yo mmutáá nsáá.

15 Nè a bo mbomè,
fɔ̃ nnè onitipòkù di báá narike,
o fuku nè a kòku dè báá narike.
O fuku bo pɔ̃ntɛ a yuu,
kàa kòkuu dɔ̃ntɛ o nacènkénni.

16 Kè ti Yiè nKuyie nnáké onitipòkù ke dò:
A peitímù bo yonke mediè.

A níí bo fɛ̃ũté mediè nke né na képeité,
a bo mbúó a dɔ̃u kòò da baké.

17 Kè ti Yiè nKuyie nnáké onitidòu ke dò:
A mè nyiemmmè a pokù kpɛti
ke di dítebii n yɛ nha báá di di.

M bo cɔ̃ɔ̃ ketenkè,
a níí bo kúútí kɛ̃fɛ̃ũté mediè
nke né na képété kédi.

18 Ketenkè bo mpɛí ipo nè tisāmpoti,
kàa nyo ndɛpaa nkɛɛɛ.

19 A níí yóó kátɛ mɛyɔ̃ɔ̃ mmɛ
kéna képété kédi,
ke yàa wɛ̃tenè mutáá mmiɛke n da dɔ̃ɔ̃nè mù.

N da dɔ̃ɔ̃nè mutáá mmu
kàa yóó wɛ̃te kénaá mmutáá.

20 Kè Adammuu yú o pokù ke dò Efɔ̃, dèè tu
mufòmму, ke yɛ̃ wɛ̃è tumè benitibè bɛmɔu yɔ̃. 21 Kè
ti Yiè nKuyie ínukú tikònti ké bè dàtínné, 22 kébéi
nke dò: Onitì naánnè tí mbɛ ke yɛ̃ mɛsàà nnè mɛyɛi,
ti báá yie nkòò tɔ̃tɛ dítebii dìi duò mmufòmму kédi

kénfòu sáà. ²³ Kè kùu beti onìtì kupúú Edenni miéke, kòo kòte kénkúútí ketenkè, kù ò dònè kè. ²⁴ Mèmmè ti Yiè nKuyie mbetimè onìtì kupúú Edenni miéke, kécónné beĩnkèmbàrìbè diyè yèní kèè bíékè kè bè mbaa mutie mùu duò mmufõmmu, ke einko yese kè yè còú nke dò mmuhãã.

4

Kayẽ nè Abɛɛdi

¹ Kè Adammuu duónè o pokù Efu, kòo púo nképeité denitidabire ké dè yu ke dò Kayẽ, ke dò: Tí Yiè nKuyie nkuu te kè m̀ peité onìtì. ² Kòo yíé képeité o nantè Abɛɛdi.

Kè Abɛɛdi ntú owũscēnti kè Kayẽ tu otenkúti. ³ Kè tidiitì bi, kè Kayẽ waá nképā ti Yiè nKuyie. ⁴ Kè Abɛɛdi yie tóní o pedakè yeketiye kó dìmari, dii ā mekùò nképā ti Yiè nKuyie. Kè kùu ò pènsiri kécouté o pānni, ⁵ kéyete Kayẽ nè o pānni, kòo miéke peike mediè n kòo ìkèe soute. ⁶ Kè ti Yiè nKuyie nhò beke ke dò: Kayẽ dè dõmmè kàa miéke peike kàa ìkè sòute? ⁷ Kàa dòò mesàà nha yèmmè yóó narikemu, kàa me ndòò dèè í wenni, meyei mbo a bòrì ke da díí, yetoo ké mè na.

⁸ Mèmmè kè Kayẽ náké o nantè Abɛɛdi ke dò: Tí kóté.

Bè kóté dii mōnni kè Kayẽ pĩ nho nantè Abɛɛdi kékuo.

⁹ Kè ti Yiè nKuyie mbekè Kayẽ ke dò: Yé a nantè Abɛɛdi borè? Kè Kayẽ dò: N yí yé tè borè, n túmu n nantè kóo bàràà? ¹⁰ Kè Kuyie ndò: A dòò ba? A nantè yĩ nkuò ketenkè ke tú m̀ peite. ¹¹ Di mmōnni n da cõmu kàa bo íté kédéténè ketenkè kèè yà a nantè kó

meɣĩ nha kùò tè. ¹² A nùí bo kúútí, a báá ðeíte, a bo nfirì tipû̀tì timəu ke tú ocièntì. ¹³ Kè Kayěẽ náké ti Yiè nKuyie nke dò: A n tou ndi tɔu cěẽmu, m báá na ké di tɔ. ¹⁴ A me nni mbètimè yíe nketensààkè, kè n yóó da dèténè kénfirì tipû̀tì timəu ke tú ocièntì, kòò mɔ̀u ñ yà ò yó n kuəmu. ¹⁵ De mònni kè ti Yiè nKuyie ndò: Kòò mɔ̀u kùò Kayěẽ m bo peíte kuce mɛyiekè.

Kè ti Yiè nKuyie ncannɛ Kayěẽ mɛcannimè mamè mɛ̀è yó nte kè wèè ò yà ò báá ò kùò. ¹⁶ Kè Kayěẽ íté ti Yiè nKuyie mborè, kékɔte kɛmbo bè tu dè Nɔ̀di, kupúú Edenni, diyie yiení kèè biékè.

Kayěẽ kó kufuku

¹⁷ Kè Kayěẽ duónè o pokù, kòò púó nképeité Enəki. Kòò maá diheì ké di yu o bire yètìrì ke dò Enəki. ¹⁸ Kè Enəkii peité Idadi, kè Idadi peité Meuyɛɛdi. Kè Meuyɛɛdii peité Metusayɛɛdi, kè Metusayɛɛdii peité Demeki.

¹⁹ Kè Deməkii puoke benitipòbè bèdébè, kòò ketiwè yètìrì ntú Ada, kòò dɛ̀rì kperi ntú Sida. ²⁰ Ada weè do peité Yabaadi bèè ã titouti, ke cɛ̀mmù inààke be yààrì. ²¹ Yabaadi nantè do tú Yubaadi bèè bie ntikùtìdùùtì, ke eu itārí be yààrì. ²² Kè Sida yie múnkee peité denitidabire, Tubaadi-Kayěẽ, kòò mmáátí tinenti tibotí tibotí, menatimè kpeti nè mebirime nè timátì. Kòò tãũ yètìrì ntú Naama.

²³ Kè Deməkii náké o pobè ke dò:

Ada nè Sida,

kénténè n kpeti!

Díndi Demeki pobè keè n tú mù!

Onitì n kòute kè nh ò kùò,

odapàà nni mpoté kè dè màtinnɛ kè nh ò kùò.

²⁴ Kè bè bo kuò benitibè bèyiekè

képeite Kayēē bānnì,
bè bo kuò sipísìyiekè nè bèyiekè,
képeite m bānnì.

²⁵ Kè Adammu duónè o pokù kòo púó nképeité denitidabire, kòo dè yu ke dò Seti, dèè tu Kuyie nhò duó ndebire kè dè còmmú Abēedi fātìrì Kayēē do kùò wè.

²⁶ Kè Seti múnkēe peité denitidabire, ké dè yu ke dò Enasi. Dè mōnnì ndi benitibè ketémè bè bo mbáámmè Kuyie nke kù yu ke tú ti Yiè.

5

Adammu kó kufuku kétuakenè Nōwee

¹ Nte Adammu kó kufuku. Kuyie ndòò dìi mōnnì onitì kòò dōnnēnē kumáà ndi. ² Kù dāò onitidāù nè onitipòkù nwe ké bè pā mesàà, ke pānkēe bè yu ke dò onitì.

³ Adammu mōke dìi mōnnì yebie ntekòutè nè sipísitàāti (130) képeité denitidabire kè dè nhò dōnnè sósó. Kòo dè yu ke dò: Seti. ⁴ Adammu peité dìi mōnnì Seti kédeè, kénfòù kétuake yebie nsikousìni (800), képié initidabí nè initipobí. ⁵ Ò do mōke yebie nsikousìwei nè sipísitàāti (930) ndi kékú.

⁶ Seti mōke dìi mōnnì yebie ntekòutè nè yènnùmmù (105) képeité denitidabire Enasi. ⁷ Ò peité dìi mōnnì Enasi kédeè kēmmōke yebie nsikousìni nè yèyiekè (807), képié initidabí nè initipobí péu. ⁸ Seti do mōke yebie nsikousìwei nè tepítè nè yèdèè (912) ndi kékú.

⁹ Enasi mōke dìi mōnnì yebie nsipísìwei, képeité denitidabire Kenanni. ¹⁰ Dè kó difānkúò kēmōote yebie nsikousìni nè tepítè nè yènnùmmù (815)

képié initidabí nè initipobí. ¹¹ Ò do mọ́ke yebie nsikousiwei nè yènùmmù (905) ndi kékú.

¹² Kẹ́ Kenanni mmọ́ke yebie nsipísìyiekè, képeité denitidabire Madadeyedi. ¹³ Dẹ kó difonkúò kẹmmọ́ke yebie nsikousini nè sipísìnàà (840), képié initidabí nè initipobí. ¹⁴ Ò do mọ́ke yebie nsikousiwei nè tepítè (910) nte kékú.

¹⁵ Madadeyedi do mọ́ke yebie nsipísikuò nè yènùmmù ndi, képeité denitidabire Yederi. ¹⁶ Ò peité Yederi kédeè, kẹmmọ́ke yebie nsikousini nè sipísitàāti (830), kẹwẹ́te képié initidabí nè initipobí péu. ¹⁷ Ò do mọ́ke yebie nsikousini nè sipísiwei nè yènùmmù (895) ndi kékú.

¹⁸ Kẹ́ Yederi mmọ́ke yebie ntekòutè nè sipísikuò nè yèdéè (162), képeité denitidabire Enọ́ki. ¹⁹ Ò peité Enọ́ki kédeè kẹ́yí kẹmọ́te yebie nsikousini (800), ye miẹke nke ò piémè initidabí nè initipobí péu. ²⁰ Ò do mọ́ke yebie nsikousiwei nè sipísikuò nè yèdéè (962) ndi kékú.

²¹ Kẹ́ Enọ́ki mmọ́ke yebie nsipísikuò nè yènùmmù képeité denitidabire Matusademmu. ²² Ò peité Matusademmu kédeè, kẹmmọ́ke yebie nsikousitàāti (300), kéntaunè Kuyie, képié initidabí nè initipobí péu. ²³ Ò do mọ́ke yebie nsikousitàāti nè sipísikuò nè yènùmmù (365) ndi. ²⁴ Ò do taunè Kuyie nku, kẹ́ kùu ò tùóté kékònnè ku ciẹ kẹ́ bẹè ò mǎntóo.

²⁵ Matusademmu do mọ́ke yebie ntekòutè nè sipísini nè yèyiekè (187) ndi képeité denitidabire Demẹ́ki. ²⁶ Ò peité Demẹ́ki kédeè kẹmmọ́ke yebie nsikousiyiekè nè sipísini nè yèdéè (782), képié ini-

tidabí nè initipobí péu. ²⁷ Ò do mọ́ke yebie nsikousiwei nè sipísikuò nè yèwei (969) ndi kékú.

²⁸ Kè Demeki mmọ́ke yebie ntekùtè nè sipísini nè yèdèè (182), képeité denitidabire, ²⁹ ké dè yu ké dọ́ Nọ́wee, kénnaá nke tú: Yie nweè yóó ti bántè nè mutōmmú ti pĩ mmù yewe yemou, ké yé ti Yìè nKuyie ncōōmè ketenkè. ³⁰ Ò peité Nọ́wee kédeè, kéwéte kémote yebie nsikousinūmmù nè sipísiwei nè yēnūmmù (595), képié initidabí nè initipobí péu.

³¹ Ò do mọ́ke yebie nsikousiyiekè nè sipísiyiekè nè yēyiekè (777) ndi kékú.

³² Nọ́wee do yóó mote initidabí itāāti ìl yètè tu Semmu nè Kammu nè Safeti ké mọ́ke yebie nsikousinūmmù (500) ndi.

6

Kuyie ndèmmumè kù dōōmè onìtì

¹ Benitibè sũũ ndìl mōnni ketenkè ìnkè képié besapàmbè. ² Kè kéìnkè kó bekperibèe yà de kó besapàmbè wennimè mesàà, kétānké bè dọ́ bè, képuoke. ³ Kè ti Yìè nKuyie ndò: M báá yóu kè benitibè bie nní nfòu kémote, bè tu benitibè mbe, bè bo mmọ́ke yebie ntekùtè nè sipísidè (120) kékú. ⁴ Tidadieti tiì do bo de mōnni kēnsókè ké bo. Kéìnkè kó bekperibè do kōtení kéduónè besapàmbè ké bēe pié tinti, tiì do nọ́ ndemou ké ti yètè feí.

⁵ Kè ti Yìè nKuyie nyà benitibè borime í wennimè ké bè baa dọ́ kēndōori meyei nsāā. ⁶ Kè ti Yìè nKuyie nyèmmèe caàrè ké kùu demmu kù dōōmè onìtì. ⁷ Kè ti Yìè nKuyie ndò: M bo kuò benitibè n dōò bè, kékuò iwũ dièyì nè isàmpòl nè sinōo, n dèmmumu n dè

dòòmè. ⁸ Kè Nòwee yie me mpété mesàà nti Yìè nKuyie mborè.

Nòwee dòòmè tedabεεcǐètè

⁹ Nòwee do tú onitisàù nwe ke dɔ̀rri Kuyie ndómè ke kù tũ, ¹⁰ képeité initidabí ìtāāti: Semmu nè Kammu, nè Safeti.

¹¹ De kó dimònni benitibè do dɔ̀rimu, ke mènke dɔ̀ri mediè mbá dè í nnaati Kuyie. ¹² Kè kùu wénté kutenkù kénsǎ̀ nkù cààrè, kè benitibè bemou dɔ̀ri bá be borime í wenni. ¹³ Kè Kuyie nnáké Nòwee ke dò: M bo kuò dì mmònni benitibè bemou bè dònneumu, kè be yonku deuke, m bo bè kùò. ¹⁴ Á dɔ̀ò tedabεεcǐètè nè idéí ìi kpeñni, kécíéké tidieti kè tì nsũ, kéwaá mmumòmmu kéfiéti mǎfiè nte mieke nè te ìnkè. ¹⁵ Nte a yóó tè dɔ̀ò mǎé botí: Te okùmè mbo mǎtìrì tekòutè nè sipísìnùmmù (150), mǎpǎkùmè mǎtìrì sipísidé nè bènùmmù, mǎcómme mǎtìrì tepítè nè bènùmmù. ¹⁶ Á tè dɔ̀ò képfí ntipǎmpǎnti nè kumarí de cuokè, kè mǎfiè nní nfeí ke mǎnnè mǎtìrì kó dikéè. Kàa keuté dibòrì te píkù, kéānné timùmmuntì tītāāti. ¹⁷ De mònni m bo duó nkè fetaafèe nì kè menie mpíe nkékuò dǎè kó dimàà fòu ketenkè ìnkè. ¹⁸ De mònni m bo da dɔ̀nnè metaummè kàa ta tedabεεcǐètè mieke nè a pokù nè a bí nè i pobè. ¹⁹ Á tanné dǎè kó dimàà fòu ketenkè ìnkè tedabεεcǐètè mieke, dǎdaarè nè deniire kè dǎe yenté. ²⁰ Tiwanwantì timou botí nè iwũ dǎdaarè nè deniire, sinɔ̀o diésì nè sisàmpòsì, nè debambaànnè debotí debotí, dè yóó kǎtenímu a borè ke bo yenté. ²¹ Á waá mmudiì mubotí mubotí, a kǎmu nè tiwanwantì kǎmu kè dí nyo. ²² Kè Nòwee yie nkédòò Kuyie nhò nàké tì timou.

7

Nɔwee tamè tɛdabɛɛɔfɛtɛ

¹ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Nɔwee ke dò: Ta tɛdabɛɛɔfɛtɛ fɔ nnè a ɔfɛtɛ kɔbɛ. N sɔ nfɔɔ maa yie n kpeti a kɔbɛ cuokè. ² Á túóté iwũs ibotí ibotí bè n feu i idèi idèi, fɛdaafè nè fenife kuce mèyiekè kétúóté bè í n feu i idèi maa fɛdaafè nè fenife, ³ kétúóté sínɔ sibotí sibotí sɛdési dési, tɛdaatè nè teniite kuce mèyiekè, kè sɛi sɔtɛ kubotí ketenkè ñnkè. ⁴ Yɛwe yèyiekè kó difɔnkúò n yóó cũũnko fɛtaafè nfe kè fè nniu ke dò yɛwe sipísìnàà nè dɛyènnè sipísìnàà, kékua n dɔɔ dèè kó dimàà ketenkè ñnkè. ⁵ Kè Nɔwee yie nkédɔɔ ti Yiè nKuyie nhò nàké ti timou.

Mɛniɛ mpíɛmmè ketenkè ke kùò dɛnɛnnè dɛmɔ

⁶ Mɛniɛ ndo yóó píɛ nkɛtenkè ke sɔ nNɔwee mɔkɛ yɛbie nsikɔusikuò (600) ndi. ⁷ Wenwe nè o pokù kè bèɛ ta tɛdabɛɛɔfɛtɛ nè o bí nè i pobè ke bo yɛnténè mɛnédiɛmè, ⁸ nè iwũs bè feu i Kuyie nnè bè í kù feu i, nè sínɔ nè dèè kó dimàà fòu ketenkè ñnkè. ⁹ Kè dè nkɔrɛnɛ dɛdaarè nè dɛniirɛ, ke taà tɛdabɛɛɔfɛtɛ Nɔwee borè Kuyie mbéi mmè botí. ¹⁰ Yɛwe yèyiekè kó difɔnkúò kè fɛtaafɛ tuɔkɛní, kénniu kɛpíɛ nkɛtenkè.

¹¹ Nɔwee do mɔkɛ yɛbie nsikɔusikuò (600) ndi, dibenni kóo tɔnkù déríwè diyìɛ tɛpíítɛ nè diyìɛnni, kè yɛbirɛ ntɔnni mɛniɛ nkè iwɛtiborii kpeté. ¹² Kè fɛtaafè nniu ke dò iyie nsipísìnàà dɛyènnè sipísìnàà. ¹³ Dɛ mɔnni Nɔwee nè o pokù nè o bí Sɛmmu nè Kammu nè Safeti nè bɛ pobè, kè bè ta tɛdabɛɛɔfɛtɛ ¹⁴ nè tiwanwanti tibotí tibotí, nè iwũs ibotí ibotí nè tinòti nè dɛbambaànnè nè tipumpùti. ¹⁵ Dèè kó

dimàà weí kè dè nkàrì Nòwee borè debotí debotí, dèdaarè nè deniirè. ¹⁶ Kè dèe kàtoo bá dè kè dè nneínè dè pokù kéta tedabεεcǐtè ti Yìè nKuyie ndo nàké Nòwee kè dò dè yóó ndòmmè. Kè Kuyie nkpetínné dibòrì.

¹⁷ Kè fetaafè nniu kè dò yewe sipísìnàà, kè menie nsũũnko kè tedabεεcǐtè nòńké me ñnkè. ¹⁸ Kè menie mpíe mmèdiè nkè tedabεεcǐtè nnónké me ñnkè. ¹⁹ Kè menie ndàke píe nkédátínné yetārè dièyè, ²⁰ kédátínné yetārè yèè dòke deu mēdiè, kēsénté kè dèe pēēté mētiri bèyiekè. ²¹ Kè dèe kó dimàà fòu ketenkè ñnkè, iwũõ, nè tiwanwanti nè desĩntékpere demou, dèè bo ketenkè ñnkè kè dèe kú demou. ²² Demou dèè bo ketenkè ñnkè kè weí kè dèe kú. ²³ Menìme dèe kó dimàà weí: Benitibè nè iwũõ nè tiwanwanti, dè kumè. Kè Nòwee weè maa nkpaá nè o cǐtè kàbe bèè do ò bonè tedabεεcǐtè mièke.

²⁴ Kè menie nní mpíéké ketenkè kè dò yewe tekòùtè nè sipísìnùmmù (150).

8

Nòwee yèmè tedabεεcǐtè

¹ Kuyie nyí nyè nNòwee kpéi nnè iwũõ nè tiwanwanti dèè do ò bonè tedabεεcǐtè mièke, kèduó nkè kuyaakù nfuu ketenkè kè menie nní nkékú. ² Kè yebirèe yóu yè bo ntōmmè menie, kè iwetiborìi ñtínné kè fetaafèe cómmú. ³ Yewe tekòùtè nè sipísìnùmmù (150) kó difōnkúò kè menie nní nkékú sám̀pó sám̀pó. ⁴ Otànkù yíénwè diyìè tēpítè nè diyìénni kè tedabεεcǐtèe cómmú ditāri bè yu di ke tú Adadati di ñnkè. ⁵ Kè menie nní nkpaá yaari kētuake otànkù píínwè diyìè ketiri yìè, kè yetārè yómmèe feitè.

⁶ Diyiè sipísìnàà yiè kè Nōwee kpeté tabòtè ò do ãnné tē, ⁷ kédennē dikākāā kè dii kote kēwētēnī. Kòo nkpaá kēmmú menie mbo deēmē. ⁸ De kó difōnkúò kòo dennē tēnōnkpete ke bo yà kè menie ncòòtē. ⁹ Tē me nyí mpètē tē bo cómmú dē, ke yé menie ndo kpaá píékémē ketenkè kemou, kè tē wētēnī o borē, kòo youte o nòutē kè tē pī nkétannē kudieku, ¹⁰ kényóu kè dē mmòke yewe yèyiekè kòo wētē kè tē dēnnē. ¹¹ Kè tē nwētini kuyuoku ke tōnī kufāāsūūkù makù, kè Nōwee banté menie ncòòtēmē, ¹² kényóu kè dē mmòke yewe yèyiekè kòo wētē kè tē dēnnē, bá tē í nwētēnī.

¹³ Dibenni pànni kó diyiè ketirì yiè, ke sǝ nNōwee mòke yebie nsikousikuò nè dìmàà (601) kè menie nkūū, kòo dáté tipīmpīnti kényà mè kūūmē. ¹⁴ Dibenni pànni kóo tǝnkù déríwē, diyiè sipísidé nè diyiēnni kè ketenkē kpeí paíí.

¹⁵ Kè Kuyie nnáké Nōwee ke dò: ¹⁶ Yè nè a pokù nè a bí nè i pobè. ¹⁷ Dennē iwūš ibotí ibotí tiwanwanti nè tinòti nè debambaànnē, kè dē pēté kēsūū nketenkè ìnkè. ¹⁸ Kè Nōwee yè nè o pokù nè o bí nè i pobè, ¹⁹ kédennē tiwanwanti nè iwūš debotí debotí nè sínǝ nè debambaànnē.

²⁰ Kè Nōwee maá diwūštǝnni ti Yiè nKuyie nkpéí, kétúóté iwūš nè sínǝ bē feu dē ti Yiè nKuyie ndēmarē marē, kè dē flé ti Yiè nKuyie ndiwūštǝnni ìnkè kētuǝ. ²¹ Kè ti Yiè nKuyie nkeè dē kó kufōku kè dē kù narikē kè kù dò: N ténke í yóó cǝs ketenkè, ke yé oniti yèmmē í wennimē nè ò bomē. N ténke báá kuǝ dē kó dimàà wéi m me ndòò mèè botí.

²² Nè ketenkè bo mbomē,
mubotimù nè mudidèi,
musée nnè kuyiinkù,

dipaà nè diyɔ̃ɔ̃,
kuyie nnè keyènkè,
dè yó mbomu sáà.

9

Kutāmmeyārí kó mēbenkùmè

¹ Kè Kuyie mpā Nɔwee mesàà wenwe nè o bí kè dɔ̀: Piénè késũũ nképíe nketenkè. ² Tiwanwantì timɔu: Iwũɔ̃ nè sínɔ̃ nè siyĩ, debambaànnè demɔu dè bo ndi dé, kè dí ndè baké. ³ Dèè kó dimàà nampú kè weí n dè ndi duómmu kè dè bo ntú di kó mudii, n di duó mmèè botí titebiiti. ⁴ Di né báá cááké fèǎfè yĩ, mmufòmmu bo mēè mieke. ⁵ Nyénè kè tú n yóó peitemu bèè kòu benitibè képeite iwũɔ̃ nè tiwanwantì tì kòu benitibè.

⁶ Wèè kùò onitì,
onitì weè múnke yóó ò kùò.

Kè yé n dɔ̀mè onitì
kè dònne n m mǎà ndi.

⁷ Di pié mesàà nkésũũ ketenkè ìnkè, ké nkè baké.

⁸ Kè Kuyie nyíé kénáké Nɔwee nè o bí kè dɔ̀: ⁹ N di dɔ̀nnè dinùù ndi fɔ̃ nnè a yaábíó, ¹⁰ nè iwũɔ̃ ì do di bonè tedabecifètè mieke sínɔ̃ nè iwũɔ̃ nè tiwanwantì dèè yóó buoté. ¹¹ N di dɔ̀nnè dinùù ndi kè tú, n ténke báá duó nkè menie mpíe nketenkè kékuò dèè kó dimàà bo. ¹² Nte n yóó dɔ̀ mēè benkùmè kè mē mbo sáà, kè benkú mí nnè dindi nè dèè kó dimàà weí ti kó metaummè. ¹³ Nh ãnnè kutāmmeyārí nku tiwetì kè kù bo mbenkú mí nnè dindi ti kó metaummè, ¹⁴ kè fetaafè níí kpèri kùu yènní, ¹⁵ kè n dentení metaummè mēè bo mí nnè dindi nè dèè kó dimàà weí ketenkè ìnkè

ti cuokè, mēniē ntēnke báá pié nketenke ké di kuò.
¹⁶ Kutāmmeyārí níí bo yènní yewetè ìnkè, kè n kù
 yà, kédentēnī mētaummè mēè bo mí nnè dīndi nè
 dèè kó dimàà wéi kētenkè ìnkè ti cuokè. ¹⁷ Kè Kuyie
 nnáké Nōwee kē dō: Kutāmmeyārí kuù yó mbenkú
 n taunèmmè kētenkè kòbē.

Nōwee muómmè mēnaà

¹⁸ Nōwee bí ì do yènnímè tēdabēēcīētè ìnyi:
 Sēmmu nè Kāmmu nè Safeti. Kāmmu wēè naá
 nKannahā kòbē kóo cice. ¹⁹ Nè Nōwee bí itāāti
 miēke nke ibotí sūūmmè kētenkè ìnkè.

²⁰ Nōwee wēè tu otenkúti ketiwè wēè fiíkú dētie
 mbè tu dè fīnyī, ²¹ kēyā dē kó mēnaà nkémuó nkédáté
 o yààti kénduó o dieku difòkperì. ²² Kè Kāmmu
 Kannahā kòbē kóo cice yà o cice Nōwee fūð feímè,
 kēyè kénáké o tebīi sidé ditowaà. ²³ Kè Sēmmu
 nè Safeti kè bēè buuté kuyààkù kénkérì bē fōnkúò
 kētuoke kóò dàtinné, bá bē í nyà bē cice fūð. ²⁴ Nōwee
 naà nyè dìi mōnni kòo keè o bīyāātè dōò dè, ²⁵ kēbéi
 nke dō:

A bo yà fō nKannahā!

A bo ntú a tebīi miēke kudaakù sōnsōnku,

²⁶ Kòo yí kēbéi nke dō:

Ti Yiè nKuyie ndòò mēsàà nSēmmu

kè Kannahā ntú o kó kudaakù.

²⁷ Kuyie ndòò mēsàà nSafeti nè Sēmmu kè bē

ñwē nke bo,

kè Kannahā ntú bē kó kudaakù.

²⁸ Mēniē nkúò dìi mōnni bēnītibè kédeè, kè Nōwee
 mmòke yēbie nsikōusitāāti nè sipísìnùmmù (350)
 ndi, ²⁹ kē nyóó kú kē mōke yēbie nsikōusiwei nè
 sipísìnùmmù (950).

10

Nəwee kó kufuku

¹ Nte Nəwee bí, Səmmu nɛ Kamm̩u nɛ Safeti kó kufuku mɛniɛ ndo kùò bɛnìtìbè kédeè, kè bɛɛ piém̩u ibí.

² Safeti kó ibí tú: Kəməɛ nɛ Makəku nɛ Madaii nɛ Yafāā nɛ Tubaaadi nɛ Mɛsɛki nɛ Tidaasi. ³ Kəməɛ kó ibí tú: Asekenaaasi nɛ Difati nɛ Tokadima. ⁴ Yafāā kó ibí tú: Edisaa nɛ Tadisisi nɛ Kitim̩mu nɛ Dodanim̩mu. ⁵ Bɛɛ do sũũ nkécíété kémaá dàméèrì také kécánné cánné ibotí bɛ náàntì dò ndòm̩mè.

⁶ Kamm̩mu kó ibí tú: Kuusi nɛ Misidaim̩mu nɛ Puti nɛ Kannahāā. ⁷ Kuusi kó ibí tú: Sebaa nɛ Afidaa nɛ Sabitaa nɛ Dayemaa nɛ Sabitekaa. Dayemaa kó ibí tú: Sebaa nɛ Dedanni. ⁸ Kuusi wɛɛ do wɛtɛ képɛíté Nɛmmudoti wɛɛ do naá nhokpàrì ketiwè kɛtenkè ñnkè. ⁹ Nɛmmudoti do tú opaawaà ndiɛwè nwe kè ti Yiè nKuyie nwùó. Dɛɛ tɛ kè bɛ ãã yí ti Yiè nKuyie nda teennè kàa ntú opaawaà ndiɛwè Nɛmmudoti do dòmmè. ¹⁰ Nte yɛhɛkè ketiyè ò do baké yè: Babɛɛdi nɛ Edesi nɛ Akadi nɛ Kadinɛɛ. Dɛ kó yɛhɛkè do bo Sindeaa miɛkɛ nkɛ. ¹¹ Kè Nɛmmudotii íté dɛ kó diheì kékɔtɛ Asidii kémaá Ninifu nɛ Debotidii nɛ Kadaa. ¹² Kè Desāā èi dii mbo Ninifu nɛ Kadaa diheidiè dɛ cuokè.

¹³ Misidaim̩mu yaábí tú Dudim̩mu nɛ Anamim̩mu nɛ Deabim̩mu nɛ Nafutuyim̩mu ¹⁴ nɛ Patidoosi nɛ Kasiduim̩mu nɛ Kafutɔɔ, bɛɛ pié Fidisitɛɛbɛ.

¹⁵ Kè Kannahāā peité Sidonni o kóò Po nɛ Eti. ¹⁶ Kè Kannahāā yaábí ntú: Yebusiibɛ nɛ Aməriibɛ nɛ Kidikasiibɛ ¹⁷ nɛ Efibiɛ nɛ Adikiibiɛ nɛ Siniibiɛ ¹⁸ nɛ Adifadiibiɛ nɛ Semadiibiɛ nɛ Amatiibiɛ. Dɛ kó difɔ̀nkúò kè Kannahāā kəbɛɛ cíété, ¹⁹ kékari Sidonni bɛ tenkè dɛ nketé kécuó nKedaadi nɛ Kasaa,

Sodammu nè Komɔɔ bíékè, Adimaa nè Seboimmu kéntɔ kétuɔkè Desa. ²⁰ Kammu kó ibí nyi ì do yàtè tinaàmùntì, kékari yehékè be náàntì cáá ncáámmè nè be botí.

²¹ Kè Safeti kóo kótì Semmu múnkèe mɔɔtè ibí, weè tu Ebèe kóo yààrì. ²² Kè Semmu kó ibí ntú Edammu nè Asuu nè Adipakisadi nè Dudi nè Aramu. ²³ Kè Aramu kó ibí ntú: Uusi nè Udi nè Ketèe nè Maasi. ²⁴ Kè Adipakisadi ntú Sedaa cice, kè Sedaa ntú Ebèe cice. ²⁵ Kè Eebèe mmɔkè ibí idéi, kè deketirè yètirì ntú Pedeki (dèè tu meyatimè). De kó dimònni ndi ibotí do yàtemè, kòo nantè yètirì ntú Yokitãã. ²⁶ Kè Yokitãã peité Adimɔdadi nè Sedefu nè Asadimafeti nè Yedaki, ²⁷ nè Adodammu nè Usadi nè Dikida, ²⁸ nè Obaadi nè Abimmayeedi nè Sebaa, ²⁹ nè Ofidi nè Afidaa nè Yobabu. Bemou memme bè tu Yokitãã bí nyi. ³⁰ Bè do bo Mesa ei ndi kéntɔ kétuɔkènè Sefaadi tārì, diyìè yìèní kèè bíékè. ³¹ Kè Semmu kɔbe múnkèe yè kécánnè yehékè, yehékè be náàntì dò mmèè botí.

³² Nɔwee bí kó iwuɔ nyi memme, bè ì cáńnémmè ibotí ibotí. Menie ndo kùɔ benitibè kédeè kè bèè pié ibotí imou ì bo kutenkù mièkè.

11

Didènni bè tu di Babèedi di kó mumarimù

¹ Benitibè bemou do náá ntináàntì timáà ndi, onitì náàntì do í cáá. ² Kè bèè kɔtè diyìè yìèní kèè bíékè kèyà kubiriku makù, diheì bè tu di Sindeaa kè bo maá, ³ kénáké betɔbè kè dò: Íténè kè ti pííkú yedombie, kè yè pũnné kè yèe kpenke kéndò nyetàré, kè tí waá nkùtìnóò kénsĩèkù. ⁴ Kè tí maá diheì, kémaá

didènni kè dii kááké tiweti, kè ti yètìrìi feité, kè ti báá cíété ketenkè kemou.

⁵ Kè ti Yiè nKuyie ncúténí ke bo ya benitibè maá dii èi nè didènni. ⁶ Ke dò: Bè mè ntúmè kubotí kùmáà kɔbe ke náá ntínáànti timáà, dèmarè í yóó bè ditínné bè yóó namu kédòò bè dómè. ⁷ Ti cúténè kékaké be náànti, kè bè nnáá nke í yo betòbè tu mù. ⁸ Kè ti Yiè nKuyie mbè cíe nketenkè kemou, bá bè í mmaá de kó dihei. ⁹ Dèè te kè bè yu de kó didènni ke tú Babèedi. Ti Yiè nKuyie nde nkaké benitibè náànti, ké bè cíe nketenkè kemou mieke.

Semmu kó kufuku kéntò kétuakènè Abarammu kòku

¹⁰ Semmu kó kufuku tú kuu: Ò do mɔke yebie ntekòutè (100) nte képeité Adipakisadi ke ś ndè mɔke yebie nyèdéè nè menie nkòòmè benitibè. ¹¹ De kó difɔnkúò, kémɔke yebie nsikòusinùmmù (500) képié bedapàmbè nè besapàmbè.

¹² Kè Adipakisadi mmɔke yebie nsipísitàāti nè yènùmmù képeité Sedaasi. ¹³ De kó difɔnkúò kémɔke yebie nsikòusinàà nè yètāāti (403), képié bedapàmbè nè besapàmbè.

¹⁴ Kè Seda mmɔke yebie nsipísitàāti képeité Ebèè. ¹⁵ De kó difɔnkúò kè Ebèè mmɔke yebie nsikòusinàà nè yètāāti (403) képié bedapàmbè nè besapàmbè.

¹⁶ Kè Ebèè peité Pedeki kédeè kémɔke yebie nsipísitàāti nè yènàà képeité Pedeki. ¹⁷ De kó difɔnkúò kè Ebèè mmɔke yebie nsikòusinàà, nè sipísitàāti (430) képié bedapàmbè nè besapàmbè.

¹⁸ Kè Pedeki mmɔke yebie nsipísitàāti képeité Deyuu. ¹⁹ De kó difɔnkúò kémɔke yebie

nsikousidé nè yèwèi (209), képié bɛdapàmbè nè bɛsapàmbè.

²⁰ Kè Deyuu mmàkɛ yɛbie nsipísitàāti nè yèdɛɛ képeité Seduki. ²¹ Dɛ kó difɔ̀nkúò kɛmmàkɛ yɛbie nsikousidé nè yèyiekè (207) képié bɛdapàmbè nè bɛsapàmbè.

²² Kè Seduki mmàkɛ yɛbie nsipísitàāti képeité Naɔɔ. ²³ Dɛ kó difɔ̀nkúò kɛmmàkɛ yɛbie nsikousidé (200) képié bɛdapàmbè nè bɛsapàmbè.

²⁴ Kè Naɔɔ mmàkɛ yɛbie nsipísidé nè yèwèi képeité Tedaa. ²⁵ Dɛ kó difɔ̀nkúò kɛmmàkɛ yɛbie ntekdùtè nè tepíítè nè yèwèi (119), képié bɛdapàmbè nè bɛsapàmbè.

²⁶ Kè Tedaa mmàkɛ yɛbie nsipísìyiekè, képeité Abarammu nè Naɔɔ nè Atāā.

²⁷ Tedaa kó kufuku nku, wɛɛ peité Abarammu nè Naɔɔ nè Atāā. Kè Atāā peité denitidabirɛ Dɔti, ²⁸ kékú, bè ò peité dìì èi Uudi Babidɔ̀nni kó ketenkè miɛkɛ, kòo cice Tedaa kpaá fòù. ²⁹ Kè Abarammu puokɛ Saraii kè Naɔɔ puokɛ Midikaa Atāā kóo sapàà. Atāā wɛɛ múnkɛ do peité Isikaa. ³⁰ Saraii do tú tɛhāũntɛ nte kénkpa dɛbirɛ.

³¹ Kè Tedaa túóté o kóo dapàà nhAbarammu nè o yaàbirɛ Dɔti Atāā birɛ nè o còkù Saraii o kóo dapàà nhAbarammu pokù. Kè bèɛ íté Uudi èi Babidɔ̀nni tenkè kékɔtɛ Kannahāā tenkè, kétuokɛ Anaa èi ké nke mbo. ³² Kè Tedaa nyóó kú kɛ màkɛ yɛbie nsikousidé nè yènùmmù (205).

ABARAHAMMU KÓ TINÁǺŋTÌ

12

Kuyie nyěmmè Abarammuu íté o tenkè

¹ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Abarammu ke dò: Íté a tenké, a kòbe borè, a cice cîètè, kékòte n yóó da benke kèè tenké. ² M bo da dòò mesàà nkàa botíi sũũ, kàa yètìrìi feitè mēdiè. Fǒǒ yó nte kè ibotí iməuu pété mesàà. ³ M bo dòò mesàà mbèè yóó da dòò mesàà, kédòò meyei mbèè bo nda dónè meyei. Fǒǒ yó nte kè n dòò ibotí iməu mesàà.

⁴ De mǎnni ke sǒ nhAbarammu mǎke yebie nsipísíyiekè nè yènnǔmmù. Kè ti Yiè nKuyie nhò nàké ke dò: Íté Anaa èi. ⁵ Kòo yie nkéité kénneínè o pokù Saraii nè o nantè birè Dòti kéntò o kperè deməu nè o daati ò do donté ti Anaa èi, kékété kécuó nKannahāā bíékè, kétuòke Kannahāā.

Abarammu bomè Kannahāā kékòte Esibiti

⁶ Memme kè Abarammuu pǎtè Sisemmu èi kétuòke dibòrì mari bè tu dì Mǎdee mutie mamù borè. De kó dimǎnni Kannahāā kòbe bèè do dè bo.

⁷ Kè ti Yiè nKuyie mbenke kumáà Abarammu kóò nàké ke dò: N yóó duó nke ntenké nke a yaàbí. Kè Abarammuu maá ti Yiè nKuyiendiwũštǎnni de kó dibòrì. ⁸ Ò de nyitè kékòte yetārè kó diheì Betēedi diyìè yìenì kèè bíékè, kékari Betēedi nè Aii de cuokè ke tó maá ti Yiè nKuyie ndiwũštǎnni terì kébántè ti Yiè nKuyie nké kù yu ke dò o Yiè. ⁹ Kè Abarammu ñkàti ke sǎoti ke wetí Nēkebu tempē mbíékè.

¹⁰ Kè dikǎnni dierìi tanní diheì kè Abarammuu ité, kékòte Esibiti tenké kémbo ke dò yemǎrè mayè.

¹¹ Bè tùòke dìi mǎnni Esibiti kéntati diheì, kè Abarammuu náké o pokù Saraii ke dò: N yému a túmè oposáátì, ¹² Esibiti kòbe yóó yà a wennimè ke dò a tú m pokù nwe, ké n kuò ké da yóu. ¹³ Á bè nàké

ke dò n tú a tãũ nwe kè bè nni ndɔ̃ri mesàà nha kpéí, kè nní nfòù.

¹⁴ Bè tũ̀koo dìi m̀nni Esibiti mieke kè Esibiti kɔ̀be yà o pokù wennimè mediè. ¹⁵ Kè Esibiti kóo kpààtì kó betɔ̃mbèe kɔ̀te ké nhò sãntí okpààtì ìkè, kóò tũ̀oté kékɔ̃tenè okpààtì cĩètè. ¹⁶ Nè o kpéí nkòo kpààtìi d̀d̀d̀ mesàà nhAbarammu kóò pãmmú ipe nè sibɔ́o nè inààke nè tidaatì benitipòbè nè benitidaabè nè sãmmarímúbè nè yòyóbè. ¹⁷ Kè ti Yiè nKuyie m̀poté okpààtì nè o cĩètè kɔ̀be mediè nhAbarammu pokù Saraii kpéí. ¹⁸ Kè Esibiti kóo kpààtìi yú Abarammu kóò beke ke dò: Dè yĩme kàa n d̀d̀d̀ miè? Dè d̀ommè kàa í n nàké ke tú a pokù nwe? ¹⁹ Dè d̀ommè kàa n nàké ke yẽ nha tãũ nwe kè nh ò tũ̀oté ke bo puoke? Nto a pokù kèp̃ēté.

²⁰ Kòo kpààtìi duó nkòo tɔ̃mbèe beti Abarammu nè o kperè dem̃ou diheì.

13

¹ Mèmmè kè Abarammuu tũ̀oté o pokù nè o kperè ò m̀ke dè, kè D̀ti nwe neínè kè bèe wẽte Nèkebu temp̃e mbíékè.

Abarammu nè D̀ti bè yàtemè

² Abarammu do m̀ke tikpàtì nti mesàà, nnè timàtì péitì nè mesɔ̃. ³ Kè Abarammuu íté Nèkebu temp̃e kètũ̀ke Betɛedi nè Aii de cuokè ò do keté kébáté dè. ⁴ Ò do maá dè diwũ̀t̃nni kébántè ti Yiè nKuyie nké kù yu ke dò o Yiè.

⁵ D̀ti wèè do neínè Abarammu ò múnke do m̀kemmu ipe nè sibɔ́o nè inààke. Ke m̀ke tiyààtì bè d̀d̀rinè tì titouti. ⁶ Bá ketenkè í mbè sànnè ke yẽ bè do m̀kemè iwũ̀s mediè. ⁷ Kè Abarammu kó benaacẽmbè nè D̀ti kɔ̀be kè bèe kpa. Kannahã kɔ̀be

nè Pedisiibe do de mbo. ⁸ Kè Abarammuu náké Dōti ke dō: Mí nnè fǒ ti í dō nkékpa, ti naacēmbē me nyí dō nkékpa, ke yé ti wēm̀m̀m̀ tēcīētē. ⁹ Á wénté kédēite a dō kùù píkù kè tí yate. Kàa kòte kubakù youú n kòte kucānku. Kàa me nkòte kucānku n kòte kuyouú.

¹⁰ Kè Dōtii wénté kényà Suditēē kó ketenkè kè kè boo bàmmùù kētuakenè Soaa eì. Ti Yiè nKuyie mu ndo í cōu ndiì mōnni Sodōmmu eì nè Komāo eì kè de kó ketenkè nè Soaa eì kè dè boomu, ke wenni ke dō nti Yiè nKuyie ndo dōd kùù púú, ke naati ke dōnnè Esibiti kó ketenkè. ¹¹ Kè Dōtii tāātē Suditēē kó kubiriku bíékè, kè ke nkòte. Mēm̀m̀m̀ bē yātem̀. ¹² Kè Abarammu m̀bo Kannahāā kó diheì, kè Dōti m̀bo kubiriku kó yehékè, ke cōnnē tiyāātì kó titouti kētuakenè Sodōmmu. ¹³ Sodōmmu kòbē do tú benitiyonkubē mbē, ke dōori mēyēi ndiem̀ kè dē yōù Kuyie.

¹⁴ Dōti nè Abarammu bē yāte diì mōnni, kè ti Yiè nKuyie nnáké Abarammu ke dō: Wénté a cómmú dē, kéwénté diyiè yìèní kèè bíékè, kéwénté a bakù youú nè kucānku. ¹⁵ A mè nwùó nkèè tenkè n yóó kè nda duómmu fǒ nnè a yaàbíó sǎā. ¹⁶ M bo duó nkàa yaàbíi sũũ mmesàà mmubirímú kōmē. Wèè bo na kékaa mmubirímú, wèè bo na kékaa nha yaàbí. ¹⁷ Íté kéce, nde kó ketenkè kem̀ou kè duóm̀m̀ n kè nda duómmu.

¹⁸ Kè Abarammuu íté deborè kēsōó nkékari dibòri mari bē tu di Mammudee kó mutie borè Ebunōo také, kēmaā diwũōtōnni kébāntē ti Yiè nKuyie.

14

Abarammu kpammè ke fietē Dōti

¹ De kó dimònni kè Amudafɛɛdi Sindeaa èi kóo kpààti nè Adiyɔki Edasaa èi kóo kpààti nè Kedɔɔdaomɛɛ Edammu èi kóo kpààti nè Tideadi Koyimmu èi kóo kpààti. ² Kè bèe íté kéndokùnè Bedaa Sodɔmmu kóo kpààti nè Bidisaa Komɔɔ kóo kpààti, nè Sinɛabu Adima kóo kpààti, nè Simmɛbɛɛ Seboimmu kóo kpààti nè Bedaa bè tu dii èi Soaa kóo kpààti. ³ Kè bèe tíi Sidimmu kó kubiriku, dèè naá nyíe ndámèèrì wèè kó menie ndò mmukókúó. ⁴ Yɛbie ntɛpíítè nè yèdèè miɛkɛ kè Kedɔɔdaomɛɛ mbè baké. Yɛbie ntɛpíítè nè ditǎǎnni miɛkɛ kè bèe ò yete. ⁵ Yɛbie ntɛpíítè nè dinaannì miɛkɛ kè Kedɔɔdaomɛɛ nè bekpààtibè bèè ò wɛ́nè kè bèe íté kɛ́pɔnte Defaiibe bèè bo Asitadoti-Kannaimmu èi, nè Susiibe bèè bo Ammu èi nè Emiibe bèè bo Kidiyataimmu èi ⁶ nè Oriibe bèè bo Seii kó yetārè miɛkɛ, ké bè bèti kétuakènè Edi-Padanni kó dihèi dii tǎkènè tɛdɔntè, ⁷ kénkūntinì kɛ́pɔnte Ammisipati bè tu dii èi Kadɛɛsi, kɛ́pɔnte Amadesiibe kó kɛtenkè kemɔu, nè Amɔriibe bèè bo Asasɔnni-Tamaa. ⁸ Mɛm̀mɛ kè Sodɔmmu kóo kpààti nè Komɔɔ kou nè Adima kou nè Seboimmu kóo kpààti nè Bedaa, nè Soaa kó bekpààtibè, kè bèe wɛ́nné kékɔte Sidimmu kó kubiriku, ⁹ kédokènè Kedɔɔdaomɛɛ Edammu kóo kpààti, nè Tedeadi Koyimmu èi kóo kpààti Amudafɛɛdi Sinneaa èi kóo kpààti nè Adiyɔki Edasaa èi kóo kpààti. Kè bekpààtibè bènùmmù ndokùnè bekpààtibè bènàà. ¹⁰ Sidimmu kó kubiriku do mǎke yefǎtè nye kè kùtinòò pièké ye miɛkɛ. Kè Sodɔmmu kóo kpààti nè Komɔɔ kou kè bèe coké kéduó ye miɛkɛ, kè besɔmbɛɛ coké kédekɛ ditāri ĩnkè. ¹¹ Kè bèe na Sodɔmmu nè Komɔɔ kɔbe kétuóté be kpàti, nè be diiti kékònnè. ¹² Kè múnkɛɛ túóténè Dɔti Abarammu nantè birɛ nè

o kpàtì timou kékònnè.

¹³ Kòò mǎu coké kékote kénáké Abarammu, Ebedeebe botí kou, ò borè Aməriibe botí kou Mammudee kó ðetie mborè. Mammudee tebií do tú Èsikǎdi nè Anè. Bèṭāṭi mēmme bè do wěnnè Abarammu nwe didootitinnì. ¹⁴ Abarammu kèè diì mǎnnì bè kònnèmè Dòti kòò kpetí, kédúò nkòò tǎmbè bè pié bè o cǐtè kè bèe báátí, sikǎusitāṭi nè tǎpiṭtè nè bèni (318), kè bèe tūnnè kétuǎke Danni tenké. ¹⁵ Kè Abarammu bè totí yetīrè yetīrè péu, kè bèe cǐtinnè be dootitǎbè kè bè na, kè bè bèti kétuǎkenè Obaa, dihèi diì bo Damaasi bakù yóú bíékè, ¹⁶ kǎfietè bè do túóté dèè kó dimàà nè Dòti nè o kperè demou nè benitipòbè nè benitidaabè.

¹⁷ Abarammu na diì mǎnnì okpààti Kedǎdaomè nè bekpààtibè bèè ò wěnnè kénkūnti, kè Sodammu kóo kpààti yènní kóò co Safee kó kubiriku mièke, bè tu kù okpààti biriku.

¹⁸ Kè Mesisedeki Sadammu kóo kpààti wèè tu Kuyie nkùù baké kǎnkè nè ketenkè ku kuó nùtì, kòò kǎtènnì pǎè nè mǎnà nkóò co, ¹⁹ kémǎ Kuyie nkó mǎsàà nhAbarammu kpéi nke dǎ: Kuyie nkùù baké kǎnkè nè ketenkè kù da dǎ mǎsàà. ²⁰ Kuyie nkùù baké kǎnkè nè ketenkè ke te kàa na a dootitǎbè ku yètiri ndeu!

Kè Abarammuu ðeite ò tǎní dè bá tǎè píitè mièke, demàà demàà kóò dú.

²¹ Kè Sodammu kóo kpààti náké Abarammu ke dǎ: N dúò mbenitibè kǎnte tinènti a éi tì. ²² Kè Abarammuu ò tǎnnè ke dǎ: N youte n nùtè nte, ti Yiè nKuyie nkùù baké kǎnkè nè ketenkè ku ìkè, ²³ ke pàrikè ke tú n yí yóó túóté a kperè mǎrè bá fǎpàakonyǐfè yoo kunèkù kó kuhǎũ, a yàà bo yǐ fǎò

te mí nhAbarammu kè n naá nhokpààti. ²⁴ N yí yóó túóté dèmarè, kè dè í tú n kó benìtìbè di dè. Bèè n cíe mbèè tu: Anɛɛ nè Ɛsikɔɔdi nè Mammudee, bèè bo túóté bɛ kpɛɛ.

15

Kuyie ntaunnèmè kumáà Abarammu

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbenke kumáà Abarammu kóò nàké ke dò: Bá nyĩ̀kù! Míi tu a kó kudɔ̀pìkù, m bo da cú dè bo ndɛu mɛdiè. ²⁻³ Kè Abarammu dò: Ti Yiè nKuyie nha bo n duó mba? N yí mɔ̀ke dɛbirɛ, kè n kóo tɔ̀ntì Ediesɛɛ Damaasi èi kou, wèè bo n cĩ̀tè, weè yóó túóté n kpɛɛ. ⁴ Kè ti Yiè nKuyie nhò tɛ̀nnè ke dò: Weè í yóó túóté a kpɛɛ. A yóó pɛitè dèè birɛ dèè yóó dè tùóté.

⁵ Kè Kuyie ndenne Abarammu ditowaà kóò nàké ke dò: Bóúté tiwɛ̀tì kɛ̀yà siwǎǎ, a bo na ké sì kàanaa? Kè kù yíé ke dò: Siwǎǎ dóm̃mè, a yaàbí yóó sũ̀ m̃mè botí.

⁶ Kè Abarammu yie nti Yiè nKuyie mbéi ntì, kè dèè nte kè kù dò, ò dò̀̀rì kù dóm̃. ⁷ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò: Míi da ínní Uudi èi, Babidɔ̀nni kó kɛtenkè, ke bo da duó ke ntenkè a mè mbo kèè mièke. ⁸ Kè Abarammu dò: Ti Yiè nKuyie, m bo yĩ̀me kébanté n yóó tiekɛ̀mè dɛ kó kɛtenkè? ⁹ Kè ti Yiè nKuyie nhò nàké ke dò: Waanní dinaasɛ̀rì nè dibɔ̀sɛ̀rì nè dipedaà, dèè mɔ̀ke yɛbie nyètǎ̀ti nè tɛ̀nɔ̀nkpetɛ nè dikpɛ̀tìnɔ̀nkperi.

¹⁰ Kè Abarammu waanní iwũ̀s inyi, kékéké i cuokè, ké ì dóú nkécuó nyitɔ̀bè, ò mɛ nyí nkèké sínɔ̀nkpeé. ¹¹ Kè timancòntì kɛ̀tɛní, ke bo cɔ̀ dɛ kó imaa, nkòo tì bèti.

¹² Diyiè tati dìi mǎnnì kè inuǎ mpĩ nhAbarammu kòo duó mediè, kè dibiinnì dierì marii ò sǎnté, kè kufɔwaa nhò pĩ mmediè. ¹³ Kè ti Yiè nKuyie nhò nàké ke dǎ: A nyé ke tú a yaabí bo kǎte dihei marii dìi í tú i kp̄eri, kè nkè bo ke dǎ yebie nsikǎusìnàà (400), ke tú tidaati kè bè i fěũko. ¹⁴ Kè n fěũ nde kó kubotí kùù i fěũko, kǎa yaabí nyetì ke tǎ tikpàtì mediè. ¹⁵ Fǎ nha yó mbonè diwèi ndi ke yàa kóté kékú, kè bè da kũnné a yembè borè. ¹⁶ A yaabí kó iyaabí, ìi wētini ke ntenkè. Ke yé Am̄riibe yei mu nyí sũmmè ke tũ̀̀ke m bo bè bēti dè.

¹⁷ Diyiè ta dìi mǎnnì kè dèe biite sǎũ, kè Kuyie nk̄tení kéndò mmuhǎǎ nnè kuyukú nè fěhǎadēnfè, ke pēnkù iwũǎ bè kéké i sǎku. ¹⁸ Dē yiè ndi ti Yiè nKuyie ntǎunnēmè kumǎa Abarammu ke dǎ: N yóó duó nde kó ketenkè a yaabí nyí kè i nkè te, kētúóté kukó kùù bo Esibiti mǎnku, kékǎǎ kukó ndiekù Efadati. ¹⁹ Keniibe nè Kenisiibe nè Kadim̄niibe, ²⁰ nè Itiibe nè Pedisiibe nè Defaiibe, ²¹ nè Am̄riibe nè Kannahǎǎ kǎbe nè Kidikasiibe nè Yebusiibe, bēè te dē kó ketenkè.

16

Bè peitémè Isimayeri

¹ Abarammu pokù Saraii do í peité debire. Ke né mm̄ke kunitipodaakù makù, Esibiti kǎku, kè ku yètiri tu Akaa. ² Kè Saraii náké o dǎu ke dǎ: A wúómmu ti Yiè nKuyie nyí m pǎmè ibí. Duónè n kó kudaakù, kè dē yēm̄mè ò bo m peité debire.

Kè Abarammuu yie nde kó tinǎǎnti. ³ Kè Saraii túóté o kó kudaakù Esibiti tenkè kǎku Akaa képuó nho dǎu Abarammu. Dè do sǎ nhò mǎke yebie

ntepíítè nte Kannahãã miéke. ⁴ Kè Abarammuu duónè Akaa kòo púó. Ò banté diì mònñi ò pùómmè késenkèrì Saraii ò tu wèè kó kudaakù. ⁵ Kè Saraii náké Abarammu ke dò: Fǎǎ te kè bè n sǎǎ. Mîi tùóté n kó kudaakù ke da puó, nè kù bantémè ke dò nkù pùó nkù ténke í n wúó. Ti Yiè nKuyie kuù bo ti púté fǎ nnè mí. ⁶ Kè Abarammuu náké Saraii ke dò: A kó kudaakù nku, kè fǎǎ kù te, dǎǎ ku a dómè.

Memme kè Saraii fǎǎ nhAkaa mmèdiè, kòo coké kéta dikpáa cuokè. ⁷ Kè ti Yiè nKuyie ntǎnni ò yà dikpáa cuokè tɛbinte matè také, Suudi kó kuce borè. ⁸ Kóò beke ke dò: Akaa a bonni dɛ, a kɔri ke? Kòò dò: N cokù Saraii nwe n tú wèè kó kudaakù. ⁹ Kè ti Yiè nKuyie ntǎnni ò náké ke dò: Wǎte o borè kényié nhò yɛ mmù. ¹⁰ Kè dii yíé ke dò: Ti Yiè nKuyie mbo duó nkàa yaábíi sǎǎ mmèdiè, bá òmǎu báá na ké ì kàa. ¹¹ A púó nke yóó pɛité dɛnitidabirɛ ndɛ, á dɛ yu ke dò Isimayɛri, ke yǎ ti Yiè nKuyie nkèèmè a sáútìi. ¹² Dɛ kó dɛbirɛ yó ndò ndikpáa kóo sǎmmarímú nwe, kénkpannè benitibè bɛmɔu, kè bè ndɛ kpànnè, kè dɛ ncǎǎ nke ǎ demáà, ke dɛtirinè dɛ kɔbɛ.

¹³ Kè Akaa yú Kuyie nkùu o béinnè ke dò Ata-Edii-Doyii (dèè tu: Ti Yiè nKuyie nkùu n wúó). Ke dò: M mènke yàmu Kuyie nke kpáá fòuà? ¹⁴ Dèè te kè bè yu tɛbinte tɛè bo Kadɛɛsi, nè Bedɛdi dɛ cuokè ke tú: Daayii-Doyii (dèè tu: Kuyie kùu n wúó nku kó tɛbinte). ¹⁵ Kè Akaa pɛité dɛnitidabirɛ, kè dɛ cice Abarammuu dɛ yu ke dò Isimayɛri. ¹⁶ Akaa do yóó pɛité Abarammu dɛbirɛ ke sǎ nhò màke yɛbie nsipísini nè yekuò ndi.

¹⁶ M bo ò dǎǎ mesàà nkòò da peité denitidabire, ò bo naá nyibotí péu yǎ. O yaábí miéke bekpààtìbè bo buoté péu.

¹⁷ Kè Abarahammuu nínkú késínné ketenkè, kédaá, kébéi nnè o yèmmè miéke ke dǎ: M bo yǐme képeité debire mí nwèè mǎke yebie ntekǎùtè (100), kè Saraa mǎke yebie n sipísìwei, ò bo yǐme képeité? ¹⁸ Kè Abarahammuu náké Kuyie nke dǎ: Kè Isimayèri cénke fòù, kàa ò dǎǎ mesàà, m báá beke òmǎù ténke! ¹⁹ Kè Kuyie nnáké Abarahammu ke dǎ: A pokù Saraa bo da peité denitidabire, kàa dè yu ke dǎ Isaki. M bo nhò taunè nè o yaábíó sǎǎ. ²⁰ A m beke tì Isimayèri kpéi, n yiemmu ke yóó ò dǎǎ mesàà. Ò bo peité mesàà, nkòo botíi sǔǔ, bekpààtìbè tepíitè nè bèdébè bo yènni o botí miéke, kòò ntú kubotí diekù yààrì. ²¹ N né yó n taunè Isaki nwe, dè yàa yó nkǎáké mié nkè Saraa peité wè.

²² Kuyie nnáké dǐi mǎnni Abarahammu kédeè, kéité kédeke kéínnè. ²³ Kè Abarahammu túóté o bire Isimayèri nè tidaatì tìi pié o cǐtè nè ò do ntii kó dimàà ké tì cǎmmú de kó diyie Kuyie nhò nàké ke yè ndè ndommè. ²⁴⁻²⁵ Abarahammu do mǎke yebie nsipísìwei nè yèwei ndi, kòo bire Isimayèri mǎke tepíitè nè yètǎati, kè bèe ò cǎnté. ²⁶ Abarahammu nè o bire Isimayèri bè ènne kécǎnté diyie dimàà ndi, ²⁷ nè tidaatì bè pié tì o cǐtè nè ò do ntii.

18

Abarahammu cǎutémè Kuyie ntǎrè

¹ De mǎnni kè ti Yiè nKuyie mbenke kumàà Abarahammu dibòrì bè tu dǐ Mammudee kó detie

mborè, ke sɔ́ ndiyiè còmúmú yeyɔ̀ kè kuyiìnkù bo, kòò kàri kutouku bòrìnnù, ² kɛ́yà benitìbè bètàāti kè bè còmúmú o také. Kòò ítóo kè bè co kénínkú késínnóò be ìikè, ³ kénáké be kóò mǎu ke dǎ: Dì báá pɛ́ɛtè mí nha kóo tǎntì n cǐɛ̀tè. ⁴ Yóunè kè bèe waanní menie nkè dí sú di naàcèi, kéompè mutie muu ntaké. ⁵ M bo waá mmudii kè di duó nkè dí di, kɛ́pétè muwɛ́rímú, kèna késɔ́tè di cɛ́, di báá pɛ́ɛtè n cǐɛ̀tè memme. Kè bè dǎ: Dǎ a béi ntì.

⁶ Kè Abarahammuu coké mecāā nkétaroo kutouku Saraa borè, kóò nàké ke dǎ: Waá mmuyuo mmù yó nsànnèmè kéānte kédǎ tipɛ́mpɛ́ntì tìtāati mecāā.

⁷ Dɛ́ kó difɛ́nkúò kè Abarahammuu coké kɛ́pǐnní dinaadabii dìi wenni, ke ā mɛ̀kùò nkéduó nho kóo n tǎntì mǎu kòò dì kùò kɛ́bénne mecāā. ⁸ Imaa mbi dìi mǎnni kòò ì tuóté kéwaá mmenaamiè mmèè kǎnté nè mèè ũmmú bàmbà nké bè ìnné, kè bè nyo nkòò còmúmú be také, ke dírí mutie. ⁹ Kè bèe beke Abarahammu ke dǎ: A pokù Saraa bore? Kòò dǎ: Ò bo kutouku mieke. ¹⁰ Kè Kuyie ntǎrè kó dìmarì dǎ: Dè yàa bo nkǎáké mie, kè nní nwɛ́tiní a cǐɛ̀tè ke sɔ́ nha pokù Saraa peité denitidabire nde.

Kè Saraa còmúmú kutouku bòrìnnù Abarahammu fɛ́nkúò ke yo. ¹¹ Abarahammu nè Saraa bè do kòtè mediè mme, bá Saraa ténke í nyuò. ¹² Kè Saraa daá omáa borè ke dǎ: N kòtému n ténke í yuo, kè n dǎu múnke kòtè. ¹³ Kè ti Yiè nKuyie mbeke Abarahammu ke dǎ: Dè yǐme kè Saraa daá, ke tú ò kòtè ke pɛ́ɛtè ò bo peitémè debire? ¹⁴ Dèmarè bo ti Yiè nKuyie nyǐékú dèa? Dè yàa bo nkǎáké mie nkè nní nwɛ́tiní a cǐɛ̀tè ke sɔ́ nSaraa peitému denitidabire.

15 Kè Saraa kōmbùòtìi do, kòo nenni ke dō: N yí daá. Kè ti Yiè nKuyie ndò: A daámu.

16 Kè de kó benitibèe íté kécuó nSodammu bíékè, kè Abarahammuu bè cíe. 17 Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dō: M báá sōnne Abarahammu n yóó dōò tì. 18 O kó kubotí yóó deuke mediè mme kénkpeñni. Weè yó nte kè ibotí imōuu pété mesàà. 19 N we ntāāté ke bo duó nkòo bí nè o yaàbí kè bè nyíé n kuó, kè i borime ñwenni kè i dōòrì n dómè, kè dèe yie nkè nh ò dōò mesàà n yē n yóó ò dōò mè.

20 Kè ti Yiè nKuyie nnáké Abarahammu ke dō: Benitibè kuōnnè Sodammu nè Komō de kabè mediè mme, be caàrimè deumu. 21 M bo kote kēsíéké, kè bè mènke caarimu n yà.

22 Kè bèdébèe kété kénkōri Sodammu bíékè kè ti Yiè nKuyie nni nkpaānè Abarahammu.

Abarahammu bàammè Kuyie nSodammu kpéí

23 Mēmme kè Abarahammu tóónko ti Yiè nKuyie mborè ké kù beke ke dō: A bo yie nkéwēnnè onitisàù nè oyeiwe kékuà? 24 Kè benitisààbè bo Sodammu sipísìnùmmù, a bo bè wēnnénè kékuà? A báá bè cíé nkéyóu dihei be kpéínàà? 25 Biti! A báá yie nké mè dōò. A báá yie nkétúóté onitisàù kéwēnnénè oyeiwe kékuà, kòò sàùu cōuté oyeiwe kó tiyēiti. Fí nwèè bekùnè kutenkù kumōu, a báá yóu a bo dōòmè dèè wenni. 26 Kè ti Yiè nKuyie ndò: Kè n yà benitisààbè sipísìnùmmù Sodammu miéke m bo cíé ndihèi dimōu be kpéí. 27 Kè Abarahammu dō: Yóu kè n yíé da béinnè n Yiè nKuyie mí nwèè tu mutáá nke tú mutápeí. 28 Kè bè í tùòke sipísìnùmmù, ke bo sipísìnàà nè bènùmmù á pōnte de kó diheìàà? Kè ti Yiè nKuyie ndò: Kè n yà bèè wenni kè bè bo

sipísìnàà nè bènùmmù, m báá pǝnte diheì. ²⁹ Kè Abarahammu yí kébéi nke dǝ: Kè bèè wenni kè bè né bo sipísìnàà tá? Kè ti Yiè nKuyie ndǝ: Kè bè bo sipísìnàà m báá pǝnte diheì. ³⁰ Kè Abarahammu dǝ: A miéke báá peike n da báámmu, kè bè bo sipísitàāti tá? Kè ti Yiè nKuyie ndǝ: Kè bè bo sipísitàāti m báá dì pǝnte. ³¹ Kè Abarahammu dǝ: N da báámmu yóu kè n yí kébéi, kè bè bo sipísidé tá? Kè ti Yiè nKuyie n dǝ: Kè bè bo sipísidé m báá pǝnte diheì. ³² Kè Abarahammu yí kébéi nke dǝ: N Yiè nKuyie nha báá nh ǝunè, n yóó béi mmǝsǝmmǝ mmǝ. Bèè wenni kè bè bo tepíítè tá? Kè ti Yiè nKuyie ndǝ: Kè bè bo tepíítè m báá pǝnte diheì.

³³ Bè nàké memmǝ kédeè, kè ti Yiè nKuyie nyíté, kè Abarahammu kò nho cǝtè.

19

Ti Yiè nKuyie nkùǝmè Sodǝmmu nè Komǝ de ekè kǝbe

¹ Kè Kuyie ntǝrè yèdéè tuǝkoo Sodǝmmu kuyuoku ke sǝ nDǝti kàri diheì kó dibòrì, ké yè yàní kéíté ké yè co, kénínkóo ketenkè. ² Kè dǝ: N di báámmu ke tú dí kǝte n cǝtè kéúú di naàcèi, kéyié nkè dèè wenté kè dí pǝtè. Kè yè dǝ: Àà, ti bo yiénko tikātitouti.

³ Kè Dǝtii yetoo kè bèè kò nho cǝtè, kòo dǝǝ mudii nè pǝè wèè í kǝǝrenè mutie mùù muuti kè bèè di.

⁴ Bè keté ke mu nyí nduó, kè Sodǝmmu kó benitidaabè bǝmǝu, ibí nè bekótíbè, kè bèè kǝtení kécǝtè tǝcǝtè, ⁵ kébeke Dǝti ke dǝ: Yé benitibè bèè bàtè a cǝtè kuyuoku? Dennení be kè tí bè duónè.

⁶ Kè Dǝtii yènní kécómmú ditowàà kékpetinné dicàù, ⁷ ké bè nàké ke dǝ: N népobè, báá dǝǝnè meyei.

⁸ M m̄kε besap̄ambè b̄edébè b̄è mu nyí ȳé onitidòu, m bo b̄è d̄enn̄enì k̄è dí b̄è d̄ònn̄è di d̄óm̄è, k̄è biε, n kó b̄ep̄òbb̄è mb̄ε, di báá b̄è d̄ò m̄eyei mb̄è ta n c̄f̄èt̄è nte.

⁹ K̄è b̄è náké D̄oti k̄ε d̄ò: Íté d̄end̄ε! A tú op̄ò nwe diε. F̄òò báá ti náké ti d̄ò nk̄éd̄òmm̄è. K̄àa í ȳé tí da d̄ò m̄eyei nk̄è m̄è p̄ēēt̄é ti na mb̄è d̄ò m̄è.

B̄è ȳí m̄emm̄ε k̄òò t̄èntoo k̄énd̄ó k̄ép̄ante dic̄àù.

¹⁰ K̄è d̄ε kó ben̄it̄ib̄è b̄edéb̄è d̄ete D̄oti k̄étann̄ò b̄ε bor̄è, k̄ékp̄et̄inn̄é dic̄àù, ¹¹ k̄è b̄è b̄ont̄é tiȳũ̄nt̄i b̄em̄ou, ib̄í n̄è bek̄ót̄ib̄è, k̄è b̄è nh̄àr̄i ditow̄aá bá b̄è í nyà dib̄òr̄i bo k̄è b̄íék̄è.

¹² K̄è Kuyie nt̄ōr̄è ȳed̄è náké D̄oti k̄ε d̄ò: K̄àa m̄k̄ε a k̄obe diheì diì mm̄iεk̄ε, a c̄òbb̄è n̄è initidab̄í n̄è initipob̄í, a b̄è d̄enn̄ε. ¹³ T̄i Ȳiè nKuyie nk̄è ben̄it̄ib̄è kūnn̄em̄è mm̄ε diheì diì nk̄obe, k̄ε ti t̄ōnn̄í k̄è ti ȳóó di p̄ōnt̄ε.

¹⁴ K̄è D̄ot̄ii ȳé k̄énáké o c̄òbb̄è b̄è do p̄ō o sap̄amb̄è, k̄ε d̄ò: Ȳenn̄é diheì diì mm̄εc̄ā, ti Ȳiè nKuyie nȳóó di p̄ōnt̄emu.

K̄è b̄ε ȳemm̄è nd̄ò nh̄ò nu nw̄ánt̄í.

¹⁵ Kuk̄ũwent̄óo m̄ōnn̄i k̄è Kuyie nt̄ōr̄è náké D̄oti k̄ε d̄ò: M̄ōnn̄é m̄εc̄ā nk̄ét̄úót̄é a pok̄ù, n̄è a sap̄umb̄í id̄é k̄è di ȳé diheì, k̄è d̄è í d̄ò mm̄emm̄ε di bo kú m̄eyei m̄bo tūaken̄í diì m̄ōnn̄i diheì.

¹⁶ K̄è D̄oti nh̄ōt̄í k̄è ti Ȳiè nKuyie nt̄ōr̄è b̄è d̄ete, wenwe n̄è o pok̄ù n̄è o sap̄umb̄í id̄é, k̄éȳenn̄è diheì m̄ānku, k̄ε ȳé ti Ȳiè nKuyie nd̄óm̄è k̄òò d̄et̄é.

¹⁷ Kuyie nt̄ōr̄è b̄è d̄enn̄ε diì m̄ōnn̄i diheì m̄ānku, k̄è dīmar̄i m̄áá ò náké k̄ε d̄ò: Cok̄é k̄éd̄et̄é a f̄ōmm̄u, a báá w̄ēt̄ε a f̄ōnk̄úò, a báá cómm̄ú d̄ēmar̄ē kutemp̄ē nkuu mm̄iεk̄ε. Á cok̄é k̄ēs̄ar̄i dit̄ār̄i diì m̄bor̄è k̄édont̄é a ònn̄i. ¹⁸ K̄è D̄oti d̄ò: Áà, m báá na! ¹⁹ A n d̄òmm̄u

mesàà, ke n kuó mmesémmè ke n deetè. N yí yóó na kécoké kétuòke di ntāri kè meyei nkpaaní, n yó nkpaá cokù kè mè n nintemu ké n kuó. ²⁰ Nte teheitè sámipótè tèè tókéní, n yóó na kécoké kétuòke tè. Tè mà sámipórè nde, yóu kè n coké ké de nsəri kédonté nh ònnì. ²¹ Kè Kuyie ntōnnì dā: Èè, n yiemmu ke bo wēte ké da dāò mesàà nkéyóu de kó teheitè a yē ntè. ²² Kote mecāā nkésəri, kaa í tūòke n yí yóó dāò tìmatì. Kè bèe yú de kó dihei ke dō Soaa (dèè tu teheitè).

²³ Kè Dōti nyóó tuòke Soaa ke sō ndiyiè yènnì. ²⁴ Mēmme kè ti Yiè nKuyie ncũñnì muhāpòpòo nSodōmmu eì nè Komāo eì ñnkè, kè mù ncóú. ²⁵ Kè de kó yehèkè yedé cóúté, nè ketenkè nè benitibè nè detie. ²⁶ Kè Dōti pokùu wēēte o fōnkúò kénāā ndikókétāri.

²⁷ Kè dèe wenté kè Abarahammuu yè dikũnweñnì sèi, kékote ti Yiè nKuyie nwee ò nàánnè dè, ²⁸ kéwénté Sodōmmu nè Komāo nè yehèkè yèè dè tóké keyà kuyukú kè kù yìè ke dō nfehāātofe kaku.

²⁹ Kuyie ndó kécóu ndiì mōnnì yehèkè Dōti do bo kèè tenkè kpēye, kécoo mmu Dōti kù yē mèè kpéi nhAbarahammuu kpéi.

Dōti nè o sapàmbè

³⁰ De mōnnì kè Dōtii yote ò bo mbomè Soaa eì, kéité nè o sapàmbè bedé kékote kénhā kutādènkù makù mièke. ³¹ Kè Nkōo náké o nantè ke dō: Ti cice kòtému, òmāu me nyí bo wèè bo ti puoke kéndōnnè ibotí imāu dāòrimè. ³² Yóu kè tí ò duó mmenaà nkòo yā kémuó, kè tí kōto keyènkè, kòo ti duónè kè tí peité ibí kè ìi sōtè o cīētè.

³³ De kó kuyuoku kè bèe duó mbe cice mēnaà nkòo muó, kè Nkōo kote bá o cice í yē ò taroo diì mōnnì

yoo ò yè dìi m̀nni. ³⁴ Kè dèe wenté kòo náké o nantè ke d̀: Nè n cice ti duómu keyènkè. Tí wète kóò duó mmenaà nkòo muó, nkàa me ntó kote ke nyènkè kóò duónè, ti yóó me nyí képeité ibí kè ìi sòtè o c̣ṭṭṭ.

³⁵ Kè bè tó ò duó mmenaà nkòo muó, kòo sàm̀pòu me ntó kote kóò duónè, be cice í nyé ò kòtoo dìi m̀nni nè ò ité dìi m̀nni.

³⁶ Memme Ḍoti pònnémè o sapàmbè bedé. ³⁷ Kè Nḳo peité denitidabire ké dè yu ke d̀: Ṃabu. Weè yaàbí tú Ṃabiibe yíe nkó diyie. ³⁸ Kòo sàm̀pòu peité denitidabire ké dè yu ke d̀: Beni-Ami. Bè yu weè kó iyaàbí ke tú Aṃniibe.

20

Abarahammu nè Abimedeke

¹ Kè Abarahammuu íté Ṇekebu temp̣ kékari Kaḍesi nè Suudi èi de cuokè, ké dè ité kékari Kedaari èi, ² kénnaá nke tú o pokù Saraa tu o ṭṭṭ. Kè Abimedeke Kedaari kóo kp̣ààṭi túóté Saraa kékònnè. ³ Kè Kuyie nnáké Abimedeke nè tiḍuñṭi keyènkè ke d̀: A me ntúóté wèè nitipòkù a yóó kúmu, ò yemmu. ⁴ Ke ṣ nhAbimedeke mu nyí ò duónè, kénáké Kuyie nke d̀: N Yiè, n yí cààrè, a bo ṣnté ké n kuà? ⁵ Abarahammu n náké ke tú o ṭṭṭ nwe, kòo nitipòkù múnke yē ṇho ṭṭṭ nwe. N yí ò tòú ke ỵṭkù, n yí cààrè. ⁶ Kè Kuyie nyíe kóò béinnè tiḍuñṭi ke d̀: N ỵmu ke tú a ò tòú kè í ỵṭkù. N yí ḍo a n yeténèmu, ḍe te kè n yí yóu ḳa ò duónè. ⁷ Ṭnné de kóo nitipòkù o ḍu. Ò ḍu tu m p̣āṇāñṭi ṇāñṭo nwe. Ò bo m bántè a kp̣éi ḳa ṇf̣u. Ḳa me nyí ò ṭnné, á nyé ke tú a yóó kúmu nè a ḳbe ḅeṃu.

⁸ Kè Abimedeḱii ente dikũnweñni sèi, kényú o kó betũmbè, ké bè nàké dèè dòò, kè kufõwaá mbè pĩ. ⁹ Kè Abimedeḱii yú Abarahammu kóò beke ke dò: Dè yĩme kàa ti dòò miè? N da cààrè ba, kàa dó meyei ndiemèè do mí nnè n kòbe ti ñnkè? A n dòò onìti í dǝorimè mme otǝu, ¹⁰ ba nte kàa dòò memme? ¹¹ Kè Abarahammu dò: N yèmmè do dò ndi nhèi kòbe í dému Kuyie nke yó n kuɔ m pokù kpéi. ¹² Ò tu n tǝũ nwe bake yie, kè ti wẽ nti cice omáà kè ti yǝbè né cáá. Kè nh ò puoke. ¹³ Kuyie nduó ndii mǝnni kè n yitè n cice cǝtè, n nàké dii mǝnni m pokù ke dò: Kè ti kǝte kèè bíékè a dò a tú n tǝũ.

¹⁴ Kè Abimedeḱii túóté ipe nè sibǝó nè inààke nè tidaati, benitidaabè nè benitipòbè, kéduó nhAbarahammu, kóò tèñné o pokù Saraa. ¹⁵ Kóò nàké ke dò: Nte diheì dimǝu, wénté a dó kèè bíékè kémaá.

¹⁶ Kòo nàké Saraa ke dò: N duómmu a tǝũ medítibii ntekǝupítè (1000), kè dè bo benke a kòbe bemǝu a í dǝòmè mme timati tináahtì tii mmièke.

¹⁷ Kè Abarahammuu bántè Kuyie, kè Abimedeḱi nè o pokù nè o bí kè bèe miètè, képié ibí. ¹⁸ Ke yé ti Yiè nKuyie ndo duómmè kè Abimedeḱi cǝtè kòbe bemǝu ténke í mpeí, Abarahammu pokù Saraa kpéi.

21

Isaki kó mupeitímù

¹ Ti Yiè nKuyie nyí nyè nkù do yè nkù yóó dǝò ti Saraa, ké ti dǝò. ² Kè Saraa púó nképeitè denitidabire Kuyie ndo yè nhò yóó dè peitè dii mǝnni. Ke sǝ nhAbarahammu kòtè. ³ Kè Abarahammuu yú o pokù Saraa ò peitè dèè bire ke dò Isaki.

⁴ Kè Abarahammu dè cānté diyie niínni yie Kuyie ntì nhò nàkémè. ⁵ Bè do yóó peité Isaki ke sò nhAbarahammu màke yebie ntekòtè (100) nte. ⁶ Kè Saraa bëi nke dò: Kuyie nni n dòò diwèi ndi. Bèè kó dimàà bo keè Isaki kpéi diwèi bo bè pĩ n kpéi.

⁷ Kòo yíe kébéi nke dò: We ndo yé ke dò nSaraa bo pié Abarahammu ibi diyie mari! Nte mí nkoò peité denitidabire o kótì cuokè.

Abarahammu bètimè Akaa nè o bire Isimayeri

⁸ Kè debiree kóté, dè cātè dii yie kè Abarahammuu ānné dibanni.

⁹ Kè Esibiti kóo nitipòkù peité dèè bire Abarahammu, Isimayeri ndaú Isaki kè Saraa dè yà, ¹⁰ kénáké Abarahammu ke dò: Beti kudaakù kuù nnè ku bire. Dedaabire báá wēnnénè n kpere Isaki kètieke a kpere a kũũ nkó difōnkùò.

¹¹ Kè de kó tináantì yonke Abarahammu mediè, ke yé Isimayeri múnke do tùmè o bire nde. ¹² Kè Kuyie nnáké Abarahammu ke dò: Kudaakù nè ku bire kó tináantì báá da yonke, yie nSaraa da náá ntì. Isaki kó kufuku mieke nke a yóó pétémè iyaàbí, kè dèè dōò n da nàké tì. ¹³ N yóó duó nkè dedaabire kó kuwu mmúnke pēkèmu, ke yé dè tumè a bire nde.

¹⁴ Dikūnweñni sèi kè Abarahammuu túóté pēē kécūš meniè nkudòukù mieke, kédúò nhAkāa, kóò duó nho bire, kóò bēti, kóò kōte kénhāri dikpāā cuokè bè tu di Bēerisebaa. ¹⁵ Meniè ndèè dii mōnni kudòukù mieke kòo dōú ndebire tetietē matē také, ¹⁶ kékōte kénkari mēdētīmè kè dè mānnè a bo tāūmè kupie, ke kuò nke tú: N yí dō í yà m bire kō ndè! ¹⁷ Kè Kuyie nkeè debire kuòmmè, kè ku tōnni mboni kēĩnkè kényú Akāa ke dò: Dè dōmmè? Bá nyĩkù

Kuyie nkèèmu debire kuðmmè. ¹⁸ Íté kéíi nha bire ké dè dète, dèè yóó naá nkuwuò ndiekù cice.

¹⁹ Kè Kuyie nkpeté Akaa nuò nkòo yà tebinte matè, kékote kèpíe mmenie nho ðaukù mieke kèduó nho bire kè dèe yà.

²⁰ Kè Kuyie nní ntò debire, kè dèe kóté dikpáà cuokè ké naá nhohoditãùtì diewè. ²¹ Bè do bo dikpáà bè tu dì ndi Edì-Padanni, kòo yó ò puó nhÈsibiti kóo nitipòkù.

Abarahammu taunnèmè Abimèdeki

²² De kó dimònnì, kè Abimèdekii kòtení Abarahammu borè ke neínè behãpòmbè kóo kótì Pikòdi, kénáké Abarahammu ke dò: Kuyie nda bonèmu a tãmmú mumòu mieke, ²³ bèi nkéyú Kuyie nyètìrì ke dò, a í yó n souté mí nnè m bí nè n yaábíó, ke yó nni n ðòori mesàà nnè nh èi a bo dìi mieke, kèndònnè n da dòòmè mesàà. ²⁴ Kè Abarahammu dò: N yiemmu.

²⁵ Ke né béinnè Abimèdeki tebinte matè kpéí, Abimèdeki kó betòmbè do fiètè tè. ²⁶ Kè Abimèdeki dò: N yí yé de kó tináàntì, a í tì nni n nàké, yíe nwe n tì kèèmmè.

²⁷ Kè Abarahammuu duó nyipe nè inààke Abimèdeki, kè bèe taunnè betòbè. ²⁸ Kè Abarahammuu ðeite yepeserè yèyiekè kécánné.

²⁹ Kè Abimèdeki dò: Ba nkpeí nte kàa cànné yepeserè yèyiekè? ³⁰ Kè Abarahammu dò: Còuté ye, kè dè mbenkú mî keúmè tebinte tie nke tè te.

³¹ Kè bèe yú ðeborè ke dò: Bèerisebaa, ke yé bè de nwènnèmè dinùù.

³² Bè de ntaunnè betòbè, kè Abimèdekii íté kéwète Fidisitèèbe kó diheì, ke neínè Pikòdi o ããpòmbè kóo kótì.

³³ Kè Abarahammu fiúkú Bεerisebaa èi detie mbè tu dè tamadii, kébántè ti Yiè nKuyie, ké kù yu ke dò o Yiè. ³⁴ Kè Abarahammu mbo Fidisitēēbe èi kémonte.

22

Abarahammu yiemme ke bo féuté Isaki Kuyie nkpeí

¹ Kè Kuyie nní nyóó yááké Abarahammu ke dò: Abarahammu! Kòò dà: Nte mí. ² Kè kù dò: Túóté a bire Isaki dèè bo demáà, kàa dè dó, kékatenè Mədiyaa kó diheì, ditāri n yóó da benke di ìnkè ké dè nni féuté kétuo.

³ Kè dèe wenté, dikūnweñni sèi, kè Abarahammu ité kéyarí ideí, kéānné sāmmarímú tinenti, kétúóté o tōmbè bédébè nè o bire Isaki, kè bēe kété kénkəri Kuyie nhò benke dè. ⁴ Diyie tāānni yie, kòo wénté mēdétimè kéyà ditāri bè kòri di, ⁵ kénáké o tōmbè ke dò: Nkpaánè diē nnè sāmmarímú, mí nnè odapàà nkè tí deke ditāri kébántè Kuyie nkéwētení di borè.

⁶ Kòò tou nho bire Isaki ideí kéntə muhāá nnè disiè, kè bè nkérí bédé. ⁷ Kè Isakii yú o cice ke dò: N cice! Kòò dà: Nte mí. Kè Isaki dà: Ti tə muhāá nnè ideí, yé fepièfè ti yóó kuə fè? ⁸ Kè Abarahammu dò: M bire Kuyie nkuu yóó ti duó nfepièfè.

Mēmme kè be nneí, ke kéri bédé. ⁹ Bè tūòke dii mōnni Kuyie nhò benke dè, kè Abarahammu maá diwūštōnni, kédəò ideí kēdaá nkéboú o bire Isaki kénós, ¹⁰ kétúóté disiè ke bo dè féuté. ¹¹ Kè ti Yiè nKuyie ntōnni yúni Abarahammu kēīnkè ke dò: Abarahammu! Abarahammu! Kòò dà: Nte mí. ¹² Kè di dò: Kuyie ntu, a báá dəò debire meyei mmamè, kù bantému di mmōnni a kù démè ke í kù yetenè a bire dèè bo demáà.

¹³ Kè Abarahammuu wénté kényà dipedaà, kè di cònmú kè di yìè nsàke difāpèù, kòo di dète kékua o biré Isaki kó difātìrì, ¹⁴ kényú de kó dibòrì ke dā Kuyie nduó. Dèè te kè bè yu de kó ditārì nè yíenní ke tú: Tí Yìè nKuyie nduó.

¹⁵ Kè ti Yìè nKuyie ntōnnì yúní Abarahammu kēĩnkè kuce mēdérímè ¹⁶ ke dō: Kuyie ntu kuú bēi nke tú a í mē nkù yetēnēmè a biré dēè bo demáà. ¹⁷ Kù bo da dōò mesàà nkàa yaabíi sũũ nsiwāā kōmē, kéndōnnè dāmēēri nùù kó mubirímú, kétieke i dootitabè ekè, ¹⁸ nè ìì borè nde kù yóó dōòmè ibotí imou mesàà, nha yie mmèè kpéí nku kpèti.

¹⁹ Kè Abarahammuu wētení o tōmbè borè, kè bèe kò mBērisebaa Abarahammu cie kēmbō.

²⁰ De kó difōnkúò, kè Abarahammuu keè o nantè Naṓ pokù Midikaa ò piémè ibí, ²¹⁻²² Uusi, wēè do tú Mpo kénante Buusi, nè Kemmuyēdi Aramu cice nè Kesēdi, nè Asoo nè Pididaasi nè Idudafu nè Betuyēdi. ²³ Kè Betuyēdi pèitè Debekaa, Midikaa bí nyi ò pèiténè ì Naṓ Abarahammu nantè. ²⁴ Kòo pocēnnì Deyumaa múnkēè ò pié ibí. Tebaa nè Kaammu nè Taasi nè Maaka.

23

Saraa kumè kè bèe ò kũnné

¹ Saraa do mōke yēbie ntekōtè nè sipísidé nè yēyiekè (127) ndi kékú. ² Ò ku Kidiyati-Adiba kó dihéi ndi, bè tu di Ebunṓ Kannahā kó kutempē mmieke, kè Abarahammuu dōò ikuó kékōmmú o pokù kũũ, ³ kédeé kéíté kékote kényà Eti kó ibí Itiibe ke dō: ⁴ M bo die nke tú opòò nwe, m pānè ketenkè kè n kũnné ocūi kóò díe. ⁵ Kè Eti kó ibí Itiibēè ò tēnné ke dō: ⁶ Okótì a tú okpààti nwe ti cuokè, kè Kuyie

nkó mesàà nda bonè. Kūnné a cîi a dó kùù f̃t̃i, òmòu í yóó da yetenè.

⁷ Kè Abarahammuu nínkú dihei yembè Eti kabe ìkè, ⁸ ke dò: Kè di yie nkè m bo kūnné ocîi die, dí m bántè Efunə Soaa bire, ⁹ kòo n duó nho f̃t̃i kùù bo Makpedaa o paku nùù, kè n yietí kudonku di ìkè kè kù ntú n kòku kè nní nkūri bécírìbè.

¹⁰ Kè Efunə kàri o kabe Itiibe borè, kéténné Abarahammu dit̃nni dii tii ndiheì kó dibòri borè ke dò: ¹¹ Àà, n Yìè! N da pāmu kupaku nè kuf̃t̃i n kabe ìkè. Kūnné ocîi.

¹² Kè Abarahammuu nínkú dihei yembè ìkè, ¹³ kénáké Efunə ke dò: N da báammu benit̃ibè ìkè ke tú á n fit̃enè ku kè n kūnné ocîi.

¹⁴ Kè Efunə ténné Abarahammu ¹⁵ ke dò: Yie n yóó da náké t̃i, medít̃ibii nsikəus̃inàà (400) kpeti tú ba f̃s̃ nnè mí nti cuokè? Kūnné o cîi.

¹⁶ Kè Abarahammu banté Efunə yèmmè, kékaa nyidít̃i Itiibe ìkè, medít̃ibii nsikəus̃inàà (400), de mōnni kó idít̃i, kóo duó. ¹⁷ Mēm̃m̃e, Efunə paku kùù bo Makpedaa, kùù wetí Mammudee nè kuf̃t̃i kùù bo de mieke nè detie ndem̃u dèè dè bo, ¹⁸ kè dèe naá nhAbarahammu kpere, Itiibe bèè tii ndiheì kó dibòri be ìkè.

¹⁹ Kè Abarahammuu kūnné o pokù Saraa kuf̃t̃i kùù bo kupaku Makpedaa, ke wetí Mammudee bè yu dè Ebunə, Kannahā kó ketenkè mieke. ²⁰ De mōnni, kè Abarahammuu tieke kupaku nè kuf̃t̃i dèè do tú Itiibe kpere, kénkūri o círìbè.

24

Isaki puokemè Debekaa

¹ Abarahammu do kòté mēdiè mme, kè ti Yiè nKuyie nhò dǎǎ mēsàà ndemou miēke. ² Diyiè mari kòo náké o kóo tǎnti kótì wèè bàà o cǐtètè, ke baà o kpàtì ke dǎ: Seu nha nǎtè n kpèrì*. Bè kó dimònni bè do ã nkàa bo parikè a ã mē ndǎǎ kè dèe benke ke dǎ nha yóó dǎǎ a bēi ntì. ³ Bēi nkéyú ti Yiè nKuyie Mpakēdaa yètiri ke dǎ a í yóó waá m bire onitipòkù Kannahāã kǎbe m bo bèe cuokè, be miēke. ⁴ Kàa kòri n ciē nke, n naàmùnkù miēke ke yóó ke nwaá nhonitipòkù, képuó m bire Isaki. ⁵ Kòo tǎnti dǎ: Kè dè yèmmè onitipòkù báá yie nké n neinèní diē di nhèi, a bire yó nni nneínèmu dē bíékàà? ⁶ Kè Abarahammu dǎ: A báá dítinné a mǎa kénèinè m bire. ⁷ Ti Yiè nKuyie Mpakēdaa wèè n dènnèní n cice cǐtètè nè nh èi ke n nàké ke tú: M bo da duó di nhèi kàa yaàbí di tieke. Kù bo duònni ku tǎnni kè di nda ní kàa waannì onitipòkù képuó m bire. ⁸ Kòo nitipòkù yete ò bo nda neínímè, a bēi ndì nùù í yóó da pǐ. A cénke bá nneínè m bire dē bíékè.

⁹ Kòo tǎnti seu nho nǎtè Abarahammu kpèrì kébéi nke dǎ: M bo dǎǎ a bēi ntì. ¹⁰ Kòo tǎnti túóté Abarahammu yòyóbè tǎpítè nè yepǎrè sàayè, kékòte Mesopotamii, Naǎǎ ciē.

¹¹ Ò tǎkè dii mǎnni tǎbinte dihèi mǎnku kéduó nkè yòyóbèe nínkú. Dè do tú kuyuoku nku dikónnétari mǎnni. ¹² Kòo bántè ti Yiè nKuyie nke dǎ: N Yiè nKuyie nhAbarahammu tǔ nkù n da báámmu yóu kè n yà n wanti dè yíe. Dǎǎ n yìè nhAbarahammu mēsàà. ¹³ M bo tǎbinte také nke kè dihèi kó besapàmbè yó ntaàní muduò. ¹⁴ M bo mǎǎ wèè sapàà nke dǎ: Bíi nha dúù kè n yǎ, kòo n ténne

* 24:2 Seu nha nǎtè n kpèrì:

ke yĩ: Yà kè n duó nha yòyóbè kè bèe yà. M bo banté ke dè weñwe a tãátémè a kóo tǎnti Isaki kpéí, ke dǎò mesàà n yiè nhAbarahammu.

¹⁵ Ò kpaá me nnáá nkè Abarahammu nantè Naǎ pokù Midikaa bire Betuyedi kóo sapàà Debekaa yènní ke tǎ didúù. ¹⁶ De kóo sapàà ndo wenni mēdiē mmē, ke mu nyí yě onitidùù, kòo dó menie nképíe nho dúù kété nkénkūnti. ¹⁷ Kè Abarahammu kóo tǎntii coké kóò cò kóò nàké ke dǎ: Yóu kè n yà a dúù kó menie nsámǎpó. ¹⁸ Kòo sapàà dǎ: Yà.

Ke bíi mmecǎǎ nho dúù kóò duó nkòo yà. ¹⁹ Ò dèè dìi mǎnni kòò dǎ: M bo duó nha yòyóbè, kè bèe yà kénsànnè.

²⁰ Kòo uté menie mmecǎǎ nyiwũ yǎ ndè, kécoké kédónnǐ kédúó nyòyóbè bēmǎu. ²¹ Kè dèe di Abarahammu kóo tǎnti kòo nhò wùó nke dò nyúóó, ke bo yà kè ti Yiè nKuyie nkuu dǎǎri ò kù beke ti. ²² Kè yòyóbèe yà kédeè kòo túóté mumámáá mmesǎo nkǎmu bè tũmù dihǎnni nè sinéi sìdési mesǎo nkpesi, ²³ kóò beke ke dǎ: We nkóo sapàà nda tú? N da báámmu mēfiè mbo mbo a cice cǐtè nè n kǎbe kè tí yiénáà? ²⁴ Kòò dǎ: N tú Midikaa nè Naǎ be kóo dapàà Betuyedi kóo sapàà nwe. ²⁵ Kòo yíe kébéi nke dǎ: Timúkpeti bomu nè tisũtǐ péu, kè di bo duó dè bo.

²⁶ Kòo tǎntii nínkú kébántè ti Yiè nKuyie, ²⁷ kébéi nke dǎ: Ti Yiè nKuyie, n yiè nhAbarahammu tũ nkù yètiri ndeu, kuù ò kuó mmesémme kòò dǎò mesàà, ke n niité kè ò tũòkení o kǎbe borè.

²⁸ Kòo sapàà ncokóo tēcǐtè kénáké o yǎ de kó tináahtǐ. ²⁹⁻³⁰ Debekaa do mǎke o tǎũ mǎu nwe kòo yètiri tu Damaa kòo yà mumámáá nnè sinéi kékeè

ò nàá ntì kélítè mēcāã nkékote tebinte borè ké yà de kóo ntì nè o yòyóbè. ³¹ Ké dò: F́s nti Yiè nKuyie nkó mesàà mbonè wè, katení kè tí kò. Dè yíme kàa bo dikpàá? N tũntemu tēcīētè ke waá nyòyóbè yó mborè.

³² Kòo tuokoo tēcīētè kè Damaa duó nkè bèe bouté yòyóbè tinenti, kòo bè duó ntimúkpeti nè tisũũti, kéduó mmenie nhAbarahammu kóo tũnti nè o neínè bè, kè bèe jú be naàcēi. ³³ Kè bèe ò duó mmudiì kòo yete ke dò: Kè n yí nàké n tɔ̀ tì m báá di. Kè Damaa dò: B́ei! ³⁴ Kòo dò: N tú Abarahammu kóo tũnti nwe. ³⁵ Tí Yiè nKuyie nkuù dɔ̀ɔ̀ n yiè nhAbarahammu mesàà, kòo kpenke ke mɔ̀ke tikpàti mediè. Kè mɔ̀ke iwũ̀ nè idíítí nè mesɔ̀ nnè betɔ̀mbè benitidaabè nè benitipòbè nè yòyóbè nè sãmmarímúbè. ³⁶ Kè Saraa o pokù ò peítè denitidabire o kótì cuokè, kòo dè duó nhò mɔ̀ke dèè kó dimàà. ³⁷ Kè n yiè nhAbarahammu duó nkè m b́ei nke yu ti Yiè nKuyie nyètirì ke yí n yí yóó túóté onitipòkù Kannahã kɔ̀be ò bo bèè cuokè képuó nho bire. ³⁸ Kè n yóó kote o naàmùnkù kɔ̀be borè nde, o cice cīētè kéwaá nhonitipòkù képuó nho bire. ³⁹ Kè nh ò nàké ke yí kè dè yèmmè onitipòkù báá yie nkè n neínè. ⁴⁰ Kòo n tēnné ke tú o Yiè nKuyie nhò tũ nkù yó n niitému kè m pété onitipòkù o kɔ̀be cuokè, o cice cīētè miēke, kékonnènko képuó nhò kóò dapàà. ⁴¹ Kè n kòte o cīētè kɔ̀be borè, kè bè í yie, ò b́ei ndiì nuù bá m pĩ. ⁴² N tũ̀kení tebinte borè yíe nke bántèmu Kuyie nke yí: Tí Yiè nKuyie nhAbarahammu tũ nkù yóu kè n yà n wanti dè, ⁴³ n yó mbo tebinte také nke, osapàà nwèè bo tanní mudúò kè nh ò mɔ̀ mēnie nke yí: Yóu kè n yà a dúu kó mēnie nsám̀pó. ⁴⁴ Kòo n tēnné ke dò: Yà kè n

dó kàa yòyóbèe yà, n yóó bantému a we ntāātémè kòò yóó yenke n yiè mbiré. ⁴⁵ N kpaá me nnáá nkè Debekaa tùòkení ke tò didúù ke dó tēbintē, kè ñ yĩ: N da báámmu m pā menie nkè n yā. ⁴⁶ Kòò touté o dúù mēcāā nke bēi nke yĩ: Yā, kàa yā ke dèè, n dó kéduó nha yòyóbè. Kè n yā kédeè kòò duó n yòyóbè. ⁴⁷ Kè nh ò beke ke yĩ: We nkóo sapàà nda tú? Kòò yē nNaōō nè Midikaa be biré Betuyēedi kóo sapàà nhò tu, kè n tōnné o ònni mumámáá koò ūñné sineí. ⁴⁸ De mōnni ndi n niñkúmè ke dounnè mutōmmú ti Yiè nKuyie nhAbarahammu tū nkù, kù n niitémè weti weti kè m bo túóté o tebite kóo sapàà nképuó nho biré. ⁴⁹ Kè di yie nke bo dōò n yiè mmesàà nweti weti dí n náké, kè di me nyete dí n náké kè n sós. ⁵⁰ Damaa nè Betuyēedi kè bè dò: Ti Yiè nKuyie nkuù yē ndè mmè ndò! Ti báá na kébéi ntimatì. ⁵¹ Nte Debekaa, túóté we kékōnnè képuó nha yiè nkóo dapàà, kéndōnnè ti Yiè nKuyie ntì nda nàkémè.

⁵² Abarahammu kóo tōnti kèè dii mōnni de kó tináantì, kénínkú kēsāntē ti Yiè nKuyie nnè mutōmmú, ⁵³ kédeite timátì péitì nè mesōō nkó tinentì nè tiyààti kéduó Debekaa, kēpā yēpārè sààyè o tāũ nè o yō. ⁵⁴ Kè bèe di kēyā, wenwe nè bèe ò cíe, kédeè kēyié.

Kè dèe wenté dikūnweñni kòò dò: Yóunè kè n kò n yiè mborè. ⁵⁵ Kòò sapàà ntāũ nè o yō kè bè dò: Yóu kòò nti kpaánè ke dò yewe tēpiítè kè di né kò. ⁵⁶ Kòò tōnti dò: Ti Yiè nKuyie nni nteennèmu kè ñ yà n wanti dè, bá nni nhōótínè, yóunè kè n kò n yiè mborè. ⁵⁷ Kè bè dò: Ti yúnè osapàà nkóò beke.

⁵⁸ Kè bèe yú Debekaa kóò beke ke dò: A dó kēneinè onitì yie nkè dí kònàà? Kòò dò: Ēē, m bo ò neinè!

⁵⁹ Kè bèè yóu Debekaa nè kudaakù kùù ò yò, kè bè bo nēinē Abarahammu kóo tǎntì nè bèè ò cíenní kè bèè kò. ⁶⁰ Kè bèè mǎo Kuyie nkó mēsàà nDebekaa kpéí nke dǎ:

A bo pié kè dè nsū mēsàà,
kàa yaàbí tieke a nūmbè ekè.

⁶¹ Kè Debekaa ité nè o tǎmbè kédeke yòyóbè, kētūnne de kóo niti kè bèè kò.

⁶² De mǎnni kè Isaki ité Daayii-Doyii ke konní ke bo Nēkebu. ⁶³ Kuyuoku makù kè Isakii yè kéncenti dikpáà, kéwénté kéyà yòyóbè kè bè kēríní.

⁶⁴ Kè Debekaa wénté kéyà Isaki kécúténí yòyó ñnkè,

⁶⁵ kébeké Abarahammu kóo tǎntì ke dǎ: Wenninwe wèè kēríní ti bíékè? Kòò dǎ: N yiè nwe.

Kè Debekaa kǎá nkuyààkù o ñkè. ⁶⁶ Kòò tǎntì náké Isaki ò dǎò dèè kó dimàà. ⁶⁷ De kó difǎnkúò kè Isakii tanné Debekaa o yǎ Saraa kó kudieku képuoke, ké nhò dǎ kòò yèmmèe caté ke yé o yǎ kumè kòò yèmmè cààrè.

25

Abarahammu bí tēi

¹ Kè Abarahammuu puoke onitipòkù tǎu kè bè ò tu Ketudaa. ² Kòò o peité Simmudanni Yokisǎǎ nè Medanni nè Mandiyǎǎ nè Isibaki nè Suaa. ³ Kè Yokisǎǎ peité Sebaa nè Dedanni. Kè Dedannii pié Asudiibe, Detusiibe nè Deumiibe. ⁴ Kè Mandiyǎǎ peité Efaa nè Efee nè Enaki nè Abidaa nè Edidaa. Bēmou mēmme bè tu Ketudaa yaàbí nyi.

⁵ Kè Abarahammuu dúo nyIsaki o kpere demou, ⁶ kénkpáà fòu kēpāmmú o pocēmbí yepārè, kēduó nkè ñi kǎte diyè yiení kèè bíékè. ⁷ Abarahammu do yóó kú ke mǎke yebie ntekǎutè nè sipísiyiekè nè

yènùmmù (175) ndi. ⁸ Ò do kòtè mèdiè mme kэмbo diwèi miεε kékúnè. ⁹ Kòo bí Isaki nè Isimayεeri kè bèε o kũnné Makpedaa kó kufōti, Efunṵ, Soaa birε, Itiibe εi kou paku miεε, kùù wetí Mammudee, ¹⁰ Abarahammu do donté kũnku nè Itiibe. Dendε bè múnke do kũnnémè Abarahammu nè o pokù Saraa. ¹¹ Abarahammu ku dii mōnni kè Kuyie nkó mesàà nsṵtè o birε Isaki ìnkè kòò mbo Daayii-Doyii kó tεbintε také.

Isimayεeri kó ibí

¹² Nte Abarahammu pokù Saraa kó kudaakù, Esi-biti εi kou Akaa kó debirε Isimayεeri kó kufuku, bè bè pei kè bè tũmmè betṵbè: ¹³ Nebayṵti nè Kedaa nè Adiberi nè Mibisammu ¹⁴ nè Misemaa nè Dumaa nè Masa ¹⁵ nè Adadi nè Temaa nè Yetuu, nè Nafisi nè Kedimaa. ¹⁶ Isimayεeri kó ibí nyi tεpiítè nè idéi. Bá wè kòo mbaké o botí kédúṵ nho yētiri o kari, o eitè. ¹⁷ Isimayεeri do mṵke yεbie ntekṵtè nè sipisitàāti nè yēyiekè (137) ndi, kékú kè bèε ò kũnné o yembè borè. ¹⁸ Kòo bí nkari Afidaa kētuṵkenè Suudi kéntókénè Esibiti, ke wetí Asidii, ke cáá mbemáà ke kari.

SAKṶBU KÓ TINÁĀŦÌ

Esayuu nè SakṶbu be kó tináānti

¹⁹ Nte Abarahammu birε Isaki kó tináānti, Abarahammu weè do peité Isaki. ²⁰ Isaki do mṵke yεbie nsipisìnàà ndi képuoke Debekaa, Betuyεedi Aramu botí kou kóo sapàà, Damaa tāũ. Bè do ā Mesopotamii nwe. ²¹ Isaki pokù Debekaa do tú tēhāũnte nte, kòo bántè ti Yiè nKuyie nkè kùu yie nkòo pùó nyitáátébi. ²² Kè ibí mbokù itṵbè i yṵ pṵuti

mieke, kòò dò: Kè dè dò mmie mme, ba nte kè m pùó?

Kòò kote kébeke ti Yiè nKuyie. ²³ Kè kù dò:

A púó nyibotí ìdèi nyi,

kè ì bo yènní kénccáá,

kè kùmakù nkpeñnì kutekù.

Osámpròu bo mbaké okótì.

²⁴ Kòò peité yièe tuakení, kòò peité itáátébí. ²⁵ Kòò ketiwèe yènní ke wũ ñ nè o yùtòò, ke dáátí ticìtì o kòntì timòu, kè bèe ò yu ke dò Esayuu. ²⁶ Kòò nantè nyetìní ke pĩ nho nacènkénnì, kè bèe ò yu ke dò Sakabu. Bè yóó bè peité ke sǝ nyIsaki màke yebie nsipísikuò ndi.

Esayuu fitémè wenwe Mpo ò na nte dè

²⁷ Kè bèe kóté kè Esayuu naá nhopaawaà ndièwè wèe nò nkupaawaá, nke níí ntũũ ndikpáà, kè Sakabu ntú onitiyòònwè ke kari təcǝtè. ²⁸ Kè Isaki ndó Esayuu o tǝũ mèe kpéí nsiweí kòò càá, kè Debekaa ndó Sakabu.

²⁹ Diiyè mari kè Esayuu mboní kupaawaá nke òu mediè nkénsǝ nSakabu bèrí itũ. ³⁰ Kè Esayuu dò: N da báámmu nh òu mediè mme, yóu kè ñ cááké itũ iwũdì ii. Dèe te kè bèe ò yu ke dò Edømmu. ³¹ Kè Sakabu dò: N fiténè Mpo ñ nte dè yíe. ³² Kè Esayuu dò: Dikònnì yó n kuò kè Mpo ñ nte dè ñ dǝ ba? ³³ Kè Sakabu dò: Béi nkéyú Kuyie nyètìrì.

Kè Esayuu yú Kuyie nyètìrì kóò fiténè Mpo ñ nte dè. ³⁴ Dè mǝnnì ndi Sakabu duómmè Esayuu pèè nè itũ kòò cááké, kéyǝ menie. Mèmmè ò sènkèrìmmè Mpo ñ nte dè.

26

Isaki nè Abimedeeki be kó tináànti

¹ Kè dikònni dierii tanní kéndònnè dīi do tanní Abarahammu kó dimònni, kè Isakii kòte Fidisitēēbe kóo kpààti Abimedeeki borè Kedaari èi. ² Kè ti Yiè nKuyie mbenke kumàà Isaki, kóò nàké ke dō: A báá kòte Esibiti, mbo n yóó da benke dīi èi, ³ á ndi mbo, n yó nda bonèmu ke da dōò mesàà, n yóó duó nfó nwe nè a yaàbí de kó yehékè, kédōò n do yē n yóó dōò ti a cice Abarahammu. ⁴ M bo duó nkàa yaàbíi sũũ nsiwàã kōme, kè n yì duó nde kó yehékè yemou. Nè a yaàbí borè nde n yóó dōòmè ibotí imou mesàà. ⁵ Kè yé Abarahammu yíemmè n kuó imou nè n tannò yemou, nè n tié nnè nh ò nàké ti.

⁶ Kè Isaki mbo Kedaari èi. ⁷ Kè benitibè nhò bèkú o pokù kpéi, kòò dō: N tãũ nwe. Ke yé ò do yīèkùmmè de kó diheì kòbe bo ò kùmmè Debekaa wenniku kpéi.

⁸ Kè bè mbo deborè kémònte, kè Abimedeeki nsíéké diyie marì fenétì, káyà Isaki kòò kpèitinè o pokù Debekaa. ⁹ Kòò ò yu kóò nàké ke dō: A pokù nwe! Dè yīme kàa yē nha tãũ? Kòò dō: N yīèkù bè bo n kuòmè mme o kpéi ke yē n tãũ. ¹⁰ Kè Abimedeeki dō: A ti dōò ba? Dè kpaá sàmpórè nde òmòu na nduónèmmè a pokù, kàa ti tanné meyei mmieke. ¹¹ Kè Abimedeekii nàké benitibè bemou ke dō: Wèè kàáké onitì yie nyoo o pokù ti yóó ò kùmmè.

¹² De benni kè Isakii buotí tidiiti, kékũ kè dè mmànnè ò do buotí dè kuce tekòutè (100). Ke yé ti Yiè Kuyie nhò dōòmè mesàà. ¹³ Kòò kpàti deuke kòò mōote o kperè mesàà, ¹⁴ kémōote iwũ nè tidaati. Kè Fidisitēēbe mieke nhò pèi.

Isaki taunnèmè Abimedeeki

15 Kè bèè òtinné mutáá sibií o cice Abarahammu tōmbè do keú si. 16 Kè Abimedekekii náké Isaki ke dō: Ítè ti èi, a kpenke ke tì pēētēmu.

17 Kè Isakii íté deborè kékote kékari Kedaari kó kubiriku, 18 kéwēte kéítè o cice Abarahammu do keú sù bií, kè Fidisitēēbe si òtinné. Kòo wēte ké si duó nsi yètè. 19 Kè Isaki tōmbè keú tebinte kubiriku kēpétè menésààmè. 20 Kè benaacēmbè bèè bo Kedaari kè bèè kpannè Isaki kòbe ke dō: Tū te tebinte.

Kè Isakii yú de kó tebinte ke dō Esekí (dèè tu dikpànni). 21 Kòo tōmbè keú tebinte tetè kè bèè yí kékpa nte kpéi nkè Isakii tē yu ke dō Sitinaa (dèè tu mebootimè). 22 Kòo sòó nkékeú tebinte tetè bá bè í nkpa, kòo tē yu ke dō Deoboti (dèè tu meom̀p̀um̀è), kébéi nke dō: Ti Yìè nKuyie nti om̀p̀uǹne kè ti bo pétè mesàà.

23 Kòo íté deborè kékote Beerisebaa. 24 Kè Kuyie nhò benke kumàà keyènkè kóò béinnè ke dō: Mú tu Kuyie, a cice Abarahammu do tū nkù, bá nyĩ̀k̀ù n da bonèmu nè n kóo tōnti Abarahammu kpéi m bo da dōò mesàà, kàa botíi sũũ.

25 Kòo maá diwũ̀t̀oǹǹi, kébántè ti Yìè nKuyie, kécónné o touku, kòo tōmbè keú tebinte.

26 Kè Abimedekekii ítení Kedaari èi ke bo yà Isaki ke neínè o népo Ausati nè Píkodi wèè baké o ā̀p̀om̀b̀è. 27 Kè Isaki dō: Di kàtení ke yē mba? Díndi bèè í n dó ke m bèti di cie? 28 Kè bè dō: Ti yà a Yìè nKuyie nda bonèmmè mme ke dó ti tau ntínti nè f́. 29 Béi nke yú a Yìè nKuyie nyètiri ke dō a í yóó ti dōò meyei mmamè. Ti mómm̃m̃m̃be ti í da dōò meyei, ti da yóumu, kàa íté nè diwèi, kè Kuyie nda dōò mesàà.

³⁰ Kè Isakii bè ãnné kupòòkù kè bèe di kényà, ³¹ kéíté dikũnwéñni sèl ke cannèné betòbè yèné kè dò, bè báá dǎò betòbè mèyei, kè bèe cau nyIsaki kékònnè diwèl.

³² Dii yiè dimáà miéke nke Isaki tǎmbè ò nàkémè kè dò: Ti nìntè meniè nti keù tǎè bintè.

³³ Kè Isakii yú de kó tǎbintè kè dò Sibaa (dèè tu menucannimè). Kè de kó dihéi kpáà tǎ de kó diyètìrì nè yíenní, kè bè dì tu Bèrisebaa.

Esayuu puokémè Itiibe botí kó benitipòbè

³⁴ Esayuu do mǎke yébie nsipísìnàà ndi képuoke Itiibe, Suditi Bedii kóo sapàà nnè Basimati Edonni kóo sapàà. ³⁵ Kè dèe yonke Isaki nè Debekaa.

27

Sakǎbu cǎutémè o kóo kótì kó mǎsàà

¹ Kè Isakii kóté ke ténke í nwúó, kényú o kóo Po Esayuu, kòò dò: Nte mí. ² Kè Isaki dò: N kòtému, n yí yé n kũñ nyiè. ³ Túóté a tǎmmù nè a pie nkéta dikpáà ké n kuǎní tǎhontè, ⁴ kǎbénné n dó mùù dii kékǎtenèní kè ñ di, ké da pǎ mǎsàà nke né na kékú.

⁵ Kè Debekaa keè Isaki nàké tì Esayuu ke tú wèè ta dikpáà kóò kùǎní tǎhontè, ⁶ kénáké Sakǎbu kè dò: N kèè a cice nàkémè a kóo kótì Esayuu ke tú ⁷ wèè ta dikpáà kóò kùǎní tǎhontè kǎbénné mudii ò dó mù, kòò di, kóò pǎ ti Yiè nKuyie nkó mǎsàà nkéna kékú.

⁸ M biré kǎnté kékeè n yóó da náké tì ké tì dǎò. ⁹ Kǎte kǎpínní yebǎpàà nyèdèè kè m bǎnné a cice dó mùù dii. ¹⁰ Kàa ò duó nkòò di, ké da pǎ mǎsàà nkéna kékú. ¹¹ Kè Sakǎbuu náké o yǎ ke dò: N kóo kótì Esayuu mǎke ticìtì nti, mí m mǎ nyí tì mǎke. ¹² Kè dè yèmmè n cice n kááké kényà n yí mǎkemè ticìtì kè n naá siyáàbìsì yiè, kòò n dǎò mèyei nkè m mǎnté

mesàà. ¹³ Kòò yǎ dǎ: Kòò da dǎ̀ mɛyɛi mmɛɛ do n yĩnkɛ. Cɛ̀nkɛɛ yie n da nàkɛ̀ tì kɛ̀pĩnní yebɔ̀pàà.

¹⁴ Kɛ̀ Sakɔ̀buu kɔ̀tɛ kɛ̀pĩnní yebɔ̀pàà nkéduó nɔ yǎ, kòò bénné o cice dǎ̀ mùù dii. ¹⁵ Kɛ̀ bɛ yǎ De-bekaa túóté o kóò Po Esayuu yaàsààtì tìi bo tɛcĩɛ̀tɛ̀ kédátínné Sakɔ̀bu o bíyǎǎ̀tɛ̀, ¹⁶ kétúóté kubɔ̀kò̀nkù kédátínné o nɔu nè o fɛ̀nní, ¹⁷ kóò duó mmudii ò bènné mù nè pɛ̀ɛ̀. ¹⁸ Kɛ̀ Sakɔ̀buu kɔ̀tɛ o cice borè kɛ̀ dǎ̀: N cice! Kòò dǎ̀: Ntɛ̀ mí! Fǎ̀ nwenninwe? ¹⁹ Kɛ̀ Sakɔ̀bu dǎ̀: N cice mínwe a kóò Po Esayuu. N dǎ̀ a yɛ̀ n dǎ̀ dè ndɛ̀. N da báámmu, íté kékari kécááké iorimaa n kùòní ì, kɛ̀ m pǎ mesàà. ²⁰ Kɛ̀ Isaki dǎ̀: A pǎ̀nkɛ̀ pètému dɛ̀ndɛ̀ bàmbà ntehortàà? Kòò dǎ̀: A Yìè nKuyie nkuù tɛ̀ kà̀tenèní n yìikɛ̀. ²¹ Kɛ̀ Isaki dǎ̀: Tóónní kɛ̀ n da kááké kɛ̀yà kɛ̀ nsà kɛ̀ fǎ̀ nwe m birɛ Esayuu.

²² Kɛ̀ Sakɔ̀buu tóónko, kòò cice Isakii ò kááké kɛ̀ dǎ̀: Metammè dǎ̀nnè Sakɔ̀bu kǎ̀mɛ̀ kɛ̀ debaà ndǎ̀nnè Esayuu kpɛ̀ɛ̀.

²³ Bá ò í nhò banté, kɛ̀ yɛ̀ o baà ndo ǎ̀mè ticitì kɛ̀ dǎ̀nnè o kóò kótì Esayuu kpɛ̀ɛ̀, kòò ò dǎ̀̀ mesàà.

²⁴ Kóò beke kɛ̀ dǎ̀: Fǎ̀ nwe m birɛ Esayuaà? Kòò dǎ̀: Ɛ̀ɛ̀ mínwe. ²⁵ Kɛ̀ Isaki dǎ̀: Nh ǎ̀nné, kɛ̀ n cááké iorimaa nké da pǎ̀ mesàà. Kɛ̀ Sakɔ̀buu ǎ̀nné o cice, kòò cááké, kòò ò duó mmɛ̀naà nkòò yǎ. ²⁶ Kɛ̀ dǎ̀: Tóónní m birɛ kɛ̀ nh ɔ̀rí.

²⁷ Kòò tóónko kóò ɔ̀rí kòò keè o yààtì nǎ̀ú, kóò pǎ̀ mesàà nkɛ̀ dǎ̀: M birɛ kó kunǎ̀ú dǎ̀nnè dikpǎ̀a ti Yìè nKuyie mpǎ̀ dì mesàà nkó kunǎ̀ú nku.

²⁸ Kuyie nda pǎ̀ kɛ̀ĩnkɛ̀ kó kuboou, kàa paa nní mpéi mesàà,

kàa mməke tidiiti nè mənàà.

²⁹ Kàa mbaké ibotí iməu,
kè titenti timəu kəbe nninku a ìikè,
kàa mbaké a tebíi kə sì ninku a ìikè.
Kè wèè da dɔ̀ mɛyɛi nwèè pété mɛyɛi,
kè wèè da dɔ̀ mɛsàà nwèè pété mɛsàà.

³⁰ Isaki pā dii mənni Sakəbu mɛsàà nke dèè
kòo nyiti, kòo kóo kóti Esayuu konní kupaawaá,
³¹ kébénne mudii kətəo kéduó nho cice kə dɔ̀: N cice
íté kécáké iorimaa n kùnɪ ì kə m pā mɛsàà. ³² Kè
Isakii beke kə dɔ̀: Fɔ́ nwenninwe? Kòo dɔ̀: Mɪnwe
Esayuu a kóo Po.

³³ Kè dèe di Isaki mediè nkòo kənti aá, kòo dɔ̀:
Wenninwe wèè kùnɪ tɛhontè kə n duó nke n cáké
kə dèè kàa kpaaní, kè nh ò pā mɛsàà nkòo yóo mɛ
pété?

³⁴ Kè Esayuu keè o cice béi ntì kòo yèmmèe caàrè,
kòo kuónko mediè nke dɔ̀: N cice múnke m pā mɛsàà!

³⁵ Kè Isaki dɔ̀: A nantè tɛè kətení kə souté kə cúté
a kó mɛsàà. ³⁶ Kè Esayuu dɔ̀: Bè ò yu kə tú Sakəbu
osoùnti, dèe te kòo n souté kuce mɛdémè kə cúté
Mpo ã nte dè kə wèe kə cúté n kó mɛsàà. Kə dɔ̀:
Mɛsàà mmamè í kpaá n kpéináà? ³⁷ Kè Isaki dɔ̀: M
béimmu kə tú ò bo n da baké, kàa tebíi siməu ntú
o kó betəmbè. M béimmu kə tú ò bo mməke tidiiti
nè mənàà, n ténke bo na ké da dɔ̀ ba m bire! ³⁸ Kè
Esayuu dɔ̀: N cice a məkə mɛè sàà mmáà? Múnke n
dɔ̀ mɛsàà.

Dɛ mənni kékuó. ³⁹ Kè Isaki dɔ̀:
A bo mbo kèè tenkè bá nnaati,
kɛĩnkè kó kbooku báá cútɛní a tenkè.

⁴⁰ A níi yóo dokému kápété kédi,
kéntú a nantè kóo tɔ̀nti,
kénháante tipúti timəu,

diyiè mari ké né fietε amáà a nantè nou miεke.

Sakɔbu cokémè kékɔte o maànnikù

⁴¹ Kè Esayuu miεkeε peike mediè nSakɔbu o cice o pã mèt kpéi mmesàà, kòò nnáá nke tú: Dè í kpaá dètiri n cice bo kúmè, kè n kuɔ n nantè Sakɔbu. ⁴² Kè bèe náké Debekaa Esayuu nàá ntì, kòò náké Sakɔbu ke dò: A kóo kòtì Esayuu miεke da peikemu kòò dó ké da kuɔ. ⁴³ M birε kénté n yóó da náké tì, kékóké kékɔte n tãũ Damaa cie Anaa ei, ⁴⁴ ké nke mbo kòò miεke yàa donè. ⁴⁵ Kòò yè nha ò dòò dè, kè n da náké kàa wētení. N yí dó ndi paà didé diyiè dimáà.

⁴⁶ Kè Debekaa náké Isaki ke dò: N demmu mufòmmu nè n còòbè Itiibε kó medòòrìmè kpéi, kè Sakɔbu puoke di nheì kóo nitipòkù kè n ku dè ntɔũ.

28

¹ Kè Isakii yú Sakɔbu kóò pã mesàà nke dò: A báá puoke Kannahãã kɔbe kóo sapàà. ² Íté kékɔte Mesopotamii Betuyεedi a yɔ tãũ cītètè, képuoke o kóo sapàà. ³ Kuyie mmuwērímú mumɔu yiè mbo da dòò mesàà nkàa pié késũũ, kènaá nyibotí péu cice. ⁴ Kuyie nda dòò mesàà nfɔ̀ nnè a yaàbí kù dòòmè Abarahammu, kàa tieke diheì a mè mbo dì kupòòkù, kù duó ndi Abarahammu.

⁵ Kè Isakii duó nkè Sakɔbuu kɔte Mesopotamii, Betuyεedi birε Damaa cie ò do tú Aramu botí kou nwe Debekaa tãũ, Sakɔbu nè Esayuu be yɔ.

⁶ Kè Esayuu keè Isaki pãmè mesàà nSakɔbu, ke duó nkòò kɔte Mesopotamii ke bo túóté onitipòkù, kékeè ò nàkémè Sakɔbu ke tú: A báá túóté Kannahãã kɔbe kóo nitipòkù. ⁷ Kè Sakɔbu yie nho cice nè o yɔ be kpɛti, ke kòte Mesopotamii. ⁸ Kè Esayuu banté o

cice í dómè Kannahãã kó benitipòbè, ⁹ kékòtè kètúóté onitipòkù Maadati, Abarahammu biré Isimayeerì kó debiré Nebayoti tãũ.

Sakɔbu yàmè tidəuntì

¹⁰ Kè Sakɔbuu íté Bɛɛrisebaa kénkɔri Anaa èì, ¹¹ kɛmberínè dibòrì marì kè diyìè ta, kòo waa nditári kéceé nho yuu kénduó deborè, ¹² kɛyà tidəuntì matì kè kudièti cómmú kɛtenkè kɛ káá ntiwɛti, kè Kuyie ntòrè dèkù kɛ cuuti. ¹³ Kè ti Yìè nKuyie ncòmmú o také koò nàa nkɛ tú: N tú a Yìè nKuyie nku a yààrì Abarahammu nè Isaki bè do tũ nkù. A duó kèè tenkè, n kè nda duómmu fɔ nnè a yaàbí. ¹⁴ A yaàbí bo sũũ mmubirímú kɔmɛ kɛpitɛ tipítì timəu: Diyìè yìèní kè nè dì taà kè, kubakù cànku nè kuyóú. Fɔ nnè a yaàbí dī yó nte kè ñ dɔò ibotì iməu mɛsàà. ¹⁵ N yó nda bonèmu kɛ da kánkè bá kèè bíékè, kɛ da wɛtenɛní di nhɛi. N yí yóó da yóu, n yóó da dɔòmu n da nàké tì.

¹⁶ Kè Sakɔbuu entení kɛ dò: Ti Yìè nKuyie nkuu bo diɛ mbá n do í yɛ.

¹⁷ Kè kufɔwaa nhò pī nkòò dò: Dibòrì dii ndò nkéndému, Kuyie ncīɛtè nte, kɛfinkè kó dibòrì dii kpeté diɛ. ¹⁸ Kè Sakɔbuu íté dikũnweñni sèi kètúóté ditári ò do ceké dì o yuu kɛfíí, nkécóú mmekùò ndi finkè kɛ bo ndenniní, ¹⁹ kɛyú dɛ kó dibòrì kɛ dò Betɛedi (dèè tu Kuyie ncīɛtè). Nè dimònni bè do dɛ yu kɛ tú Duusi nwe. ²⁰ Kè Sakɔbuu cannɛnè dinùu Kuyie nkɛ dò: Kè Kuyie nni m bonè n cèmmu miɛkɛ, kɛ n kánkè kɛ n duò mmudiì nè tiyààti, ²¹ kè n wɛtɛ kɛ kò n cice cīɛtè nè kukɔ̀nnaatí, ti Yìè nKuyie bo ntú

n Yiè. ²² M me ncónné dii tári bo ntú Kuyie ncífètè, kè kù n duó ndè n deite demáà tepíítè mieke kè kù duó.

29

Sakabu tùðkemè Damaa

¹ Kè Sakabuu sɔɔté mucèmmu kénkari diyie yìenì kèè biékè, ² kétuòke dibòrì mari káyà tebinte matè. Kè ditári dièrì pòke, kè tipecènti tìtāāti duó deborè, bè do de ntì nìinko. ³ Tipecènti do ɔ̃ de ntí, nkè bèe pootè ditári kè tì nìi nkédeè kéwèté képoo. ⁴ Kè Sakabuu beke bepecèmbè ke dɔ: Di cie borè? Kè bè dɔ: Ti cie bo Anaa èi ndi. ⁵ Kòò dɔ: Di yé Naɔɔ bire Damaa? Kè bè dɔ: Ti ò yému. ⁶ Kòò dɔ: Ò bo kè dè naataà? Kè bè dɔ: Éɛ, dè naatimu! Nte o kóo sapàà nDasèedi ke kérínì nè o pecènkù. ⁷ Kè Sakabu dɔ: Diyie kpáà dèumu nè di bo tíimmè ipe, niinnè i kè ì kàtenè kè ìi di. ⁸ Kè bè dɔ: Kè ipe í tii nyimɔu ti báa na, ì ɔ̃ tí nyimɔu ndi kè tí pootè ditári kè ì nìi.

⁹ Kè bè nkpaà ke me nnáá nkè Dasèedii tuòkení nè o cice pecènkù. Ò do tú opecènti nwe. ¹⁰ Kè Sakabuu ò yà nè o yɔ̃ tãũ Damaa pecènkù, képootè tebinte kénii nyipe. Dasèedi do tú Sakabu yɔ̃ tãũ Damaa bire nde. ¹¹ Kè Sakabuu ò ɔrì ke dɔ ò bo pĩ nhomáà kényĩke, kékuó. ¹² Kè Sakabuu náké Dasèedi ke dɔ: N tú a cice tãũ Debekaa bire nde. Kè Dasèedii coké kékò nké tì náké o cice. ¹³ Kè Damaa keè o tãũ bire Sakabu kpéí, kécoké kóò ɔrì, kè bèe kò ntecfètè, kè Sakabuu ò náké dè dòmmè. ¹⁴ Kè Damaa dɔ: Ti cífètè temáà ndi.

Kè Sakabu nhò bonè ke dɔ otànkù.

Sakabu puokemè Dea nè Dasèedi

¹⁵ Kè Damaa dò: A bo nni mpĩ mmutõmmú fààrè a tú mèè kpéí n cĩètè kouà? Náké a dó n da yietí mù.

¹⁶ De mǎnni ke sǎ nDamaa mǎke besapàmbè bédébè. Kòo kótì tu Dea, kòo sàm̀pòù tu Dasèedi.

¹⁷ Kè Dea nuò nyí nnaati mesàà nkè Dasèedi tu oposáàtì ke sànnè onitipòkù. ¹⁸ Kè Sakǎbu ndó Dasèedi ke dò: N dó Dasèedi nwe, a b́yāātè, ke bo da pĩ mmutõmmú yebie nyèyiekè, kóò puoke.

¹⁹ Kè Damaa yie nke dò: Kè n we nda duó ndè wenninè m bo ò duómmè okpákpàrì. Á mbo n cĩètè.

²⁰ Kè Sakǎbu mbo koò pĩ mmutõmmú ke dò yebie nyèyiekè, kè de kó yebie nní ndò nyè í mǎnte ò dó mèè kpéí nDasèedi. ²¹ Kè Sakǎbuu náké Damaa ke dò: De mǎnni tǔ̀kemu, n duó m pokù kè nh ò puoke.

²² Kè Damaa doò dibanni ḱyú dihei kǎbe bẽmou. ²³ Kuyuoku mǎnni ḱtúóté Dea ḱduó nSakǎbu kòo ò duónè keyènkè. ²⁴ Kè Damaa túóté Sidipaa o kóo nitipotǎntì ḱduó nDea. ²⁵ Kè dèe wenté kè Sakǎbu nsǎ nDea nwe, kòo beke Damaa ke dò: A n dòò ba! N da pĩ mmutõmmú yebie nyèyiekè Dasèedi kpéí nke. Dè yĩme kàa n souté? ²⁶ Kè Damaa dò: Ti cie osám̀pòù ã ã í nyenke kòo kótì kpaá. ²⁷ Yóu kè dibanni kó yewe yèyiekè dèè kè ti da duó nhosám̀pòù, kàa sǎoté mutõmmú yebie nyèyiekè.

²⁸ Kè Sakǎbuu yie, kè dè mmǎke yewe yèyiekè, kè Damaa ò duó nDasèedi, ²⁹ ḱtúóté o kóo nitipotǎntì Bidaa ḱduó nDasèedi. ³⁰ Kè Sakǎbuu duónè Dasèedi, kè nhò dó kè dè pẽ̀tè Dea. Kòo yíe pĩ Damaa mmutõmmú yebie nyèyiekè o kpéí.

Sakǎbu piémè ibí

³¹ Kè ti Yiè nKuyie nyà Sakɔbu í dómè Dea kéduó nkòo mpéi, kè Daseedi yie ntú tɛhãũntɛ. ³² Kè Dea púó nképeité denitidabire, ké dè yu ke dò Dubenni, dèè tu: Ti Yiè nKuyie nyà n sémmè. Kè dò: N dɔ̀u bo n dɔ̀ke di mmònni.

³³ Kòo wɛtɛ kèpúó nképeité denitidabire ke dò: Ti Yiè nKuyie mbanté bè í n dómè, ke n yìè debire tɛrè.

Kòo yu de kó debire kè dò Simmɛɔ̃. ³⁴ Kòo wɛtɛ kèpúó nképeité denitidabire ke dò: Di mmònni n dɔ̀u yèmmè bo mbo m bíékè.

Kè Sakɔbuu dè yu kè dò Defii.

³⁵ Kè Dea yíé kèpúó nképeité denitidabire, ke dò: Di mmònni m bo sãntɛ ti Yiè nKuyie, ké dè yú ke dò Sudaa.

De mònni kécómmú kupeitoo.

30

¹ Daseedi yà dii mònni wè í peímè kè dèè ò yonke, kòo náké Sakɔbu ke dò: Duó nkè m peité, kè mɛè dɔ̀ke n kú.

² Kè Sakɔbu miɛkɛɛ peikɛ Daseedi, kòo ò nàké ke dò: N tú Kuyie nkuàà? Kuyie nkuu da mɔ̀ntɛ kupeitoo. ³ Kè Daseedi dò: Duónè n kóo tɔ̀nti kòo m pié ibí.

⁴ Kòo duó mBidaa Sakɔbu kòo ò duónè. ⁵ Kè Bidaa púó nképeité denitidabire. ⁶ Kè Daseedi dò: Kuyie nni n kònné, ke kèè n sáútìi, ke m pã denitidabire.

Ke yu de kó debire ke dò Danni. ⁷ Kè Bidaa yíé púó nképeité denitidabire. ⁸ Kè Daseedi dò: M manè n kóo kóti ke na, ké dè yu ke dò Nefutadii.

⁹ Kè Dea yà ò ténke í peímè, kétúóté o kóo tɔ̀nti Sidipaa kéduó nSakɔbu kòo puokɛ. ¹⁰ Kè Sidipaa peité denitidabire. ¹¹ Kè Dea dò: N yuu dii naati!

Kòo dè yu ke dò Kadi. ¹² Kè Sidipaa yíé kèpèité denitidabiré. ¹³ Kè Dea dò: Dè ò naríke, di mmònni benitipòbè bo nni ntú diwèi yíè.

Kòo dè yu ke dò Asee.

¹⁴ Mudidèi mòmni kè Dubennii kōté kupaku, kētōñí yetebe bè tu yè mantidakòò, kētōñí kéduó nho yō Dea, kè Daseedi ò mao ke dò: M pā a biré tōñí yèè tebe. ¹⁵ Kè Dea dò: A fiète n dòu kè dè í da sannè kàa wète ke dó kécouté m biré tōñí yèè tebeà? Kè Daseedi dò: Kàa m pā yetebe ò bo ta a borè ke nyènkè.

¹⁶ Kè Sakobu nkūntiní kupaku kuyuoku, kè Dea ò co ke dò: A tati m borè nde yíe, n da donténè m biré tōñí yèè tebe nye.

Kè Sakobuu ta o borè de kó keyènkè. ¹⁷ Kè Kuyie nteennè Dea kòo púo nképeité denitidabiré nummurè, ¹⁸ kébéi nke dò: Kuyie nni nyietí n duó mmèè kpéi nke n kóo tōnti n dòu.

Kòo dè yu ke dò Isakaa. ¹⁹ Kòo wète kèpúo nképeité denitidabiré kuónnè. ²⁰ Kè Dea dò: Kuyie nni mpā dipānni sààrì, di mmònni n dòu bo m pènsirì ke yé nh ò peitémè initidabí ìkuò.

Kòo dè yu ke dò Sabunoo. ²¹ Kòo yíé kèpèité denitipobiré ké dè yu ke dò Dina.

²² Kuyie nyí nyè nDaseedi kpéi, kòo teennè kòo bo pié. ²³ Kòo peité denitidabiré, kébéi nke dò: Kuyie nni ndènnè ifei.

²⁴ Kòo dè yu ke dò Sosefu, ke dò: Ti Yiè nKuyie nha n yíé denitidabiré.

30:14 +mantidakòò: Dè kó yetebe bè do yé nyè teennè benitipòbè mbe kè bè puo (wénté Fecanyènfè 7:14).

Sakɔbu kpàrikèmè

²⁵ Dasɛɛdi peité diì mɔnni Sosefu kédeè, kè Sakɔbuu náké Damaa ke dò: M pã kuce kè ñ kò n cie.

²⁶ N duó m pobè nè m bí n da pĩ mutɔmmú bèè kpéí.

A yému m pĩ mmùu tɔmmú a cĩètè. ²⁷ Kè Damaa dò:

Kénté n dó ké da náké tì, m bantému fɔ̀̀ temè kè ti Yiè nKuyie nni n dòò mɛsàà. ²⁸ Kè Damaa dò: Náké n yóó

da yietí mù kè n da yietí. ²⁹ Kè Sakɔbu dò: A yému

n da pĩ mmèè botí mutɔmmú kàa wṹ í sũ. ³⁰ N do

yóó tuàkení kàa wṹ í sũ, kè ñ tùàkení kè ñ sũ. Mii te kè ti Yiè nKuyie nda dòò mɛsàà. Yóu di mmɔnni kè m

pĩ n kó mutɔmmú. ³¹ Kè Damaa beke Sakɔbu ke dò:

N yóó da yietí ba? Kòò dò: A í yó n yietí mùmamù.

Kàa yie n yóó da náké tì, n sɔ̀tè kéncɛmmù a wṹ.

³² Ò bée mɛmmɛ ke dò: M bo bate yíe nha pe nè sibɔ́

kécánné, dèè ã sisuò, nè dèè dò nyàùyàù dèè yó ntú n

kó tiyeti. ³³ A bo kɔ̀tení diì mɔnni káyà m pecɛnku,

a bo banté n náámmè timómmɔnti. Kàa ś nyipe nè

sibɔ́ dèè í m̀ake sisuò nè dèè í dò nyàùyàù kè dè bo

n kpɛyi miɛke, n dè yùúkúmu. ³⁴ Kè Damaa dò: N

yiemmu a bée ntì.

³⁵ Dɛ kó diyie mómmɔnni, kè Damaa bate ipe

nè sibɔ́ dèè ã sisuò nè dèè dò nyàùyàù, kéduó nho

bí. ³⁶ Kè bèe íté kémm̀ake mucèmmu yewe yètãati

kédéténè Sakɔbu.

Kè Sakɔbu nkpaá cɛmmú Damaa kpɛyi ìì kpaá,

³⁷ kéwaá ndetie mmarè detãati kó ibake, ké ì cìku

yepíè, ³⁸ kébúú ndɛ kó idéi iwṹ yè ndè, kè ì nkòrini

muyàà ke ì yàu ke dekù itòbè, ³⁹ ke péi sisuò kpɛyi nè

ìì dò nyàùyàù. ⁴⁰ Kè Sakɔbu mbaàti ìì ã sisuò nè ìì dò

nyàùyàù, ke cánnìnko.

Kè Sakɔbuu mɔɔte o kó kupecēnku kè kù ncáánnè Damaa kɔku. ⁴¹ Iwũɔ̀ ìì kpeń̀nì kè ì dɔ́ kédেকে diì mɔ̀nnì wèe méú nde kó ideí ì yɔ̀ ndè kè ì ndekù ke ì wùó. ⁴² Kè icĩrìyì dɔ́ kédেকে ò báá méú nde kó ideí. Mēmme kè icĩrìyì ntú Damaa kpɛyi kè ikpérìyì tu Sakɔbu kpɛyi.

⁴³ Kè Sakɔbuu kparikè mediè, kémɔɔte ipe nè sibɔ́ó péu, benitidatɔ̀mbè nè benitipotɔ̀mbè, yòyóbè nè sãmmarímúbè.

31

Sakɔbu ìtémè Damaa ciè kécoké

¹ Kè Sakɔbuu keè Damaa bí náámmè ke tú: Sakɔbu fiète ti cice kpàti nti, deè te kòò kpenke miè. ² Kòò yà Damaa yèmmè ténke í ò naatinèmmè mè do ò ndòmmè nè dimɔ̀nnì. ³ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Sakɔbu ke dò: Kò nha cice ciè bè da peítè dè. N yó nda bonèmu.

⁴ Kè Sakɔbuu yú Daseedi nè Dea dikpáà ò cēmmú dè o wũɔ̀, ⁵ ké bè nàké ke dò: N yà di cice yèmmè ténke í n naatinèmmè mè do ò ndòmmè, Kuyie n cice tũ nkù me nni m bonèmu. ⁶ Di yému m pĩrmè di cice mutɔ̀mmú nè n wērímu mumɔu. ⁷ Kòò n ciité, ke cèète n yeti kuce tepítè, Kuyie mme nyí yóu kòò n dòò meyei mmamè. ⁸ Ò yĩ diì mɔ̀nnì ìì ã sisuɔ̀ ì bo ntú n kpɛyi kè ìì pié ìì ã sisuɔ̀, kòò dɔ́ ìì dò nyàùyàù ì bo ntú n kpɛyi, kè ìì pié ìì dò nyàùyàù. ⁹ Kuyie nkuù cɔutè di cice wũɔ̀ ke n duó. ¹⁰ Ipe nè sibɔ́ó dè dèkù diì mɔ̀nnì, kè n yà nè tidɔ̀uhtì dèè ã sisuɔ̀ nè dèè dò nyàùyàù deè dèkùmè. ¹¹ Kè Kuyie ntɔ̀nnì n yú ke dò: Sakɔbu! Kè n dò: Nte mí. ¹² Kè di dò: Wénté káyà yebɔdakè nè ipe dèè dò nyàùyàù deè dèkùmè. N yàmu Damaa da dɔ̀òrimè. ¹³ Mĩ tu di Yiè nKuyie

nha do yà kù Betæedi, kéfíí nditári, kécóú mmekùò nké n náké a dó tì. Di mmònnì, íté kékò nha èi bè da pèité dì.

¹⁴ Kè Dasæedi nè Dea kè bè dò: Ti cice í yóó kú kè ti túóté dèmarè o cǐtè. ¹⁵ Ò ti wènté bepòðbè mbe, ke ti fité ke di ti díítí, bá wè í ti duó nwe do dò nké ti duó nyì. ¹⁶ Kuyie ncouté tì kpàtì ti cice borè ke da duó ntì tu ti kpèti ntì, tínti nè tì bí, dòò Kuyie nda nàké tì.

¹⁷ Kè Sakɔbuu báátí, kédee nho bí nè o pobè yòyóbè, ¹⁸ kètúóté o wũò nè o kpàtì timou ò pètè tì Mesopotamii, kékété kénkūnti o cice Isaki borè Kannahã. ¹⁹ Ke sǝ nDamaa kòte ke kēi o pe cìtì, kè Dasæedi yúúkú o bøkè. ²⁰ Kè Sakɔbuu souté Damaa Aramu botí kou, kéité bá ò í ò cau, ²¹ kètúóté o kperè demou kécoké, késénté kukó ndiekù Efadati, kékété, kénwetí Kadaadi tārì.

²² Diyie tāānnì yìè kè bèe náké Damaa Sakɔbu cokémè. ²³ Kòò túóté o kòbe, kētūnne Sakɔbu kémmake yewe yèyiekè, kóò nìnte Kadaadi tārì. ²⁴ Kè Kuyie nnáké Damaa, Aramu botí kou nè tidəuñtì ke dò: A báá dòò Sakɔbu tìmatì.

²⁵ Wè ò nìnte memme ke sǝ nSakɔbu cònné o touku Kadaadi tārì ìnkè, kè Damaa múnkee cónné o kòku, ²⁶ kébeke Sakɔbu ke dò: A n dòò ba, ke n souté? Ke túóté n kó besapàmbè ke dò nha kpà nke bè éí. ²⁷ Dè dòmmè kàa n souté, ke sòri ke coké, bá a í n nàké? Tì na n da ciemmu kéndiè, ke bie nyebàrè nè tikùtidùùtì kè dè naatì. ²⁸ A í yóu kè nh ərì n kó besapàmbè nè n yaàbí. A dòò dəyeyinkperè nde. ²⁹ M məkemmu muwērímú ke na nda dòò mēyeyi, kè Kuyie nha cice tū nkù né n náké keyènkè kèè pēēté ke tú m báá da dòò tìmatì. ³⁰ A dó mēcāā mmē ke bo kò nha cice cǐtè, dè né yīme kàa yúúkú m bøkè?

³¹ Kè Sakɔbu dɔ: N yĩkù a bo fietε mèmme a kó besapàmbè. ³² Wénté n kó benitìbè, kàa yà wèè borè a bókè bèè ò kùò.

Sakɔbu dɔ í yé ke dò nDasɛedi weè yè tùóté.

³³ Kè Damaa ta Sakɔbu kó kutouku, kéta Dea koku, kéta o kó benitipotɔmbè bedé kpɛti, ò í nyà mùmamù, kényè kéta Dasɛedi koku. ³⁴ Ké yé ba! Kè Dasɛedi weè yè tùóté ke sònnε yesánkònkè miεke ke kari ye ìnkè. Kè Damaa wammú titouti timou miεke kémónté. ³⁵ Kè Dasɛedi dɔ: N cice a miεke báá peike n yí mè nyitémè n kàrì, m bo n tǎnkù yeire nde.

Kè Damaa wammú kémónté. ³⁶ Kè dèe yonke Sakɔbu kòo nkpannè Damaa, ke tú: N càke ba? N dɔò òmme yei nkàa n tũ nnè kemieke? ³⁷ A fiému n nenti, a yà ba dèè tu a kpere? Benke de n kɔbe nè a kɔbe, kè bèè yà ké ti púté. ³⁸ M bo a cǐtè ke mɔke yebie nsipísidé ndi, m me nyí càáké a pedaà mari. ³⁹ Musǐmmù í pǐ nha òfè mafè, kè n fè tóní ke da benke, nh ɔɔ fè yietímu. Kàa m békú bè yúúkú ì kuyie nnè keyènkè, kè n da yietí. ⁴⁰ Kè fewentaafè m poté, kè musée nni m poté keyènkè, kè n ní nyié nke wúó. ⁴¹ Yebie nsipísidé ndi m bomè a cǐtè, ke pǐ mmutǔmmú yebie ntepiítè nè yènàà a kó besapàmbè kpéí, nke cǐmmú a wũɔ yebie nyèkuò. Kàa cèète n yeti kuce tepíítè. ⁴² Kè Kuyie, n yààrì Abarahammu dɔ tũ nkù, n cice Isaki dé kù dɔ í n teennè, a na nni m bèti n nou sinùmmù ndi. Kù me nyàmu n fèǔtémè a cǐtè, ke n teennè wenke keyènkè.

Sakɔbu nè Damaa bè taummè

⁴³ De mǎnni kè Damaa ò tǎíné ke dɔ: N kó besapàmbè tu bie, be bí tú n kpɛyi nyi, kè iwũɔ ìi ntú

n kpeyi, demou a mèn nwùó ndè tu n kperè nde. M me nyí yóó na kédòòndè mùmamù n kó besapàmbè nè be bí. ⁴⁴ Yóu kè ti tau mmí nnè fí nkédòò mebenkùmè mamè.

⁴⁵ Kè Sakɔbuu túóté ditàri kéfíí, ⁴⁶ kénáké o kɔbe ke dò: Waánnènní yetàrè! Kè bèe yè waanní kécóú nditácóú, kè bèe kari bemou di ñnkè kédi. ⁴⁷ Kòò di yu ke dò: Metaummè kó mebenkùmè kó ditácóú. Nè Damaa kó tináahti Yekaa-Saadutaa nè Sakɔbu kpeti Kadedi. ⁴⁸ Kè Damaa dò: Di ntácóú dii yó mbenkú mí nnè fí nti taummè.

Nè de kpéí nke bèe di yu ke dò Kadedi, ⁴⁹ kényí kè di yu ke dò Misipaa. Kè Damaa dò: Ti Yiè nKuyie nní nti wúó nti dèténè dii mònni titòbè. ⁵⁰ Kàa fěũnko n kó besapàmbè, ke tùóké betòbè, a nyé ke dò nhoniti weè í ti wúó, Kuyie nkuù ti wúó. ⁵¹ Kè Damaa dò: Nte ditácóú n còú ndi nè ditàri n fíí ndi mí nnè fí nti cuokè. ⁵² Di ntácóú nè di ntàri dè ntú ti taummè kó dibenkèrì. M báá dè pěěté kékote a bíékè kédòò meyei, a me mbáá dè pěěté kékotení m bíékè kédòò meyei. ⁵³ Kuyie nhAbarahammu nè Naɔò bè tũ nkù ni nti wúó!

Kè Sakɔbuu parikè kényú Kuyie nho cice Isaki dé kù yètìrì, ⁵⁴ kéféúté fěðfě Kuyie, kényú o kɔbe kè bèe cááké kényíé nditàri ñnkè.

32

¹ Kè dèe wenté dikũnweñni, kè Damaa ɔrí o kó besapàmbè nè be bí, kè ì pã mesàà nkékò.

Sakɔbu bàrmúmè Esayuu nè yeṗārè

² Kè Sakɔbuu sɔoté o cèmmu, kè Kuyie ntɔrèè ò co.
³ Kòo yè yà ke dà: Kuyie nkó dikàrì ndi diè. Mèmme
 ò dè yumè ke dò Maanaïmmu (dèè tu yekàrè yèdéè).

⁴ Kòo tɔ mbenitibè Seii Edɔmmu kó kutempē
 mmieke o kóo kótì Esayuu borè, ⁵ ké bè nàké ke dà:
 Di nàké n yìè nhEsayuu ke dà: A kóo tɔntì Sakɔbu
 kòte Damaa ciè nke, ke ke mbo ke tùðkenèni yíe. ⁶ Kè
 mɔke inààke nè sãmmarímúbè nè ipe nè sibɔɔ nè
 benitidatɔmbè nè benitipotɔmbè, ke tú fɛ̃ nho yìè
 nha ò cɔuté.

⁷ Kè Sakɔbu do tɔ mbèè wētení kóo nàké ke dà:
 Ti kòtemu ke yà a kóo kótì Esayuu, kòo kèríní nè
 behããpòmbè sikɔusìnàà (400).

⁸ Kè kufɔwáá nhauté Sakɔbu mediè nkòo toté bèè
 ò neínè yefĩrè yèdéè nè iwũɔ ò do tɔ ì, ipe nè sibɔɔ,
 inààke nè yòyóbè. ⁹ Kè náá nke tú: Kè Esayuu
 kùɔ diĩnni mari, diterii coké. ¹⁰ Kè Sakɔbuu bántè
 Kuyie nke dà: Kuyie n yààrì Abarahammu nè n cice
 Isaki do tũ nkù, fɛ̃ n nàké ke tú: Wēte a ciè, a kɔbe
 borè kè ò da dɔɔ mɛsàà. ¹¹ N yí mǎnnè mɛsàà nha
 do yē nha yó n dɔɔ mè ke mè dɔɔ, mí nha kóo tɔntì.
 N do senti kukó nSuditēē ke pikú m pààti mǎa ndi,
 di mmònni ke naá nyefĩrè yèdéè. ¹² N deeténè n kóo
 kótì Esayuu, n yĩèkù ò bo kɔtenímè mme ké n kuɔ nè
 m pobè nè m bí. ¹³ A do béïmmu ke dò a yó n dɔɔ
 mɛsàà, nkè n yaábíi sũũ nkéndò ndámèèrì nùù kó
 mubirímú, bá bè báá na ké ì kàa.

¹⁴ Kè Sakɔbuu báté deborè kéyié, kédeite ò do
 mɔke dè mieke ò yóó pǎ dè o kóo kótì Esayuu.
¹⁵ Sibɔniisi sikɔusidé (200) nè yebɔdakè sipísidé
 nè ipeni sikɔusidé (200) nè yepedakè sipísidé
¹⁶ nè yòyóbè beniibe bèè tɔ ibí sipísitǎati nè bè
 bío nè inaani sipísìnàà nè yenaadakè tepítè nè

sāmmarímúbè niibe sipísidè nè isāmmarímbí tepíítè.
¹⁷ Kòò dè toté dè tǎntì dè tǎntì, kédúú nho tǎmbè ké
 bè nàké ké dǎ: Niiténè kè mǎfiè nní nsoké di cuokè.

¹⁸ Kòò náké oketiwe ké dǎ: Kè n kóo kótì Esayuu
 da conè ké beke ké tú: We nda te? A kǎri ké? We nte
 iwũ ì ì ní a ìkè? ¹⁹ A dǎ: A kóo tǎntì Sakǎbu weè dè
 te, ké dè nda pǎ ké tǔnní.

²⁰ Kè Sakǎbu me nnáké odérì nè otǎánwè nè
 besombè bèè tǔ nke dǎ: Kè di yà n yiè nhEsayuu di
 me nhò náké ké dǎ: ²¹ A kóo tǎntì Sakǎbu tǔnnímu.

Sakǎbu do náánnè o yèmmè mme ké tú, yepǎrè
 yie mbo bónkǔnnè o mièké, kè tí mǎá kòo n cǎuté nè
 diwèi. ²² Kè bèè kéténnè yepǎrè kè wenwe nkpaá dè
 kó keyènkè bè bàtè dè.

Sakǎbu manèmè Kuyie

²³ Mèmmè kòò íté dè kó keyènkè kétéúóté o pobè
 bedé nè o nitipotǎmbè bedé nè o bí tepíítè nè demǎá
 ké bo sénté tipètì-yèrì, bè tu kùù kó nSabǎki. ²⁴ Kòò
 bè sée nkukó nkéséennè o mǎké dèè kó dimǎá, ²⁵ ké
 ndè kpaá omǎá kényiè nke maùnè onitì mǎu nè
 kukǔnwentóo. ²⁶ Kè dè kóo nìtì nsǎ nwè í yóó na
 Sakǎbu, képoté o kpeyuu kòo naá ndikpènnì. ²⁷ Kè
 dè kóo nìtì dǎ: N yóu kè m pǎtè! Kè Sakǎbu dǎ: Kǎa
 í m pǎ mǎsàà m báá da yóu. ²⁸ Kè dè kóo nìtì beke
 Sakǎbu ké dǎ: A yètìrì tu ba? Kòò dǎ: Sakǎbu. ²⁹ Kòò
 dǎ: Bè ténké í yó nda yu ké tú Sakǎbu, bè yó nda tú
 Isidayeerì nwe, ké yé a manèmè ti Yiè nKuyie nnè
 benitibè ké na. ³⁰ Kè Sakǎbu dǎ: N da báámmu n
 náké a yètìrì, kòò dǎ: Ba nte kǎa m bèkú n yètìrì?

Ò me nyí kòò dǎ mǎsàà. ³¹ Kè Sakǎbu dǎ: N yà
 Kuyie nke kpaá fòu. Mèmmè kòò yú dè kó dibòrì
 ké dǎ Penniyēdi (dèè tu ti Yiè nKuyie nyìkè). ³² Kè

dèe wenté kè Sakɔbu nsenti Penniyɛɛdi kó kukó nkè diyiè yènní kòò cènti dikpěnni. ³³ Dèe te nè yíenní kè Isidayɛeribe í yo nfeǝfè kpɛyuu kó kumaa nke yé ti Yiè nKuyie ndo de mpotémè Sakɔbu.

33

Sakɔbu conèmè Esayuu

¹ Sakɔbu yà diì mǝnni Esayuu duunnímè, kè neínè behǎǎpǝmbè sikǝusìnàà (400), kètótí ibí Dea nè Dasɛɛdi nè benitipotǝmbè bédé, ² kéníí nhonitipotǝmbè nè be bí, Dea nè o kpɛyi kè bè mpokoo, Dasɛɛdi nè Sosefu kè bè ntũ. ³ Kòo niité o mǝmmu mbe ìikè, káyà o kóo kótí Esayuu, kénínkóo o ìikè kuce mǝyiekè kè yàa tǝǝnnènkò ò borè. ⁴ Kè Esayuu cokéní kóò ǎrí, kè diwèli bè auté, kè bèe kuó mbédé. ⁵ Kè Esayuu yà benitipòbè nè ibí, kébekè kè dǝ: Ǟmbè mbe biè mbèè da neínè? Kè Sakɔbu dǝ: Ti Yiè nKuyie m pǎ bǝmbè mí nha kóo tǝnti.

⁶ Kòo nitipotǝmbèe tǝǝnní nè be bí kénínkóo o ìikè. ⁷ Kè Dea tǝǝnní kénínkóo o ìikè nè o bí. Kè Dasɛɛdi nè Sosefu kè bè múnkɛɛ mɛ nyí. ⁸ Kè Esayuu o beke kè dǝ: A dó kédǝǝnè ba m mǝ n conè ìi wũǝ? Kòò dǝ: N dó fǝ n yiè nhá n cǝuté mɛsàà mmɛ. ⁹ Kè Esayuu dǝ: M mǝkè kè dè sũmu n nantè, nte a kpɛɛ. ¹⁰ Kè Sakɔbu dǝ: N da báámmu, kàa n cǝutému, cǝuté m pǎrè, n da yà kè dè dò n yà Kuyie nku, kè yé a n cǝutéme nè diwèli. ¹¹ N da báámmu cǝuté n da pǎ dè, ti Yiè nKuyie nni n dǝǝmu mɛsàà, kè m mǝkè demǝu.

Kè Sakɔbuu yetoo kè Esayuu cǝuté. ¹² Kè Esayuu dǝ: Íténè kè tí nei kékò. ¹³ Kè Sakɔbu dǝ: N yiè nha yému kè dò nyibí kpaá yǝǝ, kè ipe bo nè inǝǝkè nè tinaabiiti, kè ti ì kèténè mɛcǎǎ ndiyiè mari máà ì bo

kú. ¹⁴ Fǝ n yiè nhá niité, mí nha kóo tǝnti kè nni ntũ mmeɣǝǝmmè nè iwũǝ nè ibí kétuǝkoo a cie Seii. ¹⁵ Kè Esayuu dǝ: M bo da yóunè n kó benitibè mabè. Kè Sakǝbu dǝ: Kè bèe dǝǝ ba? Fǝ ncénke n cǝuténè diwèi. ¹⁶ De kó diyiè dimáǝ mieke kè Esayuu kété kénwèti Seii. ¹⁷ Kè Sakǝbuu kǝte Sukǝti kémaǝ tǝcǝtè, kédǝǝ o wũǝ titouti. Dèe te kè bè yu de kó dibòri ke tú Sukǝti (dèe tu titouti).

Sakǝbu bàtémè Sisemmu

¹⁸ Sakǝbu de nyité Mesopotamii, kétuǝkenè kukǝñnaatí Sisemmu Kannahǝ kó ketenkè, kékari dihei mànkú, ¹⁹ kédonté ketenkè mǝdítibii ntekǝtè (100) Amǝ bí borè, ì te ketenkè Sisemmu, kécónné o touku, ²⁰ kémaǝ diwũǝtǝnni, ké di yu ke dǝ Edi-Edowǝ-Isidayǝri (dèe tu ti Yiè nKuyie nyIsidayǝribè tũ nkù).

34

Bè pǝrmè Dina ke duǝnè

¹ Diyiè mari kè Dina, Dea kóo sapǝǝ nyè ke bo dǝu ndihèi kó besapǝmbè. ² Kè Efibe kóo kpǝtì Amǝ kóo dapǝǝ Sisemmuu ò yà, kóo pǝ nkéduǝnè, ³ kóo pǝnsirì mǝdiè, kéndó kényũǝ nhosapǝǝ nyèmmè. ⁴ Mǝmmè Sisemmu nàkémè o cie Amǝ ke dǝ: Kǝte kényǝ osapǝǝ nyie nyembè, n dǝ kóo puokemu.

⁵ Kè Sakǝbuu keè Sisemmu duǝnèmè Dina, ke sǝ nho kó bǝdapǝmbè bo kupaku ke cǝmmú iwũǝ. Kòò ndò nyúóó ke kǝmmú bè bo konnìmé.

⁶ Kè Sisemmu cie Amǝ kǝte Sakǝbu borè ke bo ò nàké. ⁷ Kóo kó bǝdapǝmbè nkũntinì kupaku kékeè dèe dǝǝ, kè dèe bè yonke, kè bè mieke pǝike, ke yé Sisemmu dǝǝmè dèe tu isǝke Isidayǝribè mieke,

ke duónè Sakɔbu kóo sapàà, dèè do ci Isidayeeribe cuokè. ⁸ Kè Aməo dɔ: N kóo dapàà nSisemmu yèmmè mèè ta di kóo sapàà, di we nhò duó nkòo puoke. ⁹ Ti wènnénè kè tí mpuokú di kó besapàmbè kè di puokú ti kɔbe. ¹⁰ Kè tí nwè nke bo, kè dihèi ntú di kperi, kè di ndəəri kupotaá nke məke sibaa.

¹¹ Kè Sisemmuu náké osapàà ncice nè o tãbè ke dò: Kè di n dòò mesàà nke beke dèè kó dimàà n di duó.
¹² Kè di n yiennè di kóo sapàà nke beke tipocònti kè ti deu ke mamè nè yepārè n di duó.

¹³ Kè Sakɔbu kó bedapàmbèè náké Sisemmu nè o cice nè mecii nke yé ò pĩmmè be tãũ Dina nè muwẽrímú ke duónè. ¹⁴ Kè bè dò: Ti báá na kédúó nti tãũ wèè í cãnté, dè tu mɛyɛi mmɛ ti borè. ¹⁵ Ti í yóó yie ndi yẽ mmù, kè di í cãmmú benitidaabè bɛmɔu. ¹⁶ Dɛ mɔnnì ndi ti bo di duómme ti kó besapàmbè, kètúóké di kɔbe, kè ti ñwẽ nke bo, kénáá nkubotí kumáà. ¹⁷ Kè di mɛ nyete ti yẽ mmù tí túóté ti tãũ kèpèēté.

¹⁸ Aməɔ nə o birɛ Sisemmu kɛ bɛɛ pɛnsiri dɛ kɔ tináàntì. ¹⁹ Bá odapàà nyí nhɔɛ ɔ̀ bo dɔ̀mɛ̀ bɛ̀ bɛ́i ntì, kɛ yé ɔ̀ dómɛ̀ osapàà mmedie. Bè do we ntá okpààti cɛ̀tɛ̀ mieke kɛ̀ dɛ̀ pɛ̀ɛ̀tɛ̀ bɛ̀tɔ̀bɛ̀. ²⁰ Aməɔ nə o birɛ Sisemmu, kɛ bɛɛ kɔtɛ diheɪ kó dibòrì, kénáké bɛ kɔbɛ kɛ dɔ: ²¹ Benitibɛ biɛ ntu diwèl kɔbɛ mbɛ, yóunɛ̀ kɛ̀ bɛ̀ mbo ti ɛ̀i, kɛ dɔ̀ori kupotáá, diheɪ í kɛ́nnì, kɛ̀ ti rɛ̀puokú bɛ̀ kó besapàmbɛ̀, kɛ̀ bɛ̀ puokú ti kɔbɛ. ²² Bè tu, kɛ̀ ti yie mbɛ̀ yɛ̀ mmù, kɛ̀ cǎmmú benitidaabɛ̀ bɛ̀mɔ̀u, bɛ̀ bo ti wɛ̀nnénɛ̀ kɛ̀ ti naá nkubotì kumáá. ²³ Kɛ̀ ti yie mbɛ̀ yɛ̀ mmù, kɛ̀ bɛ̀ ti bonɛ̀, tɛ̀i yóó tieke bɛ̀ wũɔ̀ nè bɛ̀ kpɛ̀rɛ̀ dɛ̀mɔ̀u bɛ̀ mɔ̀ke dɛ̀.

²⁴ Bèè kó dimàà bo deborè kè bèè yie nhAməə

nè o birɛ Sisemmu bè nàké tì, kè diheì diməu kó benitidaabè cāmmú. ²⁵ Diiyè tāǎnni yiè, dè dòkɛ yóu dii yiè kè bè kàri kɛ í yě tìmatì, Simmɛǎǎ nè Defii Dina tābè kè bèé túóté bɛ kpàrise kéta diheì kékuə benitidaabè bəmou, ²⁶ kékuə Aməo nè o birɛ Sisemmu, kédeite bɛ tāũ Dina Sisemmu cǐtètè kékònnè.

²⁷ Kè Sakəbu bí tɛi íté kétúóté tikúnɛnti nè diheì kpɛɛ, kɛ yě bè pǐmmè bɛ tāũ nè muwérímú kɛ duónè, ²⁸ kékpaa kɛ bɛ pɛ nè bɛ nààkɛ nè sāmmarímúbè nè dèè kó dimàà bo diheì nè depaa, ²⁹ kéhéi bɛ kpàti timəu, bɛ bí nè bɛ pobè nè dèè kó dimàà bo bɛ cǐi miɛkɛ.

³⁰ Kè Sakəbuu náké Simmɛǎǎ nè Defii kɛ dà: Di n càkɛmu, kè ñ naá nhoyeiwe Kannahā kəbɛ nè Pedisiibɛ bɛ ìkè. N kəbɛ í sũ, bè yóó tímmu kɛ n dokénè, kɛ n na, kɛ n kuə nè n cǐtètè tɛmou. ³¹ Kè bè dà: Tì na nyóu kè bèé wénté tì tāũ onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabàà?

35

Sakəbu itémè Sisemmu kékote Betɛdi

¹ Diiyè mari kè Kuyie nnáké Sakəbu kɛ dà: Íté kékote Betɛdi kɛ m maá diwũǎtənni, n do dɛ nda ben kɛ m maá a do cokùnè dii mənni a kóo kóti Esayuu.

² Kè Sakəbuu náké o cǐtètè kəbɛ nè bèè do ò bonè bəmou kɛ dà: Bənténko yəbəkè kéwénkúnne dimáà, kéceetɛ di yààti. ³ Báátínè kè tí kote Betɛdi kémaá diwũǎtənni Kuyie nkɛí, kɛ yě kuə do n teennèmè n do áàri dii mənni, kɛ nni mbonè n cèmmu mumou miɛkɛ.

⁴ Kè bèe duó mbe bøkè yemou Sakabu nè be māmánnè bè do tũś dè be to, kòo dè kũnné mutie diemù také Sisemmu, ⁵ kèpěēté. Kè Kuyie mbonté kufōwáá nyehékè yèè dè tǎké, bá bè í ndàátí kè bè tũnnè.

⁶ Sakabu nè o kabe bemou kè bèe tuoke Duusi bè tu dè Beteedi, Kannahāā kó dihei, ⁷ kémaá diwũstònni kè di yu ke dō Kuyie-mbo-Beteedi, ke yé kù do de nhò benkemè kumáà ò cokùnè dìi mǎnni o kóo kótì.

⁸ Kè Deborah, Debekaa kóo yuàrìi kú kè bèe ò kũnné Beteedi také, mutie diemù mamù yuu, bè tu mù yedabùò nkōmu.

⁹ Sakabu kũntiní dìi mǎnni Mesopotamii kè Kuyie nyíé kóò benke kumáà, kóò pǎ mesàà. ¹⁰ Kóò nàké ke dō: A yètìrì tu Sakabu nwe, di mǎnni ke yó ntú Isidayeri.

Mēmme Kuyie nhò yúmè ke dō Isidayeri. ¹¹ Kè kùu ò nàké ke dō: Míi tu Kuyie nke kpeñni. A bo pié kàa botíi sũũ nkàa naá nyibotí péu cice, kè bekpààtìbèe yènni i mieke. ¹² N duó ndiì èi Abarahammu nè Isaki, m bo di nda duó nké di duó nha yaàbí.

¹³ Kuyie nhò nàké mēmme kédeè kéíté. ¹⁴ Kè Sakabuu fíi nditári, kécóú mmekùò nnè menàà nke bo ndennini, ¹⁵ kényú Kuyie ndo ò nàánnè dìi bòrì ke dō Beteedi (dèè tu Kuyie ncǐtètè).

Dasēdi pèimè Bensamē kékú

¹⁶ Sakabu nè o kabe kè bèe íté Beteedi, kénkpaá díetirìnnè sàmǎpó Efadata, kè Dasēdi ndó kèpèitè kè dèe yonke mediè. ¹⁷ Kè debire nyetini wèè ò peinko kòo nàké Dasēdi ke dō: Bá nyièkù a wètè ke pèitè denitidabire nde.

¹⁸ Kè Daseedi mmaunè mukũũ nkéyú debire ke dò: Beni-Oni (dèè tu: Meyei mbire). Kè Sakɔbuu dè yu ke dò Bensamée (dèè tu kubakù yóú).

¹⁹ Kè Daseedii kú kè bèè ò kũnné Efadata kó kuce, bè yu dè yíe nke tú Betideemmu. ²⁰ Kè Sakɔbuu cónné ditári Daseedi fāti ĩnkè ké dì yu ke dò Daseedi fātitāri, kè dì kpaá bo nè yíenní.

²¹ Kè Sakɔbuu íté deborè kékari Mikidaa-Edée, ²² kэмbo de kó diheì kè Dubenni duónè Bidaa oni-tipotǎnti o cice po wè. Kè Sakɔbuu keè, kè dèè ò yonke.

Sakɔbu do mǎke ibí tepítè nè ìdèi nyi. ²³ Kè Dea kó ibí tú: Dubenni, Sakɔbu kóò Po nè Simmeǎǎ nè Defii nè Sudaa nè Isakaa nè Sabunǎǎ. ²⁴ Kè Daseedi kpéyi tú Sosefu nè Bensamée. ²⁵ Kè Bidaa Daseedi nitipotǎnti kpéyi tú Danni nè Nefutadii. ²⁶ Kè Sidipaa Dea kóo nitipotǎnti kpéyi tú Kadi nè Asée. Sakɔbu nitidabí nyi ò pié ì Mesopotamii.

Isaki kumè

²⁷ Kè Sakɔbuu tuǎke o cice Isaki borè Mammudee, dèè tǎkénè Kidiya-Adiba. Bè tu dè yíe nhEbunǎǎ. Abarahammu nè Isaki bè do borè. ²⁸ Isaki do mǎke yebie ntekǎùtè nè sipísini (180) ndi, ²⁹ ò do yóó kú ke kòtè mediè mme. Kòò bí Esayuu nè Sakɔbu kè bèè ò kũnné.

36

Esayuu kàrimè Edammu

¹ Nte Esayuu bè tu wè Edammu o kó kufuku: ² Ò do puoke Kannahǎǎ kó benitipòbè mbe, Ada Edonni bire, Itiibe kó kubotí kou, nè Odibamaa Ana bire, wèè yààrì tu Sibeǎǎ Efiibe kó kubotí kou ³ nè Basimati Isimayeri bire Nebayoti tǎũ. ⁴ Kè Ada peité

Edifasi, kè Basimatii peité Deuyeedi. ⁵ Kè Odibamaa peité Yeusi nè Yaedammu nè Kodaa Esayuu nitidabí nyi ò pié ì Kannahãã.

⁶ Kè Esayuu túóté o pobè nè o nitidabí, nè o nitipobí nè bèè kó dimàà bo o cīētē nè o wūš nè ò pētē dèè kó dimàà Kannahãã, kékote diheì terì kédéténè o nantè Saköbu. ⁷ Bè do mōke tikpàti nti mediè, mbè báá na kénwě nke kari, bè bo kèè tenké í sànnè be wūš. ⁸ Kè Esayuu bè tu wè Edømmuu kòo kōte kémbo Seii tārì.

Esayuu kó kufuku

⁹ Nte Esayuu wèè tu Edōmiibe yààrì wèè do bo Seii tārì o fuku: ¹⁰ Edifasi Ada birè nè Deuyeedi Basimati birè.

¹¹ Edifasi bí tú: Temaa nè Omaadi nè Sefoo nè Katammu nè Kenasi. ¹² Timuna do tú Edifasi pocēnni ndi, kóò peité Amadeki. Ada Esayuu pokù yaàbí nyi.

¹³ Deuyeedi bí tú: Naati nè Sedaa nè Samaa nè Misaa. Basimati Esayuu pokù yaàbí nyi. ¹⁴ Nte Odibamaa Ana birè, Sibešš yaàbirè Esayuu pokù bí: Yeusi Yaedammu nè Kodaa.

¹⁵⁻¹⁶ Nte Esayuu yaàbí ì di tikpàti: Temaa nè Omaa nè Sefoo nè Kenasi nè Kodaa nè Katammu nè Amadeki. Bèè do tú bekpààtibè Edømmu, Esayuu nè o pokù Adaa be kóò Po Edifasi bí nyi.

¹⁷ Naati nè Sedaa nè Samaa nè Misaa bè do tú bekpààtibè mbè Edømmu. Esayuu nè o pokù Basimati be birè Deuyeedi bí nyi.

¹⁸ Yeusi nè Yaedammu nè Kodaa bè do tú bèè baké bè mbè. Esayuu nè o pokù Odibamaa Ana birè be bí nyi.

¹⁹ Esayuu yaàbí nyi ìì do tú Edəmiibe kó bekpààtìbè.

²⁰⁻²¹ Seii botí kou bè tu wè Oditi o yaàbí, ìì do keté kəmbo Edəmmu. Ɔriibe kpààtìbè do tú: Dotāā nè Sobadi nè Sibeṣṣ nè Ana nè Disṣṣ nè Eṣṣṣ nè Disāā. ²² Kè Dotāā bí ntú: Ɔri nè Emammu kòo tãũ ntú Timuna. ²³ Kè Sobadi bí ntú: Adifanni Manaati nè Ebaadi nè Sefoo nè Onammu. ²⁴ Kè Sibeṣṣ kpɛyi tú Aya nè Ana. Ana weè do pèté tebintè tonnitè dikpàa cuokè, ke cəmmú o cice Sibeṣṣ sāmmarímúbè. ²⁵ Ana bí tú Disṣṣ nè denitipobire Odibamaa. ²⁶ Kè Disṣṣ kó ibí ntú: Emmutāā nè Esibanni nè Itidanni nè Kedanni. ²⁷ Kè Eṣṣṣ kpɛyi ntú: Bideanni nè Safāā nè Akanni. ²⁸ Kè Disāā kpɛyi ntú Uusi nè Adanni.

²⁹⁻³⁰ Oriibe bèè do di tikpàti Seii beè tu: Dotāā nè Sobadi nè Sibeṣṣ nè Ana nè Disṣṣ nè Eṣṣṣ nè Disāā.

³¹ Isidayɛɛribe mu ndo í məkè dii mōnni okpàati kè bèè ntəu tikpàti Edəmmu tenkè ke feimmu betəbè, nte be yètè: ³² Beṣṣ bire Bedaa Dinabaa èi kou, weè do keté kətə tikpàti Edəmmu, ³³ kékú kè Bosedaa èi kou Sedaa bire Yobabuu cəuté tikpàti. ³⁴⁻³⁹ O kó difōnkúò kè Temaa èi kou Usammuu cəuté tikpàti, kékú kè Afiti èi kou Bedadi bire Adadii cəuté tikpàti, kékú, weè do dokénè Mandiyāābe Məabu tenkè miəkè ké bè na. O kó difōnkúò kè Masedekaa èi kou Sāmudaa cəuté tikpàti, kékú kè kukó ndiekú kó dihei Deobəti èi kou Saudii cəuté tikpàti kékú, kè Akibəṣṣ bire Baadi-Ananni cəuté tikpàti kékú. Kè Pauu èi kou Adadii cəuté tikpàti, weè do puoke Matideti kóo sapàa Metabeyɛedi. O pokú yṣ kóti yètiri do tú Məsaabu.

⁴⁰⁻⁴³ Esayuu weè tu Edəmiibe yààri. Nte de kó bekpààtìbè yètè: Timuna nè Adifaa nè Yeteti nè

Odibamaa nè Edaa nè Pinɔɔ nè Kenasi nè Temaa
nè Mibisaa nè Makidiyɛɛdi nè Idammu. Edɔmiibe
kpààtìbè mbe bá wè nè o èi.

SOSEFU KÓ TINÁÀNTÌ

37

Sosefu yàmè tidəuñtì

¹ Kè Sakɔbu mbo Kannahãã o cice do borè. ² Nte Sakɔbu bí kó tináàntì. Sosefu do mɔke yebie ntepiítè nè yèyiekè ndi, kénneitinè o kó bekótíbè Bidaa nè Sidipaa Sakɔbu pobè bí, kè bè cɛmmù iwũɔ, kè Sosefu kũũnní ke náá nho cice o kó bekótíbè náante tìi náànyeiti. ³ Sakɔbu do dó Sosefu nwe kè dè pɛɛtè o bí tɛi ke yé ò do ò pɛitémè o kótì cuokè nke, kòò yá ndiyaabòrì sààrì iníeke kperi. ⁴ Kòo kó bekótíbè yà o cice ò dómè mediè, kè be mieke nhò pèi, bá bè í nhò dónè tináàntì.

⁵ Diyiè marì kè Sosefuu duó tidəuñtì kénáké o kó bekótíbè. Kè be mieke dòke ò peike. ⁶ Nte de kó tidəuñtì do tú mù: ⁷ Kòò dò: N duó kè ti bo kupaku nku ke bou yeyobuo, kè n kperi cómmú de cuokè, kè di kpeye di cɛɛtè ke nínkú di ìlkè, kè be mieke dòke ò peike. ⁸ Kòo kó bekótíbè dò: A yèmmè dò nfɔ́ò yóó ti baatè, kénáá nti kóo kpààtàà?

Kè be mieke dòke ò peike nè ò yàu tìi dəuñtì ke bè náá nti kpéi.

⁹ Kòo yíé duó tidəuñtì teti, ké bè nàké ke dò: N yà tidəuñtì teti nti. Diyiè nè otánkù nè siwãã tepíítè nè temáà kè dè nínkú n yìlkè.

¹⁰ Kòo tì nàké o cice, kòo ò kpannè ke dò: Ba nkó tidəuñtì nti? A yèmmè dò mmí nnè a yɔ nè a kó bekótíbè ti bo nínkú a ìlkàà?

11 Kòò kó bekótíbè miéke nhò péì, kòò cice yie me ntoti o yèmmè de kó tidəuñtì ìnkè.

Sosefu kó bekótíbè ò fitémè

12 Diyiè mari kè Sosefu kó bekótíbèe kote Sisemmu kécēm̄mú be cice wũḥ. 13 Kòò cicee ò yu, ke dò: M bo da tḥ nkàa kote Sisemmu káyà a kó bekótíbè cēm̄mú dè iwũḥ. Kòò dò: Ẹḥ. 14 Kòò cice dò: Kote Sisemmu káyà be kōnnaatí, káyànè iwũḥ, kēwētēnì ké n náké dè dōmmè.

Kè Sosefuu íté Ebunḥó kékote Sisemmu. 15 Kè òmḥu ò yà kòò àrì dikpàa miéke. Kè de yiè nhò beke ke dò: A wanti ba? 16 Kè Sosefu dò: N wanti n kó bekótíbè mbe, n náké be cēm̄mú dè be wũḥ. 17 Kè de kóo nìtì ò náké ke dò: Bè í kpàa dié. N kèè kè bè tu bè kòrì Dotāā.

Kè Sosefuu kote Dotāā ké bè yà. 18 Kè bèè ò yàní mēdētīmè kédake ke bo ò kùò, 19 kēnnāá mbetḥbè ke tū: Ntēnè tidəuñtì yiè nke kérínì. 20 Yóunè kè tí ò kùò kédootóo tēbinte miéke, ke dò musīm̄mú muḥ ò pī, nkáyà o dəuñtì yóó yīmè.

21 Kè Dubennii keè kéyete ke dò: Ti báá ò kùò.

22 Ānnénè we tēbinte tiē mmieke! Di báá ò kùò.

Ò do dḥ kóò dēetēmu kóò kpēnné o cice borè.

23 Sosefu tūḥkoo diì mōnnì o kó bekótíbè borè, kè bèè ò pī nkédáté o yaḥbòrì sààrì iníéke kperi. 24 Kóò dootóo tēbinte miéke, de kó tēbinte do í ā mēniē mbá sām̄pó. 25 Be dèè mēm̄me kēnkari ke yo nkáyànì Isimayēribe kè bè boní Kadaadi ke deke yòyóbè ke tḥ tihúúntì nè mēkùḥ nnè detie nke kəri Esibiti. 26 Kè Sudaa dò: Ti yóó səri kēkuḥ ti nantè káyà ba? 27 Tí ò fiténè Isimayēribe ti báá ò kùò, ò tu ti cīētè kou nwe, ti nantè, kè ti wē mmeyĩ mēm̄máa.

²⁸ Kè bèe yie nkóò dènnení tebinte kéfíténè Isimayeeribe medítibii nsipísidé kè bèe ò kònnè Esibiti. ²⁹ Kè Dubenni wētení késíéké tebinte kénsó nSosefu í dè kpaá. ³⁰ Kòo yèmmèe caàrè kòo kēté o yaàbòrì, kēwēte o kabe borè ke dò: Debire í dè kpaá, n yóó yĩme?

³¹ Kè bèe kuɔ dibɔdaà kétúóté Sosefu yaàbòrì kétéi meyi, ³² ké di duónko be cice ke dò: Nte ti yà dii yaàbòrì, wénté káyà a bire kperi bá nni ndi. ³³ Kòo di banté, ke dò: M bire yaàbòrì ndi. Musĩmmù mamù muù ò pĩ nke càáké.

³⁴ Kòo kēté o yaàbòrì kédáátí tifòtònti, kékari o bire kũũ nkè dèe mɔnte. ³⁵ Kòo kó bɛdapàmbè nè o kó bɛsapàmbè kè bèe ò bàmmú kòo yete ke dò: N yó n kuèmmu m bire ke yàa dè sònténko kudɔnkù, kénkuò.

³⁶ Kè Isimayeeribee kote kéfíténè Sosefu Potifaa, behããpàmbè bèe baà Esibiti kóo kpààti be kóo kòti.

38

Sudaa nè o còkù Tamaa be kó tináànti

¹ De mɔnni kè Sudaa íté o teblí borè kékote Adudammu Idaa borè, ² káyà osapàà mmòu, Kannahãã kou bè tu wè Suaa bire kóò tùóté képuoke. ³ Kòo púó nképeité denitidabire kòò dè yu ke dò Ee, ⁴ kényíé kápúó nképeité denitidabire ké dè yú ke dò Onaa, ⁵ kényíé kápúó nképeité denitidabire ké dè yu ke dò Sedaa. Ò do bo Kesibu nwe kóò peité.

⁶ Kè Sudaa túóté onitipòkù bè tu wè Tamaa kóò puo nho kóò Po Ee. ⁷ Kè Ee ndɔori dèè í wenni ti Yiè nKuyie nkè kùu ò kùu. ⁸ Kè Sudaa náké Onaa ke dò:

Túóté a kóo kótì pokù, kòo pié ibí kè ìi sɔɔtɛ a kóo kótì cīɛ̀tè.

⁹ Kè Onaa nyé ke dò nweè í yó nte ibí, ke ní ò duónè kédèite kényenke ketenkè, kòo báá pèité ibí o kóo kótì. ¹⁰ Kè de kó mɛdɔ̀rìmmè yonke ti Yìè nKuyie nkè kù múnkɛɛ ò kùɔ. ¹¹ Kè Sudaa náké o còkù Tamaa ke dò: Kò nha cice borè kémbaà Sedaa bo kótémè. Ò do yīèkù Sedaa bo kúmè mmɛ o kó bɛkótíbè kōmɛ. Kè Tamaa kò nho cice cīɛ̀tè.

¹² Kè dèe mɔ̀nte kè Sudaa pokù Suaa birɛɛ kú, kòo kari mukũ nkédeè. Nè o népo Idaa Adudammu kè bèe kɔte Timuna ke bo yà bè kēĩ dè o pe cìtì. ¹³ Kè Tamaa keè o còkù kòrimè Timuna o pe cìtì kēĩ, ¹⁴ kédèite tikúpoyààtì kédátínnè o ìikè kuyààkù, kékɔte kénkari Enaĩmmu èi mánku, Timuna kó kuce ke yé ò do yàmè Sedaa kòtémè bá bè í wè nhò duó nkòò bo ò yenke. ¹⁵ Kè Sudaa ò yà kényé ke tú onitipòkù wèè dɔuti dɔutinè wènwe benitidaabè, ke yé ò dàátímè o ìikè kuyààkù. ¹⁶ Sudaa í nyé ke dò nho còkù nwe, kékétóo o borè ke dò: Yóu kè n da duónè. Kòò dò: Kàa n duónè a bo n duó mba? ¹⁷ Kòò dò: M bo da duó ndibɔ̀bii. Kòo nitipòkù dò: Ẹ̀ɛ, á né dɔú nha kperɛ marè, kàa duɔnní dìì mònñi dibɔ̀bii á dè tùóté. ¹⁸ Kòò dò: N yóó da duó mba? Kòò dò: A cannimè nè a ɔũ nè a pààti.

Kòo dè nhò duó, kòò duónè, kòo púó, ¹⁹ kéíté kékò nkédáté kuyààkù kédáátì tikúpoyààtì. ²⁰ Kè Sudaa tōnnènni tɛbuɔ̀tè o népo Idaa Adudammu kou kòò bo cɔutóo o nɛnti, bá wè í nhò yà, ²¹ kébeke dɛborè kɔbe ke dò: Yé onitipòkù wèè dɔuti dɔutinè benitidaabè, ke ɔ̀ nkari diɛ? Kè bè dò: Onitipòkù mɔ̀u í buoté diɛ ndiyiè mari ke dɔuti dɔutinè benitidaabè.

²² Kòò wēte kénáké Sudaa ke dò: N yí ò yà, kè bèè dè bo kè bè tu onitipòkù mǎu keté ke í dè buoté diyìè mari ke dǎuti dǎutinè benitidaabè. ²³ Kè Sudaa dò: Wèe kǎtenè tinènti, ti báá yóu kè bè ti daá, n da duómmu tǎbuotè kàa kǎte koò mǎnté.

²⁴ Kè dè mmǎke betǎǎbè bètǎǎti, kè bèe náké Sudaa ke dò: A cǎkù dǎuti dǎutinè benitidaabè mbè ke pùó. Kòò dò: Dennenní we kóò cóu.

²⁵ Kè bèe ò dènnenní, kòò tǎ nkè bèe náké o cǎkù Sudaa ke dò: N da báámmu, banté wèè te mecannimè miè nnè kuhǎũ nè ku mpǎàti, wèè m pònné.

²⁶ Kè Sudaa banté tinènti, kébéi nké dò: Ò tǎnnemu ikuó ke m pǎǎté, n do dò nkóò duómmu n kóo dapàà nSedaa kóo yenke, m mè nyí wè nhò duó.

Sudaa tǎnke í nhò duónè.

²⁷ Kòò nyóó pǎité, kǎpǎité itáátébí. ²⁸ Kè dǎketirèe dennení dè bakù, wèè pǎinko kòò dè ũnné mupààkonwǎũ nke dò: Diè ndèè tu dǎketirè.

²⁹ Kè dèe wēte kǎtǎnnóò dè bakù, kè dǎterèe yènní.

Kè Sudaa dè yu ke dò Pedesi (dèè tu Okpetíwè).

³⁰ Dè kó difǎnkúò kè bè do ũnné dè mupààkonwǎũ nkè dèe yènní, kè bèe dè yu ke dò Sedaa.

39

Sosefu bomè Esibiti Potifaa cǎtè

¹ Kè Isimayeeribèe kǎtenè Sosefu Esibiti, kóò fiténè Potifaa, Esibiti èi kou. Potifaa do tu tǎkpààtǎcǎtè kóo kótì nwe ke baké tihǎǎpǎntì tìi Esibiti kóo kpààti. ² Kè ti Yìè nKuyie nni mbonè Sosefu, kòò dòò dè, dèe yie, kòò mbo o yìè ncǎtè. ³ Kòò yìè Potifaa yà ti Yìè nKuyie nhò bonèmè kòò dòòri dè

demou yíé,⁴ kòò pènsìrì kòò duó mmutōmmú o cīētè kòò bànnè o kpere demou. ⁵ Nè Sosefu kpéí nkè ti Yìè nKuyie ndòò Potifaa mesàà, kòò kpere demou nè o paa nkè dè nyíé. ⁶ Kè Potifaa túóté o kpere demou ké dè bànnè Sosefu, ò ténke í ndòòrì mùmamù kè dè í tú ò bo dimè.

Potifaa pokù dómè Sosefuu ò duónè

⁷ Sosefu do tú fedaduonfe nfe ke tú odasáàtì, kè Potifaa pokùu ò pènsìrì kòò nàké diyìè marì ke dò: N duónè. ⁸ Kè Sosefuu yete, kénáké onitipòkù ke dò: N yìè nni nyárímu, ke n níi mmutōmmú mumou teciētè mieke. ⁹ Ò í dèu ke m pēēté teciētè tiè mmieke. Ò í n yetenè dèmarè kè dè í tú fí, ke yé a túmè o pokù. Dè bo yīme kè n dòò meyei ndiemè mie nkéyeténè Kuyie?

¹⁰ Kòò nnáánnè Sosefu yewe yemou ke tú wèè ò duónè, kè Sosefu yetírì.

¹¹ Diyìè marì kè Sosefuu ta teciētè, ke bo pī mmutōmmú ke ś nhotōntì mōu í bo teciētè mieke. ¹² Kè Potifaa pokùu pī nho yaàbòrì, ke dò: N duónè.

Kè Sosefuu yóu o yaàbòrì kécoké kényè. ¹³ Kòò nitipòkùu yà ò yóumè o yaàbòrì, ke coké ke yè, ¹⁴ kényú betōmbè ke dò: Wénténè n dōu tóní Ebedeebe botí kou wè kòò ti daú, ò kàtení ke bo n duónèmu, kè m me nkuónko, ¹⁵ kòò coké ke yè ke yóu o yaàbòrì.

¹⁶ Kòò nitipòkùu dáu nde kó diyaàbòrì kémbaà o dōu bo konnīmè. ¹⁷ Kòò konnì kòò me nhò nàké ke dò: Ebedeebe botí kó kudaakù a tóní kù, kuù kàtení m borè ke bo m pī nkéduónè. ¹⁸ Kè n kuónko kè kù yóu ku yaàbòrì ke coké ke yè.

Bè kpetínnémè Sosefu

19 Kòò dǎuù keè de kó tináàntì, kè dèe ò yonke mediè. 20 Kòò duó nkè bèe pĩ nSosefu kékpetínné bè kpeti dè bekpààtibè kó tikpetíntì. 21 Kè ti Yiè nKuyie nní mbonè Sosefu kóò dǎò mèsàà, kè kuhāāpònkù kùù bè bàà kè kùu ò pénsìrì, 22 kéduó nkòò mbaké tikpetíntì timǎu dikpetíntou mièke. Dèmarè do ã ì ndòò kè Sosefu í yé. 23 Kuhāāpònkù kùù baa tikpetíntì kè kùu ò yóu kòò ndǎori ò dómè, ke yé ti Yiè nKuyie ndo bonèmè Sosefu kòò tōmmú kéré.

40

Tikpetíntì tidétì yàmè tidǎuntì

1 Wèè baké Esibiti kóo kpààti naàkòtibè nè wèè baké bèè dǎòrì pèèbè, kè bèe caàrè okpààti. 2 Kòò kpààti mièke peike tekpààticîètè kó bekótibè bembè bédé, 3 kòò bè kpetínné, wèè ni bèè bàà tikpetíntì o kó dikpetíntou, Sosefu kpeti dè. 4 Kè bèè bàà tikpetíntì be kóo kótìi bè duó nSosefu, kè bè mbo dikpetíntou yemàrè mayè mièke.

5 Keyènkè makè, kè wèè baké okpààti naàkòtibè nè wèè baké pèè dǎòribè, kè bèe yà tidǎuntì, bá wè kòò kpeti ncáá ntì dòmmè. 6 Kè dèe wenté kè Sosefu bè yà ke sǎ mbe ìikè sǎu. 7 Kòò bè beke ke dǎ: Dè dòmmè kè di ìikè sǎu yíe mmie mbotí? 8 Kè bè dǎ: Ti yà tidǎuntì ntì, òmǎu me nyí bo diè nwèè bo ti náké tì tu mù. Kè Sosefu dǎ: Kuyie mbo na ké di náké tì tu mù. Di né tì nni nnáké.

9 Wèè baké benaakòtibè kòò dǎ: N duó ke yà fínyì kó mutie mmu kè mù cómmú n yìikè. 10 Ke mǎke ibake itāāti, ke pòrí, ke peité yebe kè yè bi. 11 Kè n tǎ okpààti bòòfè ke tǎu yebe ke niu fè mièke kòò duò.

¹² Kè Sosefu dò: Nte a kó tidəuñtì tu mù: Ibakε itāāti tú yewe yētāāti ndi. ¹³ Yewe yētāāti kó difōnkúò okpààti bo da kpeté kēwēte ké da cónné a fētìrì, kàa nhò duò mmenaà nha sòò dòòrimè. ¹⁴ A né nyé n kpéi nha bo di dìi mōnni diwèi, n da báámmu á n dōò mesàà nkénáké okpààti n kpéi, ké n denne dikpetíntou. ¹⁵ Bè ñ dèitení nè muwērímú mmu Ebedeebe tenké ke n tóni diε. Bá bè me nni nkpetímè n yí cààrè mùmamù.

¹⁶ Wèè baké pēē dōòribè kòo yà Sosefu nàkémè otòu kó tidəuñtì kè dè wenni, ke dò: N duónè tidəuñtì ke tō titòtòòti tītāāti ndi, kè pēēbè ā de mieke. ¹⁷ Kutòtòkù kùù sàké deīnkè kè kù piéké pēēbè bebotí bebotí okpààti nōnnè bè, kè tinòti kòrìní ke bè sēi n yuu īnkè. ¹⁸ Kè Sosefu dò: Nte a kó tidəuñtì tu mù: Titòtòòti tītāāti tú yewe yētāāti ndi. ¹⁹ Yewe yētāāti kó difōnkúò okpààti bo da féúté, ké da saa mmutie kè tinòti da cō.

²⁰ Diyiè tāānni yiè kòo kpààti ānné o pēitēyiè kó dibanni kēyú o kó betūmbè, kékpeté wèè baké bēnaakòtìbè nè wèè baké pēē dōòribè, ²¹ kēwēte kécónné wèè baké bēnaakòtìbè o fētìrì, kòo nhò duò mmenaà, ²² kēféúté wèè baké pēē dōòribè kēsaa mmutie, kè dē dōò Sosefu nàkémè de kó tidəuñtì. ²³ Wèè baké bēnaakòtìbè kòo yē nSosefu kpéi.

41

Okpààti yàmè tidəuñtì

¹ Kè dè mmòke yēbie nyèdèè, kòo kpààti duó kēyà tidəuñtì ke bo kukó ndiekù Niidi také, ² ke yà inààke ìyiekè kè ì wenni ke ā mekùò, ke yènni kukó nke

diiti timútì. ³ Kè itèi ìyiekè ìì í wenni fənənfə ke kũṣ mmədiè nkè ìi yènní kəsántóo itèi kukó mbènnì. ⁴ Kè ìì í wenni ke kũṣ nkè ìi cááké ìì wenni ke ă mekùò. Kòo ente.

⁵ Kòo kpààtìi wēte kédúó káyà kuyòùkù kùmáà kè kù òte tiyòùtì tiyiekè. ⁶ Kè kuyòùkù tekù òte tiyòùtì tiyiekè tìi pòò, kè diyie yìenì kèè bíékè kó kuyaakù tì poté kè tì māté. ⁷ Kè tìi maánko titetì tiyiekè tìi wenni ke ă mebiì. Kòo entení kè nsó ntidəuñtì nti.

⁸ Kè dēē ò di, kè dēē wenté kòo yú Esibiti èì kó benitinəmbè nè mecìi nyembè, ké bè nàké o dəuñtì. Òmòu me nyí nna kóò nàké de kó tidəuñtì tu mù. ⁹ Kè bənaakətibè kóo kótìi béi nke dò: Okpààtì n dētení tì do da cààrēmè, ¹⁰ kàa miekēē tì peike mí nnè pēē dəərìbè kóo kótì, kàa tì kpetínné wèè baké tikpetíntì o kó dikpetíntou. ¹¹ Kè tí yà tidəuñtì keyènkè kēmáà bá wè kòo kpeti ncáá ntì benkú mù. ¹² Kè ś nhodapàà mmòu dè bo, ke tú Ebedeebe botí kou, wèè baké bēhāpəmbè o kó kudaakù. Kè tí ò nàké de kó tidəuñtì, kòo nàké bá tì tì tu mù.

¹³ Kè dēē dəò kéndò nhò tì nàkémè kè bēē wēte kè n cónné n f̀tìrì, kékua otòu.

Sosefu nàkémè okpààtì dəuñtì tu mù

¹⁴ Mēmme, kè Esibiti kóo kpààtìi duó nkè bēē kəte mecāā nkédennení Sosefu dikpetíntou, kóò kuó, kóò cèēte tiyààtì, kóò kàtenè okpààtì borè. ¹⁵ Kòo kpààtì dò: N yà tidəuñtì matì nti, òmòu me nyí na ke n nàké tì tu mù. Kè n kèè kè bè tu, kè bè da nàké tidəuñtì a ă nàkémù tì tu mù. ¹⁶ Kè Sosefu dò: Míì í yóó da nàké, Kuyie nkuù yóó da nàké a dəuñtì tu mù. ¹⁷ Kòo kpààtì dò: N yà tidəuñtì nti ke bo kukó ndiekù Niidi také, ¹⁸ ke yà inààke ìyiekè kè ì wenni ke ă tikəntì

kè ì yènní kè diiti timútì. ¹⁹ Kè itèl ìyiekè ìì í wenni fèñònfè kè kũñnnì kè ì yènní, m mu nyí yà dè kó inààkè botí Esibiti mièkè. ²⁰ Kè ìì í wenni fèñònfè kè kũñ nkè ì càáké iketiyl ìì wenni kè ã mèkùd. ²¹ Kè baa ndò nyí do dõmmè kè kũñnnì, mèmme kè ñh entení. ²² Kè n wète káyà tidòuntì tètì kè kuyòùkù kùmáà òte tiyòùtì tiyiekè, kè tì ã mèbii nkè wenni. ²³ Kè kutèkùu yènní kéote tiyòùtì tiyiekè tìl pòd kè diyiè yìenì kèè bíékè kó kuyaakù tì poté kè tì móté. ²⁴ Tìl mē mpòd kè tìl maanko titètì tiyiekè tìl wenni kè ã mèbii. Kè n tì nàké benitinòmbè, òmòu mē nyí na kè n nàké tì tu mù.

²⁵ Kè Sosefuu náké okpààtì kè dò: Dè kó tidòuntì wē ntì tu mù mmu. Kuyie nkuù da benke kù yóó dòòmè. ²⁶ Inààkè ìyiekè ìì wenni nè tiyòùtì tiyiekè tìl wenni dè tu yebie nyèyiekè ndi, tidòuntì tìmáà ndi. ²⁷ Kè inààkè ìyiekè ìì í wenni fèñònfè kè kũñnnì, nè tiyòùtì tiyiekè tìl pòd, kè diyiè yìenì kèè bíékè kó kuyaakù tì poté kè tì móté, dè tu yebie nyèyiekè nye, dikònnì kpèye. ²⁸ M mē nda nàké tì, Kuyie nkuù da benke kù yóó dò tì. ²⁹ Yebie nyèyiekè yó ntú tidiiti kpèye nye Esibiti kó ketenkè kemòu. ³⁰ Dè kó difònkúò kè yebie nyèyiekè, dikònnì kpèye tũnnení káfèũ mbenitibè, kè bèe yè nyèè do mōke tidiiti ye kpéí. ³¹ Dè kó dikònnì bo ndeu mediè, bè ténke bá nyé kè dò ntidiiti do bo. ³² A yà dè kó tidòuntì kuce mēdémè kè dè bo benke kè dò nKuyie nkuù dó ké dè dòd, kù mē nyí yóó ɔte kù bo dè dòòmè. ³³ Okpààtì bàmbà mmie nhá yà onitì wèè cii, kóò ní nhEsibiti tenké, ³⁴ kéwaa mbenitibè dè kó yebie nyèyiekè tidiiti kpèye mièkè, kè bè ní kōũ tidiiti kè tiyòtì bo tìnùmmù bèe deite kùmáà kécánné.

³⁵ Duó nkè bèe waá ntidiiti tibotí tibotí de kó yebie nsààye mieke kéānné yebuó, kàa ndake de kpéí nkè bè nti bàa. ³⁶ Kè de kó tidiiti mbo, kè yebie nyèyiekè dikònni kpeye tùòkení dì báá kuó benitibè.

Sosefu naámmè okpààti kóo tūnti Esibiti

³⁷ De mōnni okpààti nè o tūmbè kè bèe pénsiri de kó tináaṇti. ³⁸ Kòo kpààti dō: Ti báá pété oniti mōu wèè dōnnè yie, kè Kuyie nYáá nhò piéké.

³⁹ Mēmme ò nàkémè Sosefu ke dō: Kuyie mmè nda benkemè demou, òmōu í bo wèè mòke meyèmmè ke cii ke da dōnnè. ⁴⁰ Fṣṣ yó mbaké nh èi dimou, kè benitibè bemou nyié nha kpeti, n kpààti yètiri dii maa yó nte kè nni nda deunè. ⁴¹ N da duómmu muwērímú, kàa bo mbaké Esibiti omou.

⁴² Kòo kpààti ūté mukpààtimámáá nho nùtè kéūnné Sosefu, kóò dàtinné tiyaàkpeti, kóò dùu mmesoṣfimme, ⁴³ kóò dèe ntekpàrisāntè kè tè ntū nho kpete, kè benitibè pīēkù ke tú: Nninkunè. Mēmme okpààti duómmè Sosefu muwērímú kòo baaté dihei.

⁴⁴ Kòo kpààti náké Sosefu ke dō: Mī tu Esibiti kóo kpààti, òmōu báá dōò tìmatì Esibiti mieke kàa í duó ndinù.

⁴⁵⁻⁴⁶ Kòo kpààti yú Sosefu Esibiti kó diyètiri ke dō Safidati-Pennea, kóò puó Asenati dihei kóo kóti Potifedaa, Onni èi kó ikuó niùti kóo sapàa.

Sosefu do yóo tūnne okpààti ke mōke yebie nsipisitàti ndi, kéité kéce nhEsibiti kó dihei dimou.

⁴⁷ Yebie nyèyiekè tidiiti kpeye mieke kè tidiiti pié mediè. ⁴⁸ Kè Sosefu cuó tidiiti depaa nkécūś yebuó yehékè diyè mieke. ⁴⁹ Kè Sosefu kou kékou tidiiti

kè dè nsũ kéndò ndàméèrì nùù kó mubirímú kè bèe
 γῆκε βέ βο nkaàmmè.

⁵⁰ Kè dikònnì kó yēbie nní nkpaaní kè Sosefu pokù Asenati, Potifeda birē ò pèitè initidabí ìdèl. ⁵¹ Kè Sosefuu yú deketirè kè dò: Manansee kè yé Kuyie nhò teemmè kòò yè mmeféütímè nè ò yàtènèmè o kòbè, ⁵² kéyú dèdérè kè dò Efadaimmu kè yé Kuyie nhò teemmè kòò pié ibí ò di dìi èi mesémmè.

⁵³ Kè yebie nyèyiekè tidiiti kpɛyɛɛ pɛ̃ɛtɛ. ⁵⁴ Kè yebie nyèyiekè dikònni kpɛyɛɛ tuɔkɛnɛ kɛ̀ndònnɛ Sosefu ti nàkémɛ. Kè tidiiti baq mbo Esibiti miɛkɛ. ⁵⁵ Kè dikònni pɛ̃ nhEsibiti ɛi kɔbɛ bɛmɔu kɛ̀ bɛɛ kɔtɛ kɛ̀yà okpààtì, kòò dɔ: Kɔtɛnɛ kɛ̀yà Sosefu, kòò di nàkɛ̀ tì, di ti ndɔ̀ɔ. ⁵⁶ Kè dikònni ta dihɛi kɛ̀ Sosefuu dennɛnɛ tidiiti, kɛ̀nfɛitɛnɛ Esibiti kɔbɛ, kɛ̀ dikònni dɔ̀kɛ̀ dɛ̀úúú. ⁵⁷ Kè yehɛkɛ̀ yɛmɔu kɔbɛ ñkɔ̀rɛnɛ Esibiti Sosefu borɛ̀ kɛ̀ do ntidiiti, kɛ̀ yɛ̀ dikònni do tamɛ̀ titɛntɛ̀ timɔu ndi.

42

Sakəbu tām̃mè o bí Esibiti kè ì bo donté tidiitì

¹ Mémme kè Sakɔbuu kè tidiiti bomè Esibiti kénáké o bí ke dò: Dè dómme kè di kari ke wúó nditòbè? ² N yo kè bè tu tidiiti bo Esibiti. Kòtenè kédonténí, kè tí nyo nkénfòù, ke báá kú.

³ Kẹ Sosefu kó ẹkótíḃẹ tẹpítẹ kẹ Esibiti kẹ bo dontení tidiiti. ⁴ Sakabu me nyí nyie nkẹ Bensamẹe, Sosefu nantẹ nnéí. Ò do yĩẹkù meyei mmamẹ yàà bo ò tùòkenímẹ mmẹ. ⁵ Kẹ Sakabu bíi íté, kénẹinẹ bẹẹ múnkẹ kòrì mudidommu Esibiti, kẹ yě dikònnì do bomẹ Kannahāā.

Sosefu màánèmè o kó bekótíbè

⁶ Sosefu weè do baké dihei, kè weè fiitinè bepòòbè tidiiti, kòo kó bekótibè tuakoo kénínkóo o ìkè. ⁷ Kè Sosefu yà o kó bekótibè ké bè banté, kédàò kéndò nwè í bè banté, ké bè béinnè mekperímè ke dò: Di yènní de? Kè bè dò: Ti yènní Kannahāā nwe, ke dó kédonté tidiiti.

⁸ Sosefu yie do bè bantému, bembè me nyí nhò banté. ⁹ Kè Sosefu dentení ò do yà tìi douǹtì, ké bè nàké ke dò: Di tú benitiyeibe mbe, ke kàtení ke bo yà dihei cīnni kùù píkù. ¹⁰ Kè bè dò: Áà, ti yiè, ti kàtení ke bo donté tidiiti nti. ¹¹ Ti tú oǹtì omáà kó ibi nyi, ke tú benitisààbè, ti í tú benitiyeibe. ¹² Kè Sosefu dò: Biti! Di kàtení ke bo yà dihei cīnni kùù píkù nku. ¹³ Kè bè dò: Mèè dake. Ti do bo benitibè tepíitè nè bèdébè ndi, ti cice ti peitémè Kannahāā. Kòo sàmpòù kpaá tēcītè ti cice borè, kòo t̀òu feti. ¹⁴ Kè Sosefu dò: M baa di náámmu ke tú di tú benitiyeibe mbe. ¹⁵ Di nantè sàmpótè bo tuakení dii m̀nni m bo de m banté di náámmè timómmonti. M̀i b́i nnè okpààti kó diyètìrì. ¹⁶ Di yó nkpetímu diè nkòo m̀òu m̀áà kò nkéyúni di nantè. M̀m̀me ti bo bantémè di náámmè timómmonti ke mèè dake m b́immu nè okpààti kó diyètìrì ke tú di kàtení ke bo paaté dihei ndi.

¹⁷ M̀m̀me kòo bè kpetínné yewe yètāati. ¹⁸ Diyiè tǎānni yiè kè Sosefu dò: Dònnè n yóó di nàké tì kénfòu ke ý n démè Kuyie nku. ¹⁹ Kè di m̀enke tú benitisààbè mbe di kóò m̀òu nkpaá kpetí, kè besombèe t̀ò tidiiti kékò nkéduó ndi cēi kabe kè bèe di. ²⁰ Kè dí t̀oní di nantè, kè m banté di náámmè timómmonti, ke dí cooté.

Kè bèe yie nhò ý mù, ²¹ kénnáá mbemáà ke tú: Ti dòò mèè yei nti nantè mèè te kè bè ti kpetí, ò

do kuàmmu ke ti békú mecfémmè kè tí yete, dèè ti tùàkení di mmònnì.

²² Kè Dubenni dò: N do di nàkému kè n dò, ti báá dǎò mèyei ndebire, kè dí yete. Mèè yei nkó tiyeti tì tùàkení.

²³ Bè do í yé ke do nSosefu yo bè tu mù. Ke yé ò do ò mbè nàánnèmè kè bè tùònkomu. ²⁴ Kè Sosefuu kenté kékuó, kéwēténí kápí nSimmeòò be ìkè kékpetínné.

Sakabu bí kònnèmè tidiiti Kannahāā

²⁵ Kè Sosefu dò: Bèe píe ntidiiti be yòti, kéwēte ké bè tèñné be díítí be yòti miéke, ké bè duó mmudiì kuce kpéí. Kè bèe mè ndòò. ²⁶ Kè bèe bou be diiti sāmmarímúbè ìnkè kékété.

²⁷ Bè yóó yíe ndè kuce kòò mǎu be miéke bouté kuyòrikù ke bo duó nsāmmarímú mudiì keyà idiítí kuyòrikù nùu, ²⁸ kénáké o tebiì ke dò: Bè n tèñné idiítí! Nte i kuyòrikù miéke.

Kè kufōwáá mbè pī nkè be kònti nhau. Kè bè dò: Kuyie nti dǎò ba!

²⁹ Kè bèe tuòke be cice Sakabu borè Kannahāā, kóò nàké dèè kó dimàà dǎò. ³⁰ Ke dò: Onìti wèè baké de kó diheì, wè ti kpannèmu ke yé nti tú benitiyeibe, ke dǎ kèpaaté diheì ké di pònte. ³¹ Kè ti yī: Tí í kàtení ke bo paaté diheì, ti tú benitisààbè mbe. ³² Ti do bo benitibè tepítè nè bèdébè ndi ti cice ti peitémè, kòò sāmǎpǎu kpaaní tecfètè ti cice borè Kannahāā, kòò tǎu feti. ³³ Kòò dǎ: Di bo yīme kè m banté di túmè benitisààbè. Yóunè di kóò mǎu kòò nkpaá m borè, kè dí wáá ntidiiti kékò nkéduó ndi cǎi kǎbe kètóní di nantè. ³⁴ De mǎnni ndi, m bo bantémè ke dò ndi í tú benitiyeibe ke tú benitisààbè, ke di ténné di tebite kè di ce ndiheì dimǎu di dǎ mèè botí.

³⁵ Mēm̄m̄e kè bèe yóóté tidiiti, bá wè kòo yà o díítí o yòrikù mieke, kè kufōwaá mbè pī mbemb̄e nè be cice Sakɔbu. ³⁶ Kè Sakɔbu dɔ: Di yóó deè m bí nyi. Sosefu í kpaá, kè bè pī nSim̄m̄eãã kè di wèt̄e ke dɔ kétúóté Bensam̄e. De kó meyei mm̄em̄ou duò mī yuu ñkè.

³⁷ Kè Dubenni dɔ: Kè n yí wèt̄en̄ení Bensam̄e, a kuɔ m bí idé. N duó nwe kè n yóó ò wèt̄en̄enímu.

³⁸ Kè Sakɔbu dɔ: M bire báá di neinè. Kè meyei mm̄am̄e dè tū̀̀kení kuce dí dɔ̀̀ ba? Di bá ntanné kudɔnkù mí nhodakóti nè tiyùpéiti.

43

Bè kàten̄em̄ Bensam̄e Esibiti

¹ Kè dikònni baa nsóké ke déúkú Kannahã. ² Sakɔbu nè o bí kè bèe deè tidiiti bè sòò donténí ti Esibiti, kè Sakɔbu dɔ: Wèt̄en̄e kédonténí tidiiti. ³ Kè Sudaa dɔ: De kóo niti ti nàkemu weti weti ke tú kè ti í neinko ti nantè ò báá ti cɔuté. ⁴ Kàa yie nkè ti nantè bo ti neinè tí kɔte ké da donténí tidiiti. ⁵ Kàa me nyí wè nti duó nti báá kɔte, ke yé wè ti nàkémè ke tú kè ti í tao ti nantè ò í yóó ti cɔuté. ⁶ Kè Sakɔbu dɔ: Ba nte kè di nàké de kóo niti ke yé ndi nantè bo? Di cààr̄emu. ⁷ Kè bè dɔ: Weè ti biéké tináàn̄ti péu ti cīèt̄e kp̄eti ke tú: Di cice kpaá boà? Di yōfũ̀̀ kou m̄ou boà? Kè ti tḗnn̄e ò ti beke ti. Ti do ȳemu ke dò nhò bo yī tí t̄oní ti nantàà? ⁸ Kè Sudaa náké be cice ke dɔ: N duó nd̄ebire, kè tí kɔte, ke báá kún̄e dikònni, f̄s̄ nn̄e t̄inti nè ti bí. ⁹ Mí m bo ndake de kp̄eí nkè n yí dè wèt̄en̄ení ke da duó, nni ntú ocaàr̄iwè a ñ̀̀kè s̄ã. ¹⁰ Kè ti do í ɔ̀̀t̄í nè mie nti do k̄̄temu ke yī kuce m̄ed̄em̄e. ¹¹ Kè be cice dɔ: Kè dè dò mm̄emm̄e waánn̄e mek̄̄p̄em̄p̄emm̄e nè

mecékùò nnè tihúúnti nè mutie nè yetebe bè càà nyè, ke bíí pã de kóo niti. ¹² Dí waá nyidiítí tɛl ke yíénè di yà ì di yòtì mièkɛ kɛ́ntɔ, kè dè yèmmè bè yetému. ¹³ Túóténè di nantè kéwɛtɛ de kóo niti borè. ¹⁴ Kuyie mmuwɛ́rímu mumɔu yiè nyóó di teennèmu kè de kóo niti dí kuó mmesémmè, ké di duó ndi tebite tɛ̀è kpaaní nè Bensamɛɛ kè dí konní. Kè m me ndò nké paà m bí nyi, n yi paà.

Sosɛfu cɔutémè o kó bekótíbè

¹⁵ Mɛ̀mɛ kè bèɛ túótɛ yɛpārè nè idiítí kuce mɛ̀démè, nè Bensamɛɛ kékétɛ kékɔtɛ Esibiti Sosɛfu borè. ¹⁶ Kòo yà bè nɛ́ínèmè Bensamɛɛ kénákɛ o tǎmbè kóo kótì ke dɔ: Kpɛ́nnɛ be nnitibè n cɛ̀tɛ̀tɛ̀ kékua fɛ̀ɔ̀fɛ̀ kébénɛ̀, bè yóó di n cɛ̀tɛ̀tɛ̀ nte kuyie mǎnni.

¹⁷ Kè de kóo niti bè tɔ ke bo kpɛ́nnɛ Sosɛfu cɛ̀tɛ̀tɛ̀. ¹⁸ Kè bè ntati Sosɛfu cɛ̀tɛ̀tɛ̀, kè bè nàá mbɛmáà ke tú: Bè sòò wɛ̀tɛ̀ kécṹs̀ ìi díítí tiyòtì mièkɛ ìi te kè bè ti tatinè diɛ, ke bo ti fɛ̀ũ nkéfeke ti sǎmmarímúbè, ké ti dɔ̀ò tidaatì. ¹⁹ Bè tati dii mǎnni tɛ̀cɛ̀tɛ̀tɛ̀ kè bèɛ náké Sosɛfu tǎmbè kóo kótì ke dɔ: ²⁰ Ti yiè nti sòò kàtɛnìmu diɛ nkédonté tidiitì, ²¹ kénkũnti ké nyóó yié nkuce, kébouté ti yòtì, bá wè kòo yà o díítí, kè ti ì tǎní imɔu. ²² Ti í yé wè sòò ì ǎnnɛ ti yòtì mièkɛ. Ti tǎnímu itɛ̀l ke bo wɛ̀tɛ̀ kédonté tidiitì. ²³ Kòò dɔ: Diwèi ndi bo, di bá nyĩ̀kù. Kuyie ndi cice tũ nkù kuú ǎnnɛ idiítí di yòtì mièkɛ. N sòò cɔutému di yietì ì.

De mǎnni kè Sosɛfu tǎmbè kóo kótii kpeténí Simmɛ̀sɔ̀, ²⁴ kéduó nkè bèɛ ta Sosɛfu cɛ̀tɛ̀tɛ̀ kudieku, kè bèɛ bè duó mmenie nkè bèɛ óú be naàcèi, kè bèɛ duó mmudi sǎmmarímúbè. ²⁵ Kè bè ntũnni be pārè

ke kémnú Sosefu bo konnímé kuyie mmònnì, ke yé bè bè nàkémè ke tú bè yóó we nwènnénè kédi.

²⁶ Sosefu tùàkení dìi mònnì tēcīētē, kè bèe ò duó nyepārē, kédò, kénínkú o ìikè. ²⁷ Kè Sosefuu bè

dòunnè diwèi ke dò: Di kònti naataà? Di cice odakóti di sòò nàá nwèè kpéi, ò kpaá fòu kòo kònti naataà?

²⁸ Kè bè dò: A kóo tǎnti ti cice fòumu kòo kònti naati.

Kè bèe wēte kédò kénínkú o ìikè. ²⁹ Kè Sosefuu wénté kényà Bensamēe o nantè nè wè bè wē mbe yō ke dò: Di sòò nàá ndi nantè tie nkpeí nkaà? Kóò béinnè ke dò: Kuyie nda dōò mesàà m birē.

³⁰ Kòo kònti dò yúrùrù, kòo ta kudieku mecāā nkékuó, ³¹ kédeé kényuutē o ìikè, kényènni kémmi nke bè kàrinè, ke dò: Ānnénè mudii. ³² Kè bèe ānné Sosefu kécānné, kécānné o tebii kécānné, kécānné Esibiti kòbe kécānné. Esibiti kó ikuó do í yíé mbè bo wènnénémè Ebedeebe kédi. ³³ Kè bèe bè kànnè bè dò ndòmmè, kéketé Mpo kédente tēyāātē, kè bè nkari kòò weti ke wéi betòbè kè dè bè di. ³⁴ Kè Sosefuu bè duó mmudii, kè Bensamēe kōmu nsū kuce mènùmmù kēpēētē betòbè kōmu, kè bèe yà menàà nkè bè yèmmèe caté.

44

Sosefu yàákémè o kó bekótibè

¹ Dè mònni kè Sosefuu náké o tǎmbè kóo kóti ke dò: Píe mbe yōti tidiiti bè yóó na kètò mēè boti, kécānné bá wè o kó idiiti o yòrikù nù, ² kétúóté n sòòbòfè kécānné tēyāātē kó kuyòrikù, kénós nho diiti kuyòrikù nù.

Kòo tǎnti mē ndò. ³ Kè dèe wenté dikūnwehni sèl kè bèe duó nkè bèe kété nè be sāmmarímúbè. Kè bè

nkũnti, ⁴ ke mu nyí ndéténè diheì kè Sosefu náké o kóo tǎnti ke dǎ: Tũnne be. Kàa bè nĩte a dǎ: Dè yĩme kè bè di dǎò mesàà nkè di dǎò meyei? ⁵ Dè dòmmè kè di tuóté n yìè mbòòfè o yǎnnè fè ke fè pǎũnè, di cààrèmu.

⁶ Kòo tǎnti bè nĩte ké ti mbè nàké. ⁷ Kè bèè ò tēñné ke dǎ: Ti yìè ndè yĩme kàa nàá mmemme? Ti báá yie nkédǎò memme kóò botí. ⁸ Ti tǎnímu ti sòò kò nKannahā káyà ìi díítí ke da duó, ti bo yĩme kényúúkú idíítí yoo mesǎo nha yìè ncǐtè. ⁹ Kàa yà wèè borè de kó fèbòòfè á o kùò, tínti besǎmbe kè tí naá ndi kó tidaatí. ¹⁰ Kè Sosefu tǎnti dǎ: N yiemmu di yĩmù n né bo yà wèè borè de kó fèbòòfè wèè yóó naá n kó kudaakù, dǐndi besǎmbe kè di kpèti bá mbo.

¹¹ Kè bèè cǔũnní be yàti kébouté mecǎā. ¹² Kòo keté kǐfíe be kóo Po kǎku kédenténè tɛyǎātè Bensamɛ kǎku, ké fè yà de mieke. ¹³ Kè be yèmmèe cààrè kè bèè kǐrí be yaǎbòrè, kébóú be nentí be sǎmmarímúbè kéwǎte diheì.

Sudaa bàámmè Sosefu kòò bo fĩ mBensamɛ

¹⁴ Sudaa nè o kǎbe kè bèè tuǎkoo késǎnté Sosefu, kédò kénínkóo o ìikè. ¹⁵ Kè Sosefu dǎ: Di dǎò ba? Di í yé ke do nhoniti wèè dò m mè ndòmme ò bo na kényé demǎuà? ¹⁶ Kè Sudaa dǎ: Okóti, ti bo da náké ònti kàa banté ti í cààrèmmè? Kuyie mbenkemmu ti yei, kè ti bo ntú a kó tidaatí, tínti nè bè yà wèè kó tinenti mieke fèbòòfè. ¹⁷ Kè Sosefu dǎ: Kuyie mbáá yie nkè n dǎò dende. Bè yà wèè nentí mieke fèbòòfè wèè yó ntú n kó kudaakù, dǐndi besǎmbe di kpèti í bo, kǎnnè di cice borè.

¹⁸ Kè Sudaa tǎónko Sosefu borè ke dǎ: Okóti, n da báámmu, yóu kè m béi, a mieke báá peike, ke yé a í

cáánnèmè okpààtì. ¹⁹ Okótì a sòò ti bekemu ke dò: Tì cice kpaá boà? Kè ti tebite matè kpaánàà? ²⁰ Kè tí da ténne ke dò: Tì cice bomu ke kòtè mediè nkè ti nantè bo, ti cice peité tē o kótì miēke, kè tē kóo kótì nè wè bè wē mbe yō kòò ku, kòò kpaá omàà, kè ti cice ò tã mediè. ²¹ Kàa dò: Tì ò kàtenenì kàa ò yà. ²² Okótì, kè ti da ténne ke dò: Ò báá na kéítē o cice borè, kòò itē o cice yóó kúmu. ²³ Kàa dò: Kè ti í neinenì ti nantè a báá ti còuté. ²⁴ Kè tí wētē a kóo tǎntì ti cice borè kóò nàké a yē mmù. ²⁵ Dē kó difōnkúò kè ti cice dò: Kàtenè kédonté tidiitì. ²⁶ Kè tí ò nàké ke dò: Kè ti í neínè ti nantè ti báá na kékòtē. Kè ti kòtē wèè baké ò báá ti còuté. ²⁷ Kàa kóo tǎntì ti cice ti ténne ke dò: Di yēmu ke tú m pokù m peiténè ibí idèl nyi. ²⁸ Kè dèmarè mää yè kè dè yē nyúóó, kè n yèmmè dò mmusimmù muù bo ndè càáké. ²⁹ Kè di tùóté yie nkè meyei mmamè ò tũòkení di bo duó nkè dè n yonke mí nhodakótì kè n ta kudōnkù nè tiyùpéitì.

³⁰ Okótì kè ti wētē ti cice borè ke í neínè debire die nhò dó dè mediè. ³¹ Kè ti wētōo ke í neínè debire dè yóó ò yonkemu wenwe odakótì, kòò ta kudōnkù nè tiyùpéitì, dēndē bàmbà nkè dè ntú ti kó meyei. ³² N sòò ò nàkému ke dò: Kè n yí wētenko debire m bo ntú ocaàrìwè sãã o ìikè. ³³ N da báámmu yóu kè mī còuté debire fǎtìrì ké n tú a kó kudaakù kè dēe neínè betabè kékò. ³⁴ M báá na kēwētē n cice borè ke í tō debire, n yí dó n yà o yeñcaàrìmè.

45

Sosefu benkemè omàà o kó bekótibè

¹ Dē mōnnì Sosefu í nna ke bo pĩ nhomáà, kèduó nkè benitibèe yè bemau.

Kòò nkpaá nè o tebii, ké bè nàké ò tumè be kou nwe, ² kékuó mmèdiè nkè Esibiti kàbe kèè, kè tináahtì tuàke okpààtì cīètè. ³ Kè Sosefuu nàké o tebii kè dò: Mîi tu Sosefu, n cice kpaá fòuà?

Kè dèe bè di ké bè kpeí bá bè í nna kóò tēnné tìmatì.
⁴ Kòò dò: Tóónnènní.

Kè bèe tóónní, kòò dò: Mîi tu Sosefu di nantè di fité tē kè bè tē kàtenèní Esibiti. ⁵ Di yèmmè né báa caàrè, kè dè di yonke di n fité mēè kpéí, Kuyie nkuù n niinní diè nkè m bo di dèeté. ⁶ Yēbie nyèdèè ndi dikònni bomè, dè kpaá yènnùmmù, onitì í yóó buotí ò me nyí yóó kōũ. ⁷ Kuyie nkuù n niinní kè m bo di dèeté, kè di kó kubotí báa kú. ⁸ Dii í n duónní diè, Kuyie nkuù n duónní, kè n tũ nhokpààtì kè ni o cīètè nè Esibiti omou. ⁹ Íténè mēcāā nkékò nkénáké n cice kè dò: Kuyie nkànnè a birè Sosefu Esibiti, kè dè baké, kè tú a íté mēcāā nkékotoo o borè. ¹⁰ Kè tú a kotoo nè á bí nè a yaàbí nè a pe nè a nàake nè a kpere demou, kékari Kosenni tempē ké nhò tākénè. ¹¹ Kòò n da duò mmudiì fō nnè a cīètè kàbe kàa nfòu, kè yē yēbie nkpaámè yènnùmmù dikònni kpēye.

¹² Di bantēmu weti weti kè dò mmí nSosefu mîi di náánnè, fō mBensamē n nantè kàa múnke banté.
¹³ Kònnè kénáké n cice n yo ntìi kpàtì Esibiti, kòò nàké di yà dèè kó dimàà, kòò kàtenèní diè mmēcāā.

¹⁴ Kè Sosefuu orí Bensamē o nantè kè diwèi ò auté kòo kuó, nkòò múnke kuó. ¹⁵ Kè Sosefu nhòrì o kó bekótibè tóbè kè kuò, nde mōnni ndi bè dàátímè kòò béinnè.

Okpààtì duómmè kè Sakabu bo kòoko

¹⁶ Kòò kpààtìi kèè Sosefu tebii kàtenímè, kè dèe ò narikè wenwe nè o kó betũmbè. ¹⁷ Kòò kpààtìi nàké

Sosefu ke dò: Náké a tebiì ke tú, n yē mbēe bouí be nentì sāmmarímúbè kékò nKannahāā, ¹⁸ kētúóténí be cice nè be cēī kabe, kéwētení kè m bē benke dikari sààrì Esibiti kè bè nkari ke yo ndesààrè. ¹⁹ Á bè nàké kè bēe túóté sinaasēī kētōnēnì be pobè nè be bí nè be cice. ²⁰ Bè bá mboti bè yóó yóu dè kpeti, desààrè dèè bo Esibiti dè tu be kperè nde.

²¹ Kè Sakabu bíi dōò bè yēmmè kè Sosefuu bè duós nsinaasēī okpààtì yēmmè, ké bè duónnè mudii bè bo nyo mmù kuce, ²² kēpā bá wè diyaàbòrì pànnì, kēpā Bensamēe yie yēnūmmù nè mēdítībii nsikousitāāti (300), ²³ kēduós nho cice sāmmarímúbè tepíítè, kè bè ntò Esibiti kperè desààrè, betabè tepíítè kè bè ntò tidiiti nè pēē nè mudii tēmù bè bo nkérì ke diiti mù kuce. ²⁴ Kè Sosefuu nàké o tebiì ke dò: Kōnnè, di né báá kpa nkuce.

²⁵ Kè bēe íté Esibiti kékò nKannahāā be cice Sakabu borè, ²⁶ ké ò nàké ke dò: Sosefu kpaá fòumu, kè weè ni Esibiti omou.

Dè mē nyí nnampè be cice, ò í nyie nde kó tináàntì. ²⁷ Kè bēe ò nàké Sosefu do bè nàké tì timou, kòò benke sinaasēī ò duōnní sì kè sì bo ò tao, de mōnni ndi o yēmmè tōōnnímè. ²⁸ Kòò dò: M bantému m bire Sosefu fòumè, m bo kote kòò yà ke né na kékú.

46

Sakabu kàrimè Sosefu borè

¹ Mēmme kè Sakabuu túóté o kperè demou kékété kéemberínè Bēerisebaa, kēféuté fēōfē Kuyie nho cice Isaki do tū nkù. ² Kè Kuyie nhò yu keyènkè ke dò: Sakabu! Sakabu! Kòò dò: Nte mí. ³ Kè kù dò: Mfi tu Kuyie nha cice do tū nkù. Bá nyĩèkù a bo kōtemè

Esibiti. N yóó duó nkàa botíi nsũũmmu mediè. ⁴ N yó nda neínèmu ke, kéwěte ké da ténnéní. Sosèfu weè yó mbo a kō ndè.

⁵ Kè Sakəbuu ité Bərisebaa kòo bíi ò dèe nsinaasēi wenwe nè benitipòbè nè ibí. ⁶ Kè bè ntə be wũ ò nè be kperə deməu bè do məkə dè Kannahāā kékətenè Esibiti. ⁷ Məmme Sakəbu kòmmè Esibiti nè o bí. Initidabí nè initipobí nè o yaabí initidabí nè initipobí.

Sakəbu kó kufuku

⁸ Nte Sakəbu bí ìi ité Kannahāā ke kò nhEsibiti i yètè: Dubenni be kóo Po. ⁹ Dubenni kó ibí initidaai tu: Enəki nè Paduu nè Etisidonni nè Kadimii. ¹⁰ Simmēō kó ibí initidaai tu: Yemmuyēdi nè Yaminni nè Oadi nè Yakinni nè Soaa nè Sauri Kannahāā kóo nitipòkù kó debire. ¹¹ Defii kó ibí initidaai tu: Kərissonni nè Keati nè Medadi. ¹² Sudaa kó ibí initidaai tu: Kedaa nè Pədəsi nè Sedaa. Sudaa kó ibí tēi: Ee nè Onaa bè do kumu Kannahāā. Kè Pədəsi kó ibí ntú Etisidonni nè Amudi. ¹³ Isakaa kó ibí initidaai tu: Todaa nè Puwaa nè Yobu nè Simudonni. ¹⁴ Sabunə kó ibí initidaai tu: Sedeti nè Edonni nè Yadeyēdi.

¹⁵ Sakəbu pokù Dea ò pié bèè dapàmbè mbe nè be tãũ Dina Mesopotamii tenkè. Bembə nè be bí bè wēnné sipísitàati nè bètāati ndi. ¹⁶ Kadi kó ibí initidaai tu Sefonni nè Akii nè Suni nè Esibonni nè Edi nè Adodi nè Adedii. ¹⁷ Ase kó ibí initidaai tu Immuna nè Isifaa nè Isifi nè Bediya nè be tãũ Sedaa. Kè Bediya kó ibí ntú: Ebe nè Madikiyēdi.

¹⁸ Sidipaa, Damaa do duó nwèè nitipotōnti nwe o kóo sapàa nDea kó ibí nyi tēpítè nè ikuò.

¹⁹ Sakəbu pokù Dasēdi kó ibí tú: Sosèfu nè Bensamē. ²⁰ Kè Sosèfu pokù Potifeda, diheì Onni kóo kótì kóo sapàa nhAsenatii o peiténè initidabí

ìdèì Esibiti: Manansee nè Efadaimmu. ²¹ Kè Bensamεε peité initidabí tepíítè: Bedaa nè Bekεε nè Asebεedi nè Keda nè Naamaa nè Eii nè Odoki nè Upĩmmu nè Mupĩmmu nè Adidi. ²² Sakɔbu pokù Dasεedi yaabí nyi tepíítè nè ìnàà. ²³ Kè Danni kó dεbirε ntú: Usimmu. ²⁴ Nεfutadii kó ibí tú: Yasiyεedi nè Kunni nè Yesεε nè Sidεmmu.

²⁵ Bidaa, Damaa do duó nwèè nitipotōnti Dasεedi kó iyaabí nyi ìyiekè.

²⁶ Sakɔbu bí nè o yaabí ìi do kòte Esibiti ì do bo sipísikuò nè ìkuò ndi. Bè í kàannè ibí nè benitipòbè, ²⁷ kéwēnné nSosefu nè o peité ìi bí ìdèì Esibiti, kè bè mbo bemou benitibè sipísiyiekè.

Sakɔbu kòmmè Esibiti

²⁸ Kè Sakɔbuu tō nSudaa kòo náké Sosefu ke tú bè tùòkení Kosenni, kòo kàtoo. ²⁹ Kè Sosefuu túóté o naasāntè kékote kòò co, kòò yà kécokóo kòò ɔrí kè diwèìi ò auté kòo ñkuò nkè dēε mōnte. ³⁰ Kè Sakɔbu dō: Di mmōnni n yí yete m bo kúmè ke yé n da yàmè kàa kpàá fòù.

³¹ Kè Sosefuu náké o tebii nè o cice nè o kabe ke dō: M bo kote kénáké okpààti ke dō di ité Kannahāā ke kòtení m borè. ³² M bo ò náké ke dō: Di tú benaacēmbε mbe, ke tō di pe nè di nààke nè di kperε demou. ³³ Kòo kpààti di yu ke di beke ke tú: Di tōmmú tú òmmu? ³⁴ Di dō, di tú benaacēmbε mbe nè di bomè. Di yembè beè do ì cēmmù kè di múnke ì cēmmù. Mēmme, di bo namè kémbo Kosenni ke yé Esibiti kabe wúómmè munaacēmmu mēyεi mme.

47

¹ Mēmme kè Sosefuu kote kénáké okpààti ke dō: N tebii nè n cice bè iténí Kannahāā ke tùòkení ke tō be

pe nè be nààke nè be kperε demou, ke bàté Kosenni.

² Kε Sosefuu túóté o kó bekótíbè bènùmmù kébenke okpààti. ³ Kòo bè beke ke dò: Di pĩ nhǎmmu tǎmmú botí? Kε bè dò: Okpààti, ti cǎmmù inààke nyi ti yembè do ì cǎmmùmè. ⁴ Kε bèe náké okpààti ke dò: Dikònni dii bo ti ciε kε timútì dèè Kannahǎ kε ti kàtení ke yē nha tí pǎ Kosenni kó kutempè, kε tí mbo.

⁵ Kòo kpààti náké Sosefu ke dò: A ciε nè a tebií bè kàtení a borè nde. ⁶ Fǎǎ te Esibiti, kanne be dibòrì sààrì Kosenni, kε bèmabè bo be miεke ke bo na, á bè duó n kó iwũ kε bè ncǎmmù.

⁷ Kε Sosefuu kàtenè o ciε Sakabu, kòo benke okpààti kε Sakabuu ò dǎu nke dò: Kuyie nda pǎ mesàà. ⁸ Kòo kpààti o beke ke dò: A bie mbo yède? ⁹ Kε Sakabu dò: M bie mbo tekòutè nè sipísitǎati (130) ndi, kε n kàti ke sǎati tipítì timou, ke fǎǎrì, m bie nyí tũòke n yembè kpeye.

¹⁰ Kε Sakabuu cau nhokpààti kédeè kéité.

¹¹ Kε Sosefuu kanne o ciε nè o tebií dibòrì sààrì Dammusesi, kε bè pǎ ketenkè, kéndònnè okpààti do béimmè. ¹² Kε Sosefuu pǎ tidiiti o ciε nè o tebií nè be kabe, bè sũ ke màmmè.

Sosefu dontémè Esibiti èi kabe ke wǎnnénè be tenké

¹³ Kε dikònni deuke mediè nhEsibiti nè Kannahǎ kε benitibè nkǎnnè dikònni. ¹⁴ Kε Sosefuu tíi nyidiítì Esibiti kabe nè Kannahǎ kabe donnè ì tidiiti, kékàtenè okpààti cǎtè. ¹⁵ Kε idiítì deè Esibiti nè Kannahǎ, kε Esibiti kabεε kate kǎyà Sosefu ke dò: Ti duó ntidiiti, báá yóu kε tí kú dikònni, idiítì í kpaá. ¹⁶ Kε Sosefu dò: Kε idiítì í kpaá n duónnè di wũ kε n di duó ntidiiti.

¹⁷ Kè bè ñtəuní bε wũṣ, sisēĩ nè ipe nè inààkε nè sāmmarímúbε, kè Sosefu bè duṣ ntidiiti dε kó dibenni. ¹⁸ Kè dε kó dibennii deè kè bèε kətení Sosefu borè kε dò: Okótì, ti báá da sənne, tidiiti í kpaá kè ti da duṣ nti wũṣ iməu, tũ kpaá ti mómmbε nè ti tenkè. ¹⁹ Báá yóu kè tí kú dikònni kè ti tenkèε yei, tí donté tĩnti nè ti tenkè kè tí ntú okpààti tǝmbè kè ti duṣ ntidiiti nè tidiboti kè ti báá kú, kè ti tenkèε yei.

²⁰ Kè Sosefuu do nhEsibiti kó kətenkè kəməu, kéduṣ nhokpààti. Dikònni dii do bo, bá wè kòo fíté o tenkè. Məmme kè kətenkè kəməu naá nhokpààti kəke. ²¹ Kè Sosefuu do nhEsibiti kəbe bəməu kè bèε naá ntidaati. ²² Bè í ndo nyikuṣ niùbè kó kətenkè kε yé okpààti do ānnémè ikuṣ mai kè bè mbè duṣ nkè bè yo, dè í ndò mbèε fíté bε tenkè.

²³ Kè Sosefuu náké benitibè kε dò: N di dontému díndi nè di tenkè kè okpààti di tieke. Ntonè tidiboti di yóo buɔtí tì. ²⁴ Kè di kṣũ tidiiti, kè tiyòti bo tìnùmmù di deite kùmáà kéduṣ nhokpààti, kè tìnàà ntú di kpeti, di yó nti nyonnè di bí nè di cēĩ kəbe. ²⁵ Kè bè dò: Okótì, a ti deetému kè ti cénke pèté mesàà, ti yiemmu kε bo ntú okpààti kó tidaati.

²⁶ Kè Sosefuu dǝú ndε kó dinùu kè di kpaá bo nè yíenní kè wèè deite tidiiti tiyòti tìnùmmù wèè duṣ nkuyòrikù kùmáà okpààti. Ikuṣ niùbè bèε mǎà kó kətenkè do í tú okpààti kəke.

Sakəbu dómè bèε ò kũnné Kannahā

²⁷ Kè Isidayεribe mbo Kosenni, Esibiti kó kətenkè, kéməɔte bε kperε képié kəsũũ mmədiè.

²⁸ Kè Sakəbu mbo Esibiti kε dò yebie ntépítè nè

yèyiekè. Sakɔbu do yóó kú ke mɔke yebie ntekòtè nè sipísìnàà nè yèyiekè (147) ndi.

²⁹ Kè Sakɔbu tóónnè mukũũ nkéyú o biré Sosefu ke dɔ: N da báámmu kàa n dɔ seu nha nòtè n kpèrè, kébéi nke dɔ: A í yó n kũnné dié nhEsibiti miéke.

³⁰ Kè ñ kú a n tɔ kéyènnè Esibiti ké n kũnné n yembè kó kufòti. Kè Sosefuu yie. ³¹ Kòo yíé ke dɔ: Béi nkéyú Kuyie nyètìrì.

Kè Sosefuu yú Kuyie nyètìrì kòo sɪnnɔ́ o dɔ̀ ñnkè.

48

Sakɔbu pāmè mesàà nSosefu

¹ Kè bèe náké Sosefu ke dɔ: A cice kòntì í naati. Kòo túóté o bí idé Manansee nè Efadaimmu. ² Kè Sakɔbuu keè o biré Sosefu kòroomè o borè kéyetoo kéíté kékari o dɔ̀ ñnkè, ³ kénáké Sosefu ke dɔ: Kuyie nkpeñnìmu ke m benke kumáà Duusi, Kannahã kó ketenkè ke m pā mesàà, ⁴ ke béi nke yí kù bo dúo nkè m pié késũũ, kénáá nyibotí péu yààrì, kè n yaábíi tieke de kó ketenkè sáà.

⁵ Ibí a peíté ì dié nhEsibiti Efadaimmu nè Manansee ke m mu nyí tùòkení ì tu n kpèyi nyi ke dònne Dubenni nè Simmeṣṣ. ⁶ Kè ñ tùòkení kàa pié ì tu a kpèyi. Be kó bekótíbè kó ketenkè miéke nke bè yóó pétéme be kòke. ⁷ N dòò memme, n do dɔ̀ mèè kpéi nke a yṣ Dasēdi. N yìténí Mesopotamii nwe kémberínè Efadata, Kannahã kó dihéi kòo kú n nòtè miéke, kè nh ò kũnné Efadata kuce nuu bè tu dè yíe mBetideimmu.

47:29 +seu nha nòtè n kpèrì: Wénté 24:2 kɛ̀yà bè wè̀nkũnnemè mù̀u me ntú.

⁸ Kè Sakɔbuu yà Sosefu bí idé kébeke Sosefu ke dà: Ɔmbe mbe bie? ⁹ Kè Sosefu dà: Kuyie nni m pã ì bí nyi die nhEsibiti. Kè Sakɔbu dà: Duó nkè bèe tóónní kè m bè pã mesàà.

¹⁰ Sakɔbu do kòtému mesàà mbá o nuɔ nténke í nnaati, kè Sosefuu duó nkòo bí tóónko Sakɔbu borè, kòo ì ɔrí, ¹¹ kénáké Sosefu ke dà: N do í yé ke dò m bo wéte ké da yà, kè Kuyie nduó nkè n da yà nè a bí.

¹² Kè Sosefuu ínní o bí o cice kpèrè ìnkè, kénínkú o ìlkè, ¹³ kétúóté ibí idé kétéónko o cice borè. Kè Efadaimmu mbo Sosefu bakù youú, Sakɔbu kó kucàнку, kè Manansee mbo Sosefu bakù cànku, Sakɔbu kó kuyouú. ¹⁴ Kè Sakɔbu petinne o baà nkénóó nho nòutè youte Efadaimmu osàmposéu, kénóó nteçànkutè Manansee okóti. ¹⁵ Kòo pã Sosefu Kuyie nkó mesàà nke dà:

Kuyie n yembè Abarahammu nè Isaki bè do tũ nkù, kuù m bonè ke n to nè yíenní.

¹⁶ Kuyie nkùù ñ deeri nè meyei mmemou, kùu dɔò ì mbí mesàà, nè de kpéi nkè n yètìrì ñsàké, kédònnè n yààrì Abarahammu nè n cice Isaki be kpeye.

¹⁷ Kè Sosefuu yà o cice nòómmè o nòutè youte Efadaimmu ìnkè bá dè í nhò narike, kòo tè nòóté ke bo nòó mManansee ìnkè. ¹⁸ Ke dà: N cice a yetému, yie nweè tu Mpo, nòó nha nòutè youte o ìnkè.

¹⁹ Kòo cicee yete ke dà: M bire n yému. Manansee kó kubotí múnke yó ndeumu kòo sàmposéu né ò pēētē mediē, kēnaā nyibotí péu yààrì.

²⁰ Kè Sakɔbuu bè pã Kuyie nkó mesàà nke dà: Kuyie ndi dɔò mesàà nyIsidayeeribe cuokè, kè bè níí

yí Kuyie nda dɔ̀d mɛsàà nkù dɔ̀d mɛ Efadaimmu nè Manansee.

Mɛm mɛ ò níímmɛ Efadaimmu kɛtũnnɛ Manansee. ²¹ Kɛ Sakɔbuu náké Sosefu kɛ dɔ̀: N yóó kúmu kɛ Kuyie nní ndi bonè, kɛduó nkè di wɛtɛ di yɛmbè tenkè. ²² N da duóm mu Sisɛmmu n dokénè Amɔriibɛ kɛ cɔutɛ kɛ tenkè kɛ kɛ pɛɛtɛ a tebíi kɔkɛ.

49

Sakɔbu pāmɛ mɛsàà nho bí tɛpítɛ nè idéi

¹ Mɛm mɛ, kɛ Sakɔbuu yú o bí kɛ dɔ̀: Tíínnènní kɛ ñ di náké tìi yóó di tuɔkɛní diyìɛ mari.

² Tíínnènní kɛkɛ, mí ndi cìcɛ Sakɔbu n tú mù, mí nyIsidayɛɛri n yóó di náké tì.

³ Dubɛnni, fɔ̀ɔ tu n kóo Po, m pɛitɛ wè nè n dacɛnti miɛkɛ, kàa pɛnkù bɛsɔmbɛ muwɛrímú kɛ bè da dé.

⁴ A dònɛ fɛnéwuonfɛ nfɛ. A tɛnkɛ né í yó ntú Mpo. Kɛ yé a duónɛmɛ m pokù, kɛ sɪnkùnnɛ n dóù.

⁵ Simmɛɔ̀ɔ̀ nè o nantɛ Defii, di tú bɛkpàribè mbɛ kɛ kpannɛ muwɛrímú.

⁶ N yí kɔkɛ di kpeti miɛkɛ, n yí di wɛ́nnè, di kùɔ bɛnìtibè mbɛ nè kemìɛkɛ, kɛ kèkè yɛnaadakè duɔti dɛtɛtìrè.

⁷ Di báá pété mɛsàà, di kùɔ bɛnìtibè mbɛ nè kemìɛkɛ,

di ténkε í yó nwě́nnè Isidayεεribε.
N yóó di ciεmmu Isidayεεribε εì dimou miεkε.

⁸ Sudaa, a tebii yó nsántí f́s nwe,
a bo nnə nha dootitəbè,
kàa tebii nninku a ìkè.

⁹ M birε Sudaa, a dōnnè dicìricìrì ndi,
dii kòte kupaa waá nke kùə ke duó de také.
We mbo dáátí ke di í.

¹⁰ Dikpààtikàrì nè fekpààtìpàtífè
dè yó mbo Sudaa kó kufuku miεkε nke,
ke tikpàti yiè mmómmuə nyàa tuəkenní,
ibotí yó nyíé nwèè kpεti.

¹¹ Sudaa, a bo mpiiti a sāmmarímú nè de bii
f́inyí kó mutie.

A bo mməke menaà mpéu,
ke níí yà ḱéyíēke ḱéhóúnè a yààti.

¹² A nuə mbo wūš́ténè menaà,
nkàa nìi mpεikenè menaamiè.

¹³ Sabunə, a bo mbo dàméèrì také
bàtóòbè commu dè,
kàa tenkè nkááké Sidonni.

¹⁴ Isakaa, a tú sāmmarímú nwe, wèè kpeínì,
ke né d́ó mēd́éè.

¹⁵ Bè bo nda tounko yetuə diεyè
kàa yàa naánnè kudaakù.

¹⁶ Danni, a yó ntú obeénti nwe
Isidayεεribε təbè dōmmè,

¹⁷ kéndò nfewààfè f́èè duó kuce
ke dò ndidautiri, ke dōmmù sisēí kpèètè,
kè si dèèbè duò.

18 Ti Yiè nKuyie nfɔ̀ɔ̀ yó n deetɛ́.

19 Kadi, a dootitɔ̀bè yóó da pimu,
kàa kónté ké bè pi ké bè bèti.

20 Aseɛ, a paa mbo mpɛ́i tidiiti sààti,
tìi dò mbɛkpààtìbè kpeti.

21 Nefutadii, a yó ndò nteyúótè nte
ke te a mǎà kàa náànti né nnaati.

22 Sosefu a dònɔ̀nè mutie mmu
mùù còmmú menie ntaké,
kè mu bake yè ke pɛ́ɛ́ɛ́ iduotí.

23 Kàa dootitɔ̀bè da cɛ̀ɛ̀ɛ̀ɛ̀ ke da tãũ ipie.

24 Kàa còmmú tei tei, ke tɔ̀ a tãmmù,
Kuyie mmí nSakɔ̀bu n tũ nkù kpeñnìmu ke da ni
ke da kǎnké ke tú a kó muwɛ́rímú.

25 Kuyie nha cice do tũ nkù da teennè,
Kuyie mmuwɛ́rímú mumɔ̀u yiè nda dɔ̀dɔ̀ mesàà,
ké da duó nfetaafè kè menie nní mbo,
kàa pobè mpɛ́i ke mǎke memiè,
kàa wũɔ̀ mpɛ́i.

26 A paa mbo pié nè yetārè ñnkòo,
kè yetārè diɛyè da dɔ̀dɔ̀ mesàà.
De kó mesàà mmemɔ̀u tu
fɔ̀ nSosefu wèè baké a tebìi a kǎme mme.

27 Bensamɛɛ a tú kumuntũnkù nku,
ke kɔ̀u dikũnweñnì nè kuyuoku ke cáá.

28 Isidayɛɛri bí nyi tepíútè nè idèl. Be cice bè nàké
tinti ké bè pǎ Kuyie nkó mesàà mbá wè ò dò nképété
mè.

Sakɔ̀bu kúmè

29 Kè Sakɔbuu náké o bí kɛ dɔ: Kè ñ ku dí n kũnné n yembè fɔti Makpedaa, Efunɔɔ, Itiibe botí kou paku borè, 30 kɛntókénè Mammudee Kannahã kó kɛtenkè. Abarahammu weè do donté dɛ kó kupaku nè dɛ kó kufɔti Efunɔɔ, Itiibe tenkè. 31 Bè dɛ nkũnné Abarahammu nè o pokù Saraa, ké dɛ nkũnné Isaki nè o pokù Debekaa, kɛ dɛ nkũnné Dea. 32 Dɛ kó kupaku bè kù donténè Itiibe mbe.

33 Kè Sakɔbuu duó nho bí itié, nkédeè kéduó o dɔù kékú, kékò nho yembè kũũ nkè.

50

Sakɔbu kumè kè bèè ò kɔutɛ

1 Dɛ mɔnni kè Sosefuu ò ɔrí kékú, 2 kéduó nkè bɛdòótòribè bèè pĩ nho tɔmmú, kè bèè ànné o cice Isidayɛeri mutie kòò báá pããkɛ. 3 Kè bè nhò ãã mutie kɛ dɔ yewe sipísìnàà, kè Esibiti kɔbɛɛ kari o kũũ nkè dɔ yewe sipísìyiekè.

4 Kè dɛ kó yewee pɛɛtɛ kè Sosefuu náké okpààti tɔmbè kɛ dɔ: N di báámmu kè di bo yie ndi náké okpààti kɛ dɔ: 5 N cice yóó kú kɛ béimmu kɛ tú, kòò ku nh ò kũnné kufɔti o donté kù Kannahã tenkè, kè n yie nkɛ yu Kuyie nyètìrì. N dɔ kékɔtɛ kɛ we nkũnné kɛwɛtɛnì.

6 Kòò kpààti dɔ: Kɔtɛ kékũnné a cice, kéndònnè ò béimmè, kàa yie. 7 Kè Sosefu nkɔri kɛ bo kũnné o cice, kè Esibiti kó behekènkótìbè nè okpààti tɔmbè diebè kè bèè ò cíe. 8 Sosefu cɛtɛ tɛmɔu nè o tebii nè sì kɔbɛ, nè o cice kɔbɛ kè bèè ítɛ bɛmɔu késús nyibí maa ndi nè iwũs Kosenni. 9 Kè ditĩnni ndɛu mɛdiè nkè sinaasɛfì nè besàndèèbè kè dɛ mbo.

10 Kè bèè séntɛ kukó nSuditɛɛ kɛtuɔkɛ Ataadi kó kuwenniku, kékú nyekúdabùò, kè Sosefu ndɔɔri

ikúkuó o cice ke dà yewe yèyiekè. ¹¹ Kannahã kàbe bèè bo deborè kè bèe yà ikúkuó bè dòn ì Ataadi kó kuyié ke dà: Ntenè Esibiti kàbe kó ikúkuó dièyì.

Dèè te kè bè yu deborè ke tú Abedi-Misidaïmmu. Kukó nSuditè kó diyàà do ndi.

¹² Mèmmè Sakabu bí dòn mè ò do ì nàké tì, ¹³ kóò tò kékònnè Kannahã, kóò kũnnè Makpedaa kupaku, kufɔti Abarahammu do donté kù nè Efunəo Itiibe botí kou, Mammudee také.

¹⁴ Kè Sosefu kũnnè o cice kédeè. O tebii nè bèè ò cíe nkè bèe wète Esibiti.

Kufɔwáa mpĩmmè Sosefu kó bekótíbè

¹⁵ Sakabu ku mèmme, kè Sosefu tebii yà be cice kumè ke dà: Kè dè yèmmè Sosefu bo ti fóké meyei nti ò dòn mè. ¹⁶ Kè bèe duó nkè bèe nàké Sosefu ke dà: A cice yóó kú kébéïmmu ke dà: ¹⁷ Tí da nàké kàa ti cífè mmeyei nti da dòn mè. A ti cífè nti yei, ti tú Kuyie nha cice do tũ nkù kó betɔmbè mbe.

Kè Sosefu keè de kó tináantì kékuó. ¹⁸ Kòo kó bekótíbèe kotoo bemómmombe ke nínkú o ìkè ke dà: Tí tú a kó tidaatì nti. ¹⁹ Kè Sosefu dà: Di bá nyĩkù, mĩ í tú Kuyie. ²⁰ Di do dó ké n dàò meyei mme kè Kuyie mme mmè pènte mesàà, ke bo deetè kubotí péu, kéndònnè di wúómmè yíe. ²¹ Bá nyĩkùnè n yó ndi tɔmu dindi nè di bí.

Mèmmè, ò bè bàntèmè, kénárikùnne be yèmmè.

Sosefu kumè

²² Sosefu nè o kàbe kè bè mbo Esibiti, kè Sosefu dà yebie ntekòutè nè tepíitè (110), ²³ kèyà o bire Efadaïmmu yaàbí kèyò o bire Manansee bire Makii bí.

²⁴ Kè Sosefu nàké o kàbe ke dà: N yóó kúmu. Kuyie nyó nyému di kpéí, ke dí wètenè kù do yè nkù

yóó duó ndiì èì Abarahammu nè Isaki nè Sakɔbu.

²⁵ Kè dε yiè tùðkε, kè Kuyie ndi dènne, kè di yetì dí ntɔ n kũð. Kε bèε yie nkéyú Kuyie nyètìrì.

²⁶ Sosefu yóó kú kε mɔkε yεbie ntekòutè nè tεpíítè (110) nte kékú kè bèε ò ãnné mutie mùù bo nte kòò báá pããkε, kòò ãnné ditɔu Esibiti tenkè miεkε.

Bibiri Kuyie Nnààntì Pátírì
The Holy Bible in the Ditammari language of Benin
copyright © 2001 SIM International

Language: Ditammari

Translation by: SIM

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-05-31

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 1 Jun 2022

5e2d0f12-f1d8-567b-bf98-cf1de4599d16